

EIROPAS KOPIENU KOMISIJA

Briselē, 6.11.2007
COM(2007) 663 galīgā redakcija

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS
EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI**

Paplašināšanās stratēģija un galvenie uzdevumi 2007.-2008. gadā

{SEC(2007) 1429}
{SEC(2007) 1430}
{SEC(2007) 1431}
{SEC(2007) 1432}
{SEC(2007) 1433}
{SEC(2007) 1434}
{SEC(2007) 1435}
{SEC(2007) 1436}

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS
EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI**

Paplašināšanās stratēģija un galvenie uzdevumi 2007.-2008. gadā

1. IEVADS

Paplašināšanās ir viens no spēcīgākajiem ES politikas instrumentiem. Tas kalpo ES stabilitātes, drošības un konfliktu novēršanas stratēģiskajām interesēm. Tas palīdzēja vairot labklājību un izaugsmes iespējas un nodrošināt svarīgus transporta un enerģijas maršrutus. Pašreizējā paplašināšanās darba kārtība attiecas uz Rietumbalkāniem un Turciju, kam tika dota iespēja kļūt par ES dalībniecēm pēc tam, kad tās būs izpildījušas vajadzīgos nosacījumus.

Turpmākais gads būs izšķirošs pārejas procesa konsolidācijai Rietumbalkānos. Šīs valstis no Stabilitātes pakta pārņems atbildību par reģionālās sadarbības veicināšanu, kam ir būtiska loma samierināšanā un labu kaimiņattiecību veidošanā. Pievienošanās sarunas ar Horvātiju norit sekmīgi un ieiet izšķirošā fāzē. Tas rāda visam reģionam, ka dalības iespēja ES ir realitāte. Paredzams, ka nākamajā gadā tiks pabeigta Stabilizācijas un asociācijas nolīgumu slēgšana, ciešāk piesaistot reģiona partnerus ES saistībā ar iespējamo pievienošanos.

Vienlaikus pats reģions saskaras ar lielām problēmām, sākot ar vajadzību panākt stāvokļa noregulējumu Kosovai. Darba kārtības augsta prioritāte būs Serbijas kurss uz Eiropu, valsts veidošana Bosnijā un Hercegovinā ar vietējo līdzatbildību, un labāka pārvaldība Bijušajā Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikā, Albānijā un Melnkalnē. Vairākām no šīm valstīm ir būtiskas problēmas attiecībā uz pārvaldību un to vispāratzīto nosacījumu izpildi, kas saistīti ar stabilizācijas un asociācijas procesu. ES nākamajā gadā ir jābūt gatavai sniegt atbalstu un reaģēt uz aktualitātēm, pilnībā izmantojot savus politikas instrumentus.

Pēc Parlamenta un prezidenta vēlēšanām Turcijai būs svarīgi paātrināt galvenās reformas, kas ir vajadzīgas, lai saskaņotu pamattiesības un brīvības. Pievienošanās sarunas ar Turciju ir jāturpina tādā tempā, kas atspoguļo reformu gaitu pašā valstī, kā arī to, kā Turcija pilda attiecīgos nosacījumus.

Ņemot vērā minētos apstākļus, tās atjaunotās vienprātības konsekventa īstenošana, ko definēja Eiropadomes 2006. gada decembra sanāksmē, ir svarīgāka nekā jebkad agrāk. Šī vienprātība ir balstīta uz saistību saskaņošanas principiem, taisnīgiem un stingriem nosacījumiem un labāku saziņu ar sabiedrību apvienojumā ar ES spēju integrēt jaunas dalībvalstis. Temps, kādā kandidātvalsts vai potenciālā kandidātvalsts tuvojas ES, atspoguļo tās politisko un ekonomisko reformu gaitu, kā arī tās spēju pilnībā uzņemt dalības tiesības un pienākumus. Komisija uzlabo paplašināšanās procesa kvalitāti, agrīnā posmā risinot tādus jautājumus kā administratīvā un tiesu sistēmas reforma un cīņa pret korupciju, pilnībā izmantojot pamatvērtības un ieviešot procesā lielāku pārredzamību. Komisija gatavo pirmos pētījumus par ietekmi, analizējot, kā kandidātvalsts pievienošanās ietekmē konkrētas politikas jomas.

Paplašināšanās pašreizējais juridiskais pamats ir Līguma par Eiropas Savienību¹ 49. pants, kurā teikts, ka „*jebkura Eiropas valsts, kas respektē 6. panta 1. punktā izklāstītos principus, var lūgt, lai to uzņem par Savienības locekli. (...)*”².

Eiropadomes 2006. gada decembra sanāksmē tika secināts, ka „paplašināšanās ir ES un visas Eiropas veiksme stāsts. Tā palīdzēja pārvarēt Eiropas sašķeltību un sekmēja mieru un stabilitāti visā kontinentā. Tā ir rosinājusi reformas un nostiprinājusi tādas kopējos principus kā brīvība, demokrātija, cilvēktiesību un pamattiesību ievērošana un tiesiskums, kā arī tirgus ekonomika. Plašāks iekšējais tirgus un ekonomiskā sadarbība ir vairojusi labklājību un palielinājusi konkurētspēju, ļaujot paplašinātajai ES labāk risināt globalizācijas radītās problēmas. Paplašināšanās ir arī stiprinājusi Eiropas Savienības pozīcijas pasaulē, palielinot tās ietekmi starptautiskajā arēnā.”

Tajās divpadsmit dalībvalstīs, kas pievienojās piektās paplašināšanās kārtā, ir laba atbilstība ES tiesību aktiem. Tas parāda stingri īstenotu reformas centienu vērtību apvienojumā ar ES dalībvalstu spiedienu un disciplīnu. Pateicoties pareizam sagatavošanas darbam, pēc paplašināšanas ES turpina nevainojami darboties.

Visā ES dalībvalstīs guva labumu no augstāka līmeņa ekonomiskās izaugsmes. Slovēnija ieviesa euro 2007. gada janvārī. Kipra un Malta to darīs 2008. gadā. Rūpīgs sagatavošanas darbs, ko veica attiecīgās valstis un Komisija, apvienojumā ar pieaugošu tirdzniecības un ieguldījumu plūsmu palīdzēja jaunajām dalībvalstīm pakāpeniski pielīdzināt savu dzīves līmeni ES vidējiem rādītājiem. No 1998. līdz 2006. gadam to divpadsmit jauno dalībvalstu IKP, kuras pievienojās paplašināšanās piektajā kārtā, pieauga vidēji par 4,3% gadā, salīdzinot ar 2,2% pieaugumu 15 vecajās dalībvalstīs³. Pēdējos desmit gados ir būtiski palielinājusies tirdzniecība starp vecajām un jaunajām dalībvalstīm. Laikposmā no 1995. līdz 2006. gadam eksports un imports starp 10 jaunajām dalībvalstīm, kuras pievienojās 2004. gadā, un 15 vecajām dalībvalstīm ir četrkārtšojies, bet kopējais tirdzniecības apjoms starp šīm valstīm minētajā laikposmā dubultojās. Divpadsmit tādu jaunu, dinamisku valstu iekļaušana iekšējā tirgū, kurās ir vairāk nekā 100 miljoni patērētāju, kuru pirktspēja pieaug, paaugstina Savienības konkurētspēju un nozīmīgumu pasaules ekonomikā. Desmit mēnešus pēc pievienošanās Bulgārijā un Rumānijā norit turpmāka ekonomiskā izaugsme un ieguldījumu piesaistīšana. Rumānijas un Bulgārijas pieauguma prognozes 2007. gadam ir daudz augstākas nekā paredzamais vidējais pieaugums ES. Komisija 2006. gada beigās veica aizsardzības pasākumus, lai novērstu dažus trūkumus abās valstīs. Jūnijā Komisija sniedza pirmos ziņojumus par sadarbības un pārbaudes mehānismu tieslietu un iekšlietu jomā, kā arī par aizsardzības pasākumiem⁴. Komisija pārskatīs progresu šajā jomā un 2008. gada sākumā sniegs ziņojumu.

Saistībā ar Kipras jautājumu Kipras grieķu un Kipras turku kopienas vadītājiem ir jāpaātrina centieni atsākt sarunas par problēmas visaptverošu risinājumu ANO aizgādībā. Komisija ievieš finansiālā atbalsta instrumentu, lai veicinātu Kipras turku kopienas ekonomisko attīstību un atvieglotu salas apvienošanas nākotnē. Pastiprināta Zaļās līnijas regulas izmantošana, kas atļauj personu pārvietošanos un preču apriti visā Kiprā, kalpos abu kopienu

¹ Eiropadomes 2007. gada oktobra sanāksmē vienojās par jaunu līgumu.

² Līguma 6. panta 1. punktā ir teikts: „*Savienība ir dibināta, ievērojot dalībvalstu kopīgos principus – brīvības, demokrātijas, cilvēktiesību un pamatbrīvību respektēšanas principu un tiesiskuma principu*”.

³ Pamatojoties uz Eurostat datiem.

⁴ Ziņojumi par Bulgārijas un Rumānijas progresu, veicot papildu pasākumus pēc pievienošanās, COM(2007) 377 un COM(2007) 378, 2007. gada 27. jūnijs.

interesēm. Padomei vēl ir jāpieņem regula par tiešu tirdzniecību ar Kipras ziemeļu daļu, ko ierosināja Komisija, lai turpmāk samazinātu Kipras turku kopienas izolāciju.

Valstīs, kuras iekļautas paplašināšanās pašreizējā darba kārtībā, – Rietumbalkānos un Turcijā – ES mudina vairost stabilitāti un veicināt būtiskas politiskas un ekonomiskas reformas. Tomēr tajās vēl ir vairākas lielas problēmas. Ir būtiski uzturēt to pievienošanās programmu pamanāmību un uzticamību, kā arī saņemt dalībvalstu atbalstu, lai īstenotu paplašināšanos.

Komisija turpinās uzlabot paplašināšanās procesa kvalitāti. Paplašināšanās politikā tiks vairāk uzsvērti valsts veidošanas pamatjautājumi, laba pārvaldība, administratīvā un tiesu sistēmas reforma, tiesiskums, samierināšana, sadarbība ar Starptautisko kara noziegumu tribunālu bijušajai Dienvidslāvijai (*ICTY*) un pilsoniskas sabiedrības veidošana. Ir jāveicina cilvēku savstarpējie kontakti. Īpaši ir laiks sākt dialogu par vīzu režīma liberalizāciju Rietumbalkānu valstu pilsoņiem. Ir jāturpina reģionālās sadarbības veidošana Rietumbalkānos, īpaši vietējā atbildība par iniciatīvām šajā jomā.

Visās paplašināšanās valstīs ES turpinās pilnībā izmantot pirmspievienošanās instrumentus, lai risinātu galvenās problēmas. Saistību izpildes rezultāti, īpaši saskaņā ar asociācijas nolīgumiem, ir ļoti svarīgi, lai pārietu no viena posma nākamajā ceļā uz integrāciju ES, un tos stingri uzrauga. Komisija šajā dokumentā izklāsta vairākus pasākumus, lai informētu par ES tiesību aktiem un praksi un sagatavotu paplašināšanās procesa nākamās posmus.

Komisija pielāgo pirmspievienošanās politikas rīkus paplašināšanās politikas pašreizējiem uzdevumiem. Kopš 2007. gada janvāra tā izmanto jaunu finanšu instrumentu – Pirmspievienošanās atbalsta instrumentu (*IPA*). Plānojot *IPA* palīdzību, stingrāka orientācija uz reformu prioritātēm atspoguļos katra partnera stadiju pārejas procesā. Komisija ierosina pārskatīt Pievienošanās un Eiropas partnerību, kas kalpos par galvenajām atsaucēm, nosakot prioritātes. Tā arī ierosina pārskatītu *IPA* daudzgadu indikatīvo finanšu plānu, kas aptver laikposmu no 2009. līdz 2011. gadam. Tā ievieš mehānismu, lai veicinātu pilsoniskas sabiedrības veidošanu, īpaši palielinot resursus un īstenojot apmaiņas ar projektus. Tas piešķirs papildu uzsvāru programmām, kuras atbalsta valsts veidošanu, labu pārvaldību, institucionālo reformu un administratīvos resursus.

Dotāciju atbalsta vislielāko efektivitāti privātā sektora attīstībā un ieguldījimos infrastruktūrā centīsies panākt, intensīvi sadarbojoties ar Eiropas Investīciju banku (EIB) un Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banku (ERAB), un citām starptautiskām finanšu institūcijām (SFI). Komisija nodrošinās stingrāku koordināciju ar citiem līdzekļu devējiem to darbības jomā un mudinās tos aktīvi darboties prioritārās jomās, kas apzinātas šajā ziņojumā. Īstenošanu racionalizēs arī pēc tam, kad Eiropas Rekonstrukcijas aģentūra būs nodevusi atbildību Komisijas delegācijām un birojiem.

Dalībvalstis vislabāk var vadīt sabiedrības informēšanu par to, ka paplašināšanās ir ES interesēs. Komisija turpinās veicināt labāku faktu materiālu plūsmu par paplašināšanās jautājumiem. Balstoties uz ES pašreizējo stratēģiju, šajā paziņojumā tiek analizētas galvenās problēmas ceļā uz integrāciju ES. Tajā uzsvēta pieeja, lai pielāgotu paplašināšanās politikas instrumentus un nodrošinātu stingrāku orientāciju uz jomām, kurās ir vajadzīgi steidzami pasākumi, ņemot vērā arī iepriekšējās paplašināšanās gūto pieredzi.

2. PAŠREIZĒJIE UZDEVUMI PAPLAŠINĀŠANĀS VALSTĪS

Rietumbalkānu valstīm un Turcijai ir dota iespēja kļūt par ES dalībniecēm pēc tam, kad tās būs izpildījušas paredzētos nosacījumus. Ņemot vērā sagatavošanās darbu pašreizējo stāvokli šajās valstīs, to pievienošanās varētu notikt vidējā laikposmā vai ilgtermiņā. Tagad galvenā uzmanība ir uz pamatīgu sagatavošanas darbu, lai nodrošinātu, ka paplašināšanās procesā iesaistītās valstis risina pārvaldības un ekonomikas pamatjautājumus, kā arī jautājumus, kas saistīti ar ES tiesībām un politikas virzieniem.

2.1. Rietumbalkāni

ES sadarbība ar Rietumbalkānu valstīm stabilizācijas un asociācijas procesa ietvaros, kas vērsta uz pievienošanos, pēdējos gados ir būtiski veicinājusi šā reģiona valstu panākumus.

Pēc pagājušā gadsimta 90. gadu kariem ir saglabāta stabilitāte un gandrīz pabeigta atjaunošana. Visā reģionā ir demokrātiski ievēlētas valdības. Ir sākusies ekonomiskā izaugsme, palielinājusies makroekonomiskā stabilitāte un paaugstinājies dzīves līmenis. Ir uzsāktas būtiskas reformas, lai nostiprinātu tiesiskumu un modernizētu ekonomiku un sociālās struktūras. Ir pieaugusi reģionālā sadarbība, tostarp tirdzniecības, enerģētikas, transporta un vides jomā. Rietumbalkānu valstis uzņemas arvien lielāku atbildību par reģionālajām iniciatīvām.

Visas Rietumbalkānu valstis ir virzījušās uz ES, bet šīs virzības tempi ir atšķirīgi. Horvātija ir iesaistījies pievienošanās sarunās ar ES, Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika ir ieguvusi kandidātvalsts statusu. ES gatavojas noslēgt Stabilizācijas un asociācijas nolīgumus ar reģiona valstīm, un ir ievērojami pārvirzījusies uz priekšu ekonomiskā integrācija ar ES. Rietumbalkānu valstis jau ir parakstījušas vīzu atvieglojumu un atpakaļuzņemšanas nolīgumus ar ES.

Tagad šie panākumi ir jākonsolidē un jāpadara neatgriezeniski. Jārisina turpmāki svarīgi uzdevumi. Vairākās valstīs ir palēninājies vispārējais reformu process. Lielā daļā Rietumbalkānu pie prioritāriem jautājumiem, kas izraisa bažas, joprojām pieder valsts veidošana, kā arī labāka pārvaldība. Situācija Kosovā⁵ joprojām prasa būtisku starptautisku klātbūtni. Pašreizējais stāvoklis Kosovā nav ilgtspējīgs; tas jāatrisina bez turpmākas kavēšanās, lai ļautu Kosovai attīstīties politiski un ekonomiski un nodrošinātu reģionālu stabilitāti. Bosnijā un Hercegovinā galveno politisko līderu nacionālistiskie izteikumi apdraud režīmu, kas izveidots ar Deitonas/Parīzes Miera līgumu, un ir apturējuši reformas. Nav guvušas panākumus policijas un konstitucionālās sistēmas ļoti vajadzīgās reformas. Bosnijai un Hercegovinai vēl ir jāuzņemas pilna atbildība pār savu pārvaldību, kas šobrīd prasa būtisku starptautisku klātbūtni. Dažās citās valstīs ir jāpabeidz vai pilnībā jāīsteno konstitucionālās sistēmas reforma.

⁵ Saskaņā ar ANO Drošības padomes Rezolūciju 1244.

Visos Rietumbalkānos ir vajadzīgs plašāks un iecietīgāks dialogs, tostarp arī par etniskiem jautājumiem. Kosovā joprojām ir saspringtas attiecības starp albāņiem un serbiem. Turklāt Kosovos serbi praktiski nav piedalījušies institūcijās un pārvaldē. Bosnijas un Hercegovinas valsts institūciju darbību turpina negatīvi ietekmēt etniskā šķelšanās. Lai arī demokrātiskie spēki uzvarēja parlamenta vēlēšanās un tika izveidota uz reformām orientēta valdība, Serbijā joprojām ir spēcīgas ekstrēmistu partijas un nacionālistiski izteikumi, un tas negatīvi ietekmē vispārējo politisko klimatu. Demokrātiskie spēki ir trausli. Bijušajā Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikā bieži saspīlējumi un nepietiekama sadarbība starp politiskajiem dalībniekiem ir ietekmējusi institūciju normālu darbību un palēninājusi reformu gaitu. Strīds starp valdību un vienu no opozīcijas partijām par konstitucionālo saturu noveda pie tā, ka minētā partija boikotē parlamentu. Ļoti konfrontējošais politiskais klimats Albānijā un ieilgušais konstitūcijas pieņemšanas process Melnkalnē norāda uz citiem uzdevumiem modernu demokrātiju veidošanā. Horvātijai ir jāpieliek turpmākas pūles, lai veicinātu iecietību pret mazākumtautībām.

Ir gūti ievērojami panākumi sadarbībā ar Starptautisko kara noziegumu tribunālu bijušajai Dienvidslāvijai (*ICTY*), kas ir svarīgs stabilizācijas un asociācijas procesa nosacījums. Horvātija un Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika pilnībā sadarbojas ar šo tribunālu. Melnkalnes sadarbība ar tribunālu ir apmierinoša. Panākumi, ko šajā jomā guva Serbija, ļāva atsākt un formāli pabeigt sarunas par Stabilizācijas un asociācijas nolīgumu (SAN). Arī Bosnija un Hercegovina ir guvusi panākumus sadarbībā ar *ICTY*. Tomēr Serbijai un Bosnijai un Hercegovinai vēl ir jāpanāk pilnīga sadarbība ar tribunālu, lai arestētu atlikušās apsūdzētās personas. Kosova ir guvusi nelielus panākumus sadarbībā ar *ICTY*, bet bažas joprojām izraisa liecinieku iebiedēšana Kosovā.

Bēgļu atgriešanās jomā gūtie panākumi ir nelieli. Daudzi bēgļi un starptautiski pārvietotas personas dzīvo ļoti grūtos apstākļos. Nelieli panākumi konstatēti arī mazākumtautību grupu pārstāvībā valsts dienestos. Tomēr čigāni joprojām ir vismazāk aizsargātā mazākumtautība reģionā. Visām valstīm ir jāveicina iecietība pret mazākumtautībām un jāveic attiecīgi pasākumi, lai aizsargātu personas, kuras varētu būt pakļautas diskriminācijai, naidīgumam un vardarbībai. Tas ir būtiski, lai panāktu samierināšanu un ilgstošu stabilitāti.

Galvenās prioritātes ir tiesiskuma īstenošana, īpaši ar tiesu sistēmas reformas palīdzību, un cīņa pret korupciju un organizēto noziedzību. Lielākā daļa valstu ir veikušas pasākumus, lai uzlabotu savu tiesu sistēmu organizāciju un darbību. Ir sākti centieni pastiprināt cīņu pret organizēto noziedzību, un ir gūti pirmie rezultāti. Tiek izstrādāti tiesību akti un veidotas iestādes cīņai pret korupciju. Vairākās valstīs ir sākti izmeklēšana un izvirzītas vairākas apsūdzības. Tomēr tiesu sistēmām visā reģionā joprojām ir vajadzīgi ievērojami uzlabojumi. Ir jāveic plašas un ilgtspējīgas reformas, lai nodrošinātu tiesu sistēmas neatkarību, efektivitāti un atbildību. Korupcija joprojām ir plaši izplatīta un dziļi iesakņojusies sabiedrībā. Nevienu no Rietumbalkānu valstīm veiktie pasākumi nav samērojami ar problēmu milzīgo apjomu. Ir vajadzīga stingra politiska griba, lai iznīdētu korupciju un sauktu pie atbildības pārkāpējus, tostarp lietās, kurās iesaistītas augstas amatpersonas. Joprojām nopietnas bažas izraisa organizētā noziedzība. Noziedzīgie tīkli iesniedzas dažādās sociālekonomiskajās nozarēs un politikā. Tie bieži savā labā izmanto publiskā iepirkuma, ieguldījumu plānošanas un privatizācijas nepietiekamu pārredzamību. Reģions ir cilvēku tirdzniecības, kā arī narkotiku kontrabandas, izcelsmes un tranzīta vieta. Ir vajadzīgi ievērojami un pastāvīgi centieni šajā jomā.

Administratīvie resursi ir būtisks aspekts, lai izpildītu Kopenhāgenas dalības kritēriju par spēju uzņemties dalības saistības, kā tika paziņots Eiropadomes Madrides sanāsmē 1995. gadā. Visā reģionā tiek īstenota valsts pārvaldes reforma, gūstot dažus tādus pozitīvus rezultātus kā stratēģiju un tiesību aktu izstrāde. Horvātija ir apliecinājusi, ka tai ir ievērojami administratīvie resursi, lai īstenotu Stabilizācijas un asociācijas nolīgumu (SAN). Arī Serbijai ir ievērojami administratīvie resursi SAN īstenošanai. Šīm valstīm tagad ir jābalstās uz šiem resursiem un jāmodernizē tie, lai panāktu saskaņotību ar ES tiesību aktiem un politikas virzieniem. Citur administratīvie resursi joprojām ir vāji, un tas ietekmē reformas īstenošanu un atbilstības nodrošināšanu ar ES; šajā sakarā ir vajadzīgi papildu centieni. Visās valstīs ir vajadzīga stingrāka apņemšanās, lai izveidotu tādu civildienestu, kas strādā efektīvi, ir stabils un atbildīgs gan centrālā, gan vietējā līmenī. Vairākās valstīs civildienesta ierēdņu darbā pieņemšana, paaugstināšana amatā un atlaišana nav balstīta uz objektīviem un pārredzamiem kritērijiem. Ir jānostiprina civildienesta ētiskie standarti. Policijas un drošības dienestu reformas vēl ir jāīsteno Bosnijā un Hercegovinā un citās valstīs.

Eiropas sabiedriskās dzīves būtisks elements ir pilsoniska sabiedrība. Rietumbalkānu valstis ir centušās pieņemt tiesību aktus un stratēģijas, kas ir labvēlīgas pilsoniskas sabiedrības attīstībai. Ir veikti daži pirmie pasākumi līdzdalības demokrātijas virzienā. Tomēr pilsoniskā sabiedrība reģionā ir vāji attīstīta. Kari un etniskie konflikti ir nodarījuši lielu kaitējumu reģiona sociālajai struktūrai. Ir jāizglīto vietējās NVO, lai tās pielāgotos pašreizējiem apstākļiem. Ir vajadzīgi turpmāki centieni, lai palielinātu biedrošanās brīvību, izveidotu normatīvo regulējumu un radītu sabiedrisku stimulu pilsoniskas sabiedrības organizāciju veidošanai.

Kopumā ekonomiskā izaugsme reģionā bija salīdzinoši augsta, un palielinājās vidējās algas. Inflācijas rādītāji ir zemi un stabili. Lielākajā daļā reģiona valstu ir īstenota piesardzīga fiskālā un monetārā politika. Turpināja attīstīties finanšu sistēmas. Uzlabojās valsts finanšu pārvaldības sistēmas. Ir veikti pasākumi, lai uzlabotu uzņēmējdarbības vidi. Visas Rietumbalkānu valstis turpina pārstrukturēšanu un padara atvērtu savu ekonomiku. Ekonomiskās integrācijas pakāpe ar ES jau ir augsta, un tā palielinās. Stabilizācijas un asociācijas nolīgumi un Centrāleiropas Brīvās tirdzniecības nolīgums (CBTN) kopā veido sistēmu, kas veicina tirdzniecību un ieguldījumus Balkānos, kā tas notika pagājušā gadsimta 90. gados Centrāleiropā un Austrumeiropā. Vairākām valstīm ir vērienīgi plāni modernizēt fizisko infrastruktūru un sociālā nodrošinājuma sistēmas.

Svarīgākais uzdevums visā reģionā ir konkurētspējas palielināšana, bezdarba augstā līmeņa pazemināšana un cilvēku kapitāla un infrastruktūras attīstības veicināšana. Pastāv ievērojams finansiāls risks, un vairākās valstīs ir liela ārējā nelīdzsvarotība. Progress darba vietu radīšanā ir nevienmērīgs, bet dažās reģiona valstīs reģistrēts bezdarba līmenis virs 35 %, un palielinās plaisa starp darbaspēka kvalifikācijas pieejamo un vajadzīgo līmeni. Darba tirgiem joprojām trūkst elastības apvienojumā ar strādājošo un darba devēju drošību, un reģistrēto uzņēmumu administratīvais un finansiālais nodokļu un sociālo maksājumu slogs ir salīdzinoši augsts. Ir vajadzīga lauku ekonomikas turpmāka dažādošana. Ir jāturpina fiskālā konsolidācija un uzņēmumu pārstrukturēšana. Ir jāīsteno šo valstu privatizācijas plāni. Ir papildus jāveicina ieguldījumi un MVU izaugsme, tostarp uzlabojot finansējuma pieejamību. Valdībām ir jāturpina uzlabot uzņēmējdarbības vidi un veicināt nodarbinātību. Tām ir jāsamazina birokrātija, jānostiprina tiesiskums, jānodrošina uzticama zemes reģistrācija un pārredzamas privatizācijas procedūras. Dažās valstīs ir jāpabeidz tāda tiesiskā regulējuma izveide, kas nodrošina tirgus vajadzību pareizu funkcionēšanu, un jāievieš šis regulējums. Ir jāvienkāršo nodokļu režīmi. Tas veicinās ekonomisko aktivitāti un samazinās ēnu ekonomikas augsto

līmeni tautsaimniecībā. Turklāt ir vajadzīgi pasākumi, lai atvieglotu piekļuvi finansēm un e-tehnoloģijas izmantošanu.

Turcija

Kopš 1999. gada decembrī Eiropadome piešķīra kandidātvalsts statusu Turcijai, valstī ir panāktas lielas pārmaiņas. Eiropas perspektīva izrādījās par vienu no galvenajiem stimuliem politiskās un tiesību sistēmas reformām, kā arī ekonomikas reformai Turcijā. Tika atcelts nāvessods, mainītas Valsts drošības padomes funkcijas un sastāvs, lai palielinātu civilo kontroli pār militāro jomu, un virkne konstitucionālu grozījumu nostiprināja demokrātiskas brīvības. Panākumi tika gūti tādās jomās kā sieviešu un bērnu tiesības un cīņa pret spīdzināšanu, un turpināja samazināties ziņojumu skaits par spīdzināšanas un ļaunprātīgas izturēšanās gadījumiem.

Ekonomiskā izteiksmē saprātīgā makroekonomiskā politika un strukturālās reformas, ko veica pēc nopietnās 2001. gada finanšu krīzes un kas bija paredzētas, lai nodrošinātu ekonomikas ilgtermiņa stabilitāti, ļāva strauji atveseļoties ekonomikai un uzlaboja ieguldījumu klimatu. To rezultātā ievērojami pieauga IKP, kas 2006. gadā sasniedza 6,1%. Kopš 2001. gada ir samazinājusies inflācija, un saglabājās Turcijas liras stabilitāte. Tomēr Turcijas attīstību joprojām ievērojami ietekmē starptautiskās finansiālās tendences. Kopš Muitas savienības izveidošanas 1995. gadā tirdzniecības apjoms ar Eiropas Savienību pašreizējās cenās ir trīskāršojies. Tas atspoguļo lielu pieprasījumu pēc ES ražojumiem un pakalpojumiem apvienojumā ar Turcijas eksporta nozares labajiem rādītājiem. Turklāt jaunu rekordu – 16 miljardus euro 2006. gadā jeb 4,9% no Turcijas IKP – sasniedza ārvalstu tiešie ieguldījumi, kas galvenokārt bija no Eiropas Savienības.

Šo reformu rezultātā un pateicoties ES un Turcijas attiecību stratēģiskajam nozīmīgumam 2005. gada oktobrī tika sāktas pievienošanās sarunas. Viens no šā procesa pamatprincipiem ir tas, ka sarunu gaita ir atkarīga no reformu gaitas Turcijā.

Reformas īstenošanas gaita bija nevienmērīga, un kopš 2005. gada tās ir palēninājušās. Pagājušajā gadā Turcijā bija konstitucionāla krīze saistībā ar Republikas prezidenta vēlēšanām, tāpēc parlamenta vēlēšanas notika priekšlaicīgi. Militārās aprindas sniedza publiskus paziņojumus, kas bija ārpus to kompetences. Tomēr vēlēšanu norises gaitā notika atklātas diskusijas par tradicionāli delikātiem jautājumiem, un dinamiska pilsoniska sabiedrība proklamēja savu uzticību demokrātijai un laicīgai valstij. Lielās nacionālās asamblejas vēlēšanas notika, pilnībā respektējot demokrātiskus standartus un tiesiskumu. Jaunais parlaments atspoguļo valsts politisko daudzveidību. Republikas prezidents tika ievēlēts saskaņā ar konstitucionāliem noteikumiem, un attiecībās starp civilajām un militārajām aprindām valdīja demokrātija. Valdība ir sākusi darbu pie jaunas konstitūcijas izstrādes.

Tagad Turcijai ir jāatjauno politisko reformu stimul. Ir vajadzīgi ievērojami turpmāki centieni, īpaši vārda brīvības jomā un saistībā ar tādu reliģisku kopienu tiesībām, kas nav musulmaņi. Ir vajadzīgi turpmāki panākumi, īpaši cīņā pret korupciju, tiesu sistēmas reformas jomā, arodbiedrību tiesībās un bērnu un sieviešu tiesībās, un ir jāpastiprina valsts pārvaldes atbildība. Dienvidaustumos Turcijai arī ir jāizveido nosacījumi, lai pilnas tiesības un brīvības varētu baudīt tie iedzīvotāji, kuri pārsvarā ir kurdi. Komisija turpinās stingri uzraudzīt politisko reformu procesu, tostarp pilsonisko pārraudzību pār drošības spēkiem.

Reaģējot uz virkni bruņotu *PKK* uzbrukumu, kuru rezultātā bija daudz kritušo, parlaments 2007. gada oktobrī pieņēma priekšlikumu, ar ko valdība tiek pilnvarota militāri iejaukties Irākas ziemeļu daļā. ES prezidentūra 22. oktobrī atgādināja, ka Eiropas Savienība pilnībā nosoda *PKK* teroristu vardarbību Turcijā. Tā turklāt paziņoja, ka „starptautiskajai sabiedrībai, īpaši visām ieinteresētajām personām reģionā, ir jāatbalsta Turcijas centieni aizsargāt savus iedzīvotājus un apkarot terorismu, vienlaikus respektējot tiesiskumu, saglabājot mieru un stabilitāti starptautiskā un reģionālā mērogā un atturoties no jebkādas nesamērīgas militāras darbības”.

Ir vajadzīgas turpmākas strukturālas ekonomiskās reformas un fiskālā konsolidācija, lai novērstu vēl pastāvošo risku makroekonomikas stabilitātei. Lielākās problēmas ir darba tirgus strukturālās nepilnības un elastības trūkums, darbaspēka prasmju kvalitāte, zems nodarbinātības līmenis, īpaši sieviešu vidū, liela ēnu ekonomikas daļa un sociālā nodrošinājuma sistēmas un enerģētikas nozares reformas. Lauku ekonomikas dažādošanas līmenis joprojām ir zems. Jārisina jautājums par čigānu neaizsargātību. Turcijai vēl ir jāizveido visaptveroša pieeja ekonomiskajai un sociālajai attīstībai dienvidaustumos.

Joprojām svarīgs jautājums ir labas kaimiņattiecības. No Turcijas gaida, lai tā nodrošinātu Asociācijas nolīguma papildprotokola pilnīgu un nediskriminējošu īstenošanu.

3. PAPLAŠINĀŠANĀS STRATĒGIJA – PAŠREIZĒJĀS DARBA KĀRTĪBAS JAUTĀJUMU RISINĀŠANA

3.1. Atjaunotā vienprātība par paplašināšanos

ES paplašināšanās process veicina mieru un stabilitāti, reformas un Eiropas vērtību popularizēšanu. Nosacījumu izpildes efektivitāte reformu virzībā ir atkarīga no ticamas perspektīvas par iekļaušanos Eiropas Savienībā. Tam ir jābūt redzamākam attiecīgo valstu iedzīvotājiem. Dalības perspektīva nekad agrāk nav bijusi tik svarīga kā šodien, lai palīdzētu šīm valstīm pārvarēt krīzi, konstatēt trūkumus un izturēt pārbaudījumus demokrātijai.

Nosacījumu izpildes kritērija stingra piemērošana paplašināšanās procesa visos posmos palīdz konsolidēt reformas visās kandidātvalstīs un potenciālajās kandidātvalstīs un sagatavot nākamās dalībvalstis pievienojoties izpildīt savas saistības. Katras valsts virzība uz Eiropas Savienību ir atkarīga no tās individuālajiem centieniem izpildīt Kopenhāgenas kritērijus un – attiecībā uz Rietumbalkāniem – Stabilizācijas un asociācijas nolīguma noteikumu kopumu.

Visa uzmanība tiek veltīta ES integrācijas spējām pievienošanas procesa svarīgākajos posmos. Paplašināšanās procesa kvalitātes uzlabojumi, par kuriem nolēma Eiropadomes 2006. gada decembra sanāksmē, nodrošina, ka kandidātvalstu un potenciālo kandidātvalstu virzību uz ES nosaka to panākumi svarīgāko prasību izpildē. Minētajā procesā svarīga nozīme ir salīdzinošās novērtēšanas pabeigšanai, ES svarīgāko politikas virzienu ietekmes pētījumiem paplašināšanās procesa galvenajos posmos un saistībai ar politisko reformu.

3.2. Orientēšanās uz galvenajiem jautājumiem

Iepriekš izklāstītās problēmas nodrošina lielāku uzmanību galvenajām reformu prioritātēm, kas saistītas ar valsts veidošanu, pārvaldību un sociālekonomiskajām reformām. Komisija tagad ierosina pārskatītas pievienošanās partnerības un Eiropas partnerības, kas atspoguļo minētās prioritātes. Partnerības virza valstis to ceļā uz Eiropu un nosaka pirmspievienošanās finansiālā atbalsta prioritātes. Tās agrīnā posmā piešķirs augstāku prioritāti pārvaldības pamatjautājumiem, tostarp iestāžu veidošanai, tiesu sistēmas un administratīvajai reformai un organizētās noziedzības un korupcijas novēršanai. Lielāks uzsvars tiks likts uz šādiem sarežģītiem jautājumiem, īpaši saistībā ar politisko un ekonomisko dialogu. Ir vajadzīga plašāka sadarbība starp Rietumbalkānu valstīm, ES iestādēm un aģentūrām un dalībvalstīm, lai apkarotu starptautisku noziedzību. Jautājumi, kas saistīti ar ES tiesību aktu un politikas virzienu īstenošanu, ir jāsakārto secībā atbilstoši valstu spējām un atkarībā no gūtajiem panākumiem pamatreformu īstenošanā.

Ar pirmspievienošanās fiskālās uzraudzības mehānisma palīdzību, kas kopš 2006. gada izveidots arī potenciālajām kandidātvalstīm, tiks turpināts atbalsts ekonomiskajai reformai visās kandidātvalstīs un potenciālajās kandidātvalstīs.

Svarīgs nosacījums integrācijai Eiropā joprojām ir reģionālā sadarbība un labas kaimiņattiecības. Panākumi šajās jomās nostiprina pārlicību un dod konkrētu labumu, nodrošinot reģionālo sadarbību, labākus pārrobežu sakarus un uzlabotu infrastruktūru. Tie nodrošina arī ekonomiskas priekšrocības ātrākas izaugsmes un lielāku ārvalstu tiešo ieguldījumu izteiksmē.

Zināšanas citam par citu un savstarpēja saprašanās nosaka vajadzību pēc pilsoniskas sabiedrības veidošanas un pēc dialoga starp ES dalībvalstu un paplašināšanās valstu pilsoņiem. Kopš 2005. gada Komisija piešķir finansiālu atbalstu dialoga veidošanas projektiem ar Rietumbalkānu valstīm un starp tām, kā arī ar Turciju. Atbalsts pilsoniskai sabiedrībai ir svarīgs savstarpējas saprašanās veidošanai un demokrātijas struktūras nostiprināšanai visā sabiedrībā. Izmantojot Pirmspievienošanās atbalsta instrumentu (*IPA*), Komisija tagad veiks papildu pasākumus, lai veicinātu pilsoniskas sabiedrības attīstību un dialogu.

3.3. Pievienošanās sarunu sekmēšana

Pievienošanās sarunas ar Horvātiju un Turciju sākās 2005. gada oktobrī, dalībvalstīm pieņemot vienbalsīgu lēmumu pēc virknes būtisku politisku un tiesisku reformu. Sarunu process tuvina abas valstis ES un kalpo tās stratēģiskajām interesēm. Sarunas risina, balstoties uz stingriem pamatnoteikumiem, kas saskaņoti ar Padomi. Tās virzās uz priekšu kopsolī ar politiskajām un ekonomiskajām reformām, kā arī ES tiesību aktu transponēšanu un īstenošanu.

Eiropadome 2006. gada decembra sanāsmē pieņēma lēmumus par pievienošanās procesa norisi un kvalitāti. Tika veikti nozīmīgi pasākumi, lai īstenotu Eiropadomes secinājumus. Komisija ir pilnībā izmantojusi iespēju ierosināt kritērijus, lai noteiktu nosacījumus sarunu sadaļu sākšanai un pabeigšanai, ņemot vērā faktiski paveikto. Tā izdod ietekmes pētījumus, tiklīdz sarunu priekšplānā izvirzās galvenās sadaļas. Rudenī Komisija izdos ietekmes pētījumu par Horvātijas turpmāko pievienošanos ES autopārvadājumu *kabotāžai*. Atkarībā no sarunu virzības turpmākus ietekmes pētījumus izdos nākamajā gadā, un tie ietvers darbaspēka brīvu pārvietošanos saistībā ar Horvātiju un energoapgādi attiecībā uz Turciju. Savienība ir

iesaistījusies intensīvos politiskos un ekonomiskos dialogos, kuru rezultāti tiek iekļauti sarunu procesā. Šajā sakarā īpaša uzmanība tiek veltīta neatrisinātu divpusēju jautājumu sakārtošanai starp kandidātvalstīm un dalībvalstīm, kā arī labu kaimiņattiecību veidošanai. Jautājumus, kas saistīti ar tiesu sistēmu un pamattiesībām, sīki izskata īpašā sarunu sadaļā. Jāatgādina, ka sarunas var atlikt, ja tiek nopietni un ilgstoši pārkāpti brīvības, demokrātijas, cilvēktiesību un pamatbrīvību respektēšanas un likuma varas principi, uz kuriem Eiropas Savienība balstās.

Horvātijas virzība uz dalību ir spēcīgs signāls citām Rietumbalkānu valstīm par dalības perspektīvām, kad tās būs izpildījušas vajadzīgos nosacījumus. Horvātijas pievienošanās process veicina divpusēju un reģionālu jautājumu risināšanu un sekmē samierināšanu. Tas kalpo ES stratēģiskajām drošības un konfliktu novēršanas interesēm reģionā, kurš robežojas ar dalībvalstīm.

Pievienošanās sarunu pašreizējā posmā par konkrētām ES politikas sadaļām ir jārisina tehniskas problēmas, kas saistītas ar saskaņošanu. Komisija ir iesniegusi Padomei visus izskatīšanas ziņojumus par Horvātiju. Tagad uzmanība tiek pievērsta tam, vai Horvātija ir izpildījusi kritērijus attiecīgo sadaļu atvēršanai. Ja kritēriji ir izpildīti, turpmākajos gados būs iespējams būtiski pārvērsties uz priekšu pievienošanās sarunās ar Horvātiju. Horvātijai vēl ir jāgūst panākumi tiesu sistēmas un administratīvo reformu, mazākumtautību tiesību un bēgļu atgriešanās, kā arī smagās rūpniecības pārstrukturēšanas jomā.

Turcijas apņēmība turpināt reformas ir stratēģiski ļoti nozīmīga pašas ES drošībai un stabilitātei. Turcija ir neatkarīga saikne starp rietumu un musulmaņu pasauli. Tas tika skaidri uzsvērts Civilizāciju alianses iniciatīvā par dialoga sekmēšanu ANO aizgādībā. Turcijas pievienošanās procesam ES, kas balstīts uz pilnīgu demokrātisku pārveidi, ar interesi seko līdzī Tuvajos Austrumos un plašākā musulmaņu sabiedrībā. Turcija arī atbalsta Tuvo Austrumu miera procesu, kā arī dialogu ar Irānu par kodolieročiem. Tās rīcībā ir nozīmīgi drošības līdzekļi, kurus tā ir nodrošinājusi vairākām ES un NATO misijām no Rietumbalkāniem līdz Kongo Demokrātiskajai Republikai un no Darfūras līdz Afganistānai. Turcija var kļūt par lielu enerģijas pārvades maršrutu starp ES un pasaules lielākajiem naftas un gāzes avotiem un tādējādi par svarīgu dalībnieci Eiropas energoapgādes drošībā. Atbilstība ES politikas virzieniem dos īpašus uzlabojumus tādās jomās kā migrācijas kontrole un vide. Turcijā pastāvīgi tiek reģistrēta ievērojama un stabila ekonomiska izaugsme, un tā ir viena no vadošajiem ES tirdzniecības un ieguldījumu partneriem.

Šādi stratēģiski apsvērumi pastāv kopš ES un Turcijas attiecību sākuma 1959. gadā. Turcijas ES dalības perspektīvas datētas ar 1963. gadu, kad tā parakstīja asociācijas nolīgumu ar Eiropas Ekonomikas Kopieni. Šis nolīgums nepārprotami paredz pievienošanos – gan preambulā, gan 28. pantā. Tas atspoguļo Turcijas svarīgo stratēģisko lomu kopš Eiropas Savienības izveides sākuma. Turcija šobrīd ir vienīgā valsts, ar kuru ES ir izveidojusi muitas savienību, par kuru vienojās 1995. gadā. Tā ieguva kandidātvalsts statusu 1999. gadā. Sarunu kopīgais mērķis ir pievienošanās, kā 2005. gada oktobrī vienojās visas dalībvalstis. Sarunas ar Turciju ir beztermiņa process, kura iznākumu nevar iepriekš garantēt. Sarunas virzās uz priekšu kopā ar panākumiem reformu īstenošanā un ES tiesību aktu un politikas virzienu saskaņošanā.

Ir būtiski, lai Eiropas Savienība pildītu savas saistības un vadītu sarunu procesu, kā plānots, un lai sadaļas tiktu atvērtas, tiklīdz būs izpildīti tehniskie nosacījumi, saskaņā ar sarunu 2005. gada oktobra programmu un Padomes 2006. gada 11. decembra lēmumu. Caurskatīšanas process ar Turciju ir nobeiguma fāzē, un lielāko daļu ziņojumu Komisija būs iesniegusi Padomei līdz šā gada beigām. Turcijai ir jāpieliek vajadzīgās pūles, lai izpildītu sākuma kritērijus, ko noteikusi Padome lielākajai daļai sadaļu. Turcijas atjaunotajam impulsam politisko reformu procesā būs tieša ietekme uz pievienošanās sarunu gaitu. Ja kritēriji tiks izpildīti, nākamajā gadā būs iespējams pavisam uz priekšu pievienošanās sarunās ar Turciju.

Joprojām svarīgs jautājums ir labas kaimiņattiecības. Saskaņā ar ES 2005. gada 21. septembra deklarāciju un Padomes 2006. gada 11. decembra secinājumiem Turcijai ir jāizpilda pienākums pilnībā un bez diskriminācijas īstenot Ankaras nolīguma papildu protokolu un jāatceļ visi šķēršļi preču brīvai aprītei, tostarp ierobežojumi transportlīdzekļiem attiecībā uz Kipras Republiku. No Turcijas arī sagaida, ka tā gūs panākumus divpusējo attiecību normalizēšanā ar Kipras Republiku.

3.4. Rietumbalkānu Eiropas perspektīvas palielināšana un reģionālās sadarbības veicināšana

Visām Rietumbalkānu valstīm ir kopīga perspektīva kļūt par ES dalībvalstīm. Rietumbalkānu nākotne ir Eiropas Savienībā. Stabilizācijas un asociācijas process un 2003. gada Saloniku darba kārtība joprojām ir ES politikas pamatā attiecībā uz šo reģionu. Reģionāla sadarbība dod taustāmu labumu Rietumbalkānu iedzīvotājiem un palīdz veicināt reformas un samierināšanu.

ES turpinās stingru nosacījumu piemērošanu Rietumbalkānu valstu virzībai uz ES. Apmierinoši sasniegumi, īpaši Stabilizācijas un asociācijas nolīgumu (SAN) saistību izpildē, tostarp ar tirdzniecību saistītu nosacījumu izpilde, ir būtisks elements ceļā uz iespējamo dalību. Stabila institucionālā sistēma ir būtisks nosacījums SAN noteikumu izpildei un dažādo kopīgo iestāžu nevainojamai darbībai.

Komisija turpina atbalstīt visas Rietumbalkānu valstis virzībā uz Eiropu, tām gūstot panākumus saskaņā ar 2005. gadā izvirzīto plānu. Tā piešķirs pilnīgu prioritāti Kosovas stabilitātei un ES perspektīvai.

Dienvidaustrumeiropas sadarbības procesa (*SEEC*) 2007. gada maija galotņu tikšanās Zagrebā pavēstīja par virzību uz reģionālu atbildību par reģionālās sadarbības procesu. Stabilitātes pakts savu uzdevumu kopumā ir izpildījis, un to aizstās jauna Reģionālās sadarbības padome (RSP), kas saistīta ar *SEEC*. Tika iecelts RSP ģenerālsekretārs, un par tās sekretariāta atrašanās vietu tika noteikta Sarajeva. Bulgārijas prezidentūras vadībā tika noslēgts uzņēmējas valsts nolīgums ar Bosniju un Hercegovinu, un tiek veidots sekretariāts. Paredzams, ka Stabilitātes pakta reģionālās grupas pēdējā sanāksme un RSP pirmā sanāksme notiks Sofijā 2008. gada sākumā, kad Stabilitātes pakta īpašais koordinators nodos pilnvaras RSP ģenerālsekretāram. Jaunajām struktūrām ir ātri jāsāk darboties, īpaši sekretariātam un tā Briseles koordinācijas birojam. *SEEC* un RSP nodrošinās vispārēju protekciju reģionālai sadarbībai. Komisija piedalīsies RSP, un tā aicina visas iesaistītās puses uzņemties aktīvu lomu. Balstoties uz Stabilitātes pakta attiecīgo pieredzi, Komisija plāno sadarboties ar *SEEC* un RSP, lai īstenotu EK katastrofu riska mazināšanas iniciatīvu, kā arī novēršanas un sagatavotības iniciatīvu (*DPPI*), ko uzsāka saskaņā ar Stabilitātes paktu. Komisija arī plāno

iesaistīt Rietumbalkānu valstis darbā, kas saistīts ar Kopienas civilās aizsardzības mehānismu, kas paredzēts tādu ārkārtas situāciju risināšanai kā plūdi, mežu ugunsgrēki vai zemestrīces.

Jūlijā stājās spēkā jaunais Centrāleiropas Brīvās tirdzniecības nolīgums (CBTN). Visas parakstītājas puses nesen pabeidza ratifikāciju, un visā reģionā tagad ir izveidota brīva tirdzniecības zona. Eiropas Komisija plāno atbalstīt CBTN, gan sniedzot tehnisku palīdzību, gan sākotnēju trīs gadu finansējumu CBTN sekretariātam. Visas valstis sadarbojas saskaņā ar Eiropas Mazo uzņēmumu hartas principiem. Ir pavisam tuvu priekšu Enerģētikas kopienas līguma īstenošana. Uzākta nolīguma par Eiropas Kopējo gaisa telpu ratifikācija. Atlikušajām parakstītājām pusēm jāratificē šie instrumenti. Šie nolīgumi ļauj agrīnā posmā integrēties ES enerģētikas un aviācijas iekšējā tirgū. Ir sagatavotas sīki izstrādātas vadlīnijas un rīcības plāni attiecībā uz elektrību un gāzi.

Lai palielinātu informētību par ES tiesību aktiem un politikas virzieniem, Komisijas *TAIEX*⁶ birojs potenciālajās kandidātvalstīs organizēs tehniskās informācijas sesijas ieinteresētajām personām valdības un uzņēmējdarbības aprindās un sabiedrībā. Reģionālā valsts pārvaldes augstskola palīdzēs nostiprināt administratīvos resursus Rietumbalkānos. Ir piesaistīti ES līdzekļi, lai pārveidotu pašreizējo tīklu par augstskolu, kura atradīsies Rietumbalkānu reģionā.

Rietumbalkānu iedzīvotājiem ir jābūt taustāms labums no viņu valstu integrācijas Eiropā. Iedzīvotājiem ir būtiski uzņemties atbildību par samierināšanu un vajadzīgajām reformām. Ir maksimāli jāpalielina cilvēku savstarpējie kontakti dalībvalstīs un reģiona valstīs, kā arī pašā reģionā.

Rietumbalkānu valstu valdībām un tautām ir ļoti svarīgi atvieglot ieeļošānu Eiropas Savienībā. Salonikos ES atzina šo faktu un apņēmas veikt pasākumus šā mērķa sasniegšanai. Veicot pasākumus ceļošanas atvieglošanai, ir jāņem vērā ES iekšējās drošības un migrācijas intereses. Jau daudzus gadus ir spēkā bezvīzu režīms ar Horvātiju. Komisija ar pārējām reģiona valstīm nesen apsprieda vīzu režīma atvieglošanas nolīgumus un nolīgumus par atpakaļuzņemšanu. Tie tika parakstīti septembrī, un paredzams, ka Padome tos drīz apstiprinās, lai nolīgumi varētu stāties spēkā 2008. gada 1. janvārī. Šie nolīgumi būtiski uzlabos nosacījumus vīzu saņemšanai ceļošanai ES. Ir svarīgi, lai dalībvalstis nodrošinātu to pareizu īstenošanu.

Atvieglojumu nolīgumi ir nozīmīgs solis ceļā uz vīzu režīma pilnīgu liberalizāciju. Komisija uzskata, ka ir pienācis laiks pakāpeniski virzīties uz vīzu režīma liberalizāciju ar Rietumbalkānu valstīm, veicot turpmākus konkrētus pasākumus. Šai nolūkā Komisija ierosina uzsākt dialogu ar katru no attiecīgajām valstīm, lai sagatavotu plānu attiecībā uz nosacījumiem, kuri jāizpilda. Tie ietvers atpakaļuzņemšanas nolīgumu efektīvu izpildi, kā arī panākumus tādās svarīgās jomās kā robežu pārvaldība, dokumentu drošība vai cīņa pret organizēto noziedzību. Šādi plāni ļaus attiecīgajām valstīm labāk koncentrēt reformu centienus, vienlaikus pastiprinot ES saistību pamanāmību attiecībā pret reģiona tautām.

⁶ Tehniskā palīdzība un informācijas apmaiņa.

Pie pasākumiem, kas paredzēti cilvēku savstarpējo kontaktu veidošanai, pieder arī sadarbības izvēršana izglītības jomā un mobilitātes iespēju paplašināšana studējošiem un augstskolas diplomu ieguvušiem studentiem *Erasmus-Mundus* un *Tempus* programmu ietvaros. Vēl 100 studenti no katra reģiona 2007./2008. mācību gadā var uzsākt pēcdiploma studijas. Sākot no 2008. gada, līdz 500 studentu, kas jau ieguvuši augstskolas diplomu, katru gadu varēs izmantot ES dalībvalstu un reģiona valstu apmaiņas programmas. Komisija kopā ar dalībvalstīm un citiem divpusējiem līdzekļu devējiem pētīs turpmākas stipendiju piešķiršanas iespējas. Pirmspievienošanās atbalstu sniegs arī Rietumbalkānu jauniešu, jaunatnes organizāciju, kultūras iestāžu, pilsoniskas sabiedrības organizāciju un pētnieku dalībai ES programmās. Komisija veicinās iniciatīvas un projektus, kas saistīti ar Eiropas starpkultūru dialoga gadu – 2008. gadu. Saskaņā ar jauno Komisijas pilsoniskas sabiedrības mehānismu tiks veikti pasākumi, lai veicinātu kontaktu veidošanu un apmaiņu starp pilsoniskās sabiedrības grupām un citām līdzīgām institūcijām reģionā un Eiropas līmenī.

Valstu virzībai uz ES ir svarīga valstu parlamentu aktīva iesaistīšanās. Ir palielinājusies parlamentārā sadarbība gan Rietumbalkānos, gan Eiropas Savienībā. Sadarbībā ar Eiropas Parlamentu Komisija veicinās pasākumus, kas orientēti uz Eiropas integrāciju.

3.5. Reformu atbalsta pastiprināšana

Pirmspievienošanās atbalsta instrumentu (*IPA*) ieviesa 1. janvārī. Tā mērķis ir nodrošināt saskaņotu sistēmu palīdzības sniegšanai kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm. Kopiena turpinās atbalstīt šīs valstis to centienos nostiprināt demokrātiskas institūcijas un tiesiskumu, pārveidot valsts pārvaldi un izveidot funkcionējošu tirgus ekonomiku. Atbalsts būs iestāžu veidošanas un pārrobežu sadarbības projektu veidā, kā arī atkarībā no valstu sagatavotības līmeņa – atbalsta veidā reģionāliem, cilvēkresursu un lauku attīstības pasākumiem.

Ir gūti panākumi, sagatavojot netraucētu pāreju atbalsta īstenošanā no Eiropas Rekonstrukcijas aģentūras (ERA) uz Komisijas pārstāvniecībām un birojiem Belgradā, Podgoricā, Prištinā un Skopjē. Process tiks pabeigts līdz 2008. gada beigām. Aģentūrai bija nozīmīga loma rekonstrukcijas atbalsta sniegšanā šīm valstīm pēc konflikta. Līdz ar *IPA* ieviešanu saņēmējām iestādēm ir lielāka atbildība pirmspievienošanās atbalsta plānošanā. Tām ir jāgatavojas, lai pārņemtu atbildību par ES līdzekļu pārvaldīšanu.

Īpaša uzmanība ir jāpievērš Kosovai. Līdzekļu devējiem lielā mēra būs jāatbalsta tās ārējā finansējuma vajadzības. ES un dalībvalstīm būs jāuzņemas vadošā loma starptautiskajā sabiedrībā atbilstoši ES izšķirošajai lomai Kosovā pēc tās statusa noteikšanas.

IPA palīdzēs saņēmējiem nostiprināt to resursus, izmantojot iestāžu veidošanu, labu pārvaldību un MVU attīstību. Īpaša uzmanība tiks veltīta administratīvajai un tiesu sistēmas reformai un tiesiskumam. Tiks pieliktas arī pūles, lai nostiprinātu partneru valsts finanšu pārvaldību un palielinātu to spējas pilnībā izmantot pirmspievienošanās atbalstu. *TAIEX* piedāvā valsts sektora ierēdņu palīdzību attiecībā uz ātrās reaģēšanas darbībām paplašināšanās valstu iestādēm. Balstoties uz *SIGMA*⁷ un *TAIEX*, papildus tradicionālajiem sadraudzības projektiem, kas saistīti ar ES tiesību aktiem un politikas virzieniem, sadraudzība starp valstu pārvaldes iestādēm nodrošinās vidēja termiņa atbalstu pārvaldībai.

⁷ *SIGMA* – atbalsts uzlabojumiem pārvaldībā un vadībā – ESAO programma, ko atbalsta Komisija saistībā ar paplašināšanos.

Komisija saskaņā ar *IPA* izveidos jaunu finanšu mehānismu, lai veicinātu pilsoniskas sabiedrības veidošanu un dialogu. Valstu projektus un projektus ar daudziem saņēmējiem plānos saskaņoti, lai sekmētu pilsoniskas sabiedrības veidošanu visās valstīs. Mērķis būs nostiprināt pilsoniskas sabiedrības struktūras un to lomu politiskajā procesā, nostiprināt pilsoniskas sabiedrības organizāciju resursus, lai izstrādātu pārrobežu projektus un tīklus un iepazīstinātu pilsoniskas sabiedrības pārstāvjus un sabiedriskās domas veidotājus ar ES jautājumiem. Mehānisms nostiprinās pilsoniskas sabiedrības organizāciju resursus sabiedrības mobilizācijai, projektu izstrādei un vadībai, lai sekmētu kontaktu veidošanu, un atbalstīs to dialogu ar attiecīgajām ES struktūrām. Tas attieksies uz tādām nozarēm kā cilvēktiesības, dzimumu līdztiesība, sociālā iekļaušana, veselība, vide, uzņēmējdarbības lobēšana un pārstāvēšana un patērētāju aizsardzība. Mehānisms veicinās sadarbību uz praktisko zināšanu nodošanu starp uzņēmējdarbības jomām, arodbiedrībām un profesionālām organizācijām partnervalstīs un atbilstošajām ES līmeņa organizācijām. Tiks izveidota viesu programma, lai iepazītos ar galvenajiem sabiedriskās domas veidotājiem ES jautājumos, kuri aktīvi darbojas valstu un starptautiskajā politikā, reliģijā, žurnālistikā, arodbiedrībās un uzņēmējdarbības apvienībās, un lai sniegtu tiem iespēju tikties ar attiecīgajiem ES partneriem.

Jaunās *IPA* regulas būtisks elements ir līdzekļu devēju stingrāka koordinācija, īpaši ņemot vērā budžeta ierobežojumus. Komisija stingri koordinēs *IPA* atbalstu ar starptautisko finanšu institūciju un citu līdzekļu devēju atbalstu, lai risinātu pamatvajadzības saistībā ar ekonomisko un sociālo attīstību. Komisija veido infrastruktūras mehānismu, ko no 2008. gada finansēs *IPA*, lai palīdzētu sagatavot infrastruktūras projektus. Tas aptvers tādas nozares kā transports, enerģētika un vides infrastruktūra, kā arī ieguldījumus sabiedriskajā sektorā, kā veselība, izglītība, mājokļi un bēgļi. Citas iniciatīvas ietver Eiropas Fondu Dienvidaustrumu Eiropai (*EFSE*), kas paredzēts privātā sektora attīstībai, un energoefektivitātes instrumentu. Šādi ar *IPA* atbalstu centīsies panākt dotāciju un aizdevumu visrentablāko apvienojumu. Šie saskaņotie centieni īpaši nozīmēs EIB, kā arī ERAB un citu starptautisku finanšu institūciju, kā Pasaules Banka un Eiropas Padomes banka, iesaistīšanos.

3.6. Sabiedrības atbalsta nodrošināšana paplašināšanās procesam

ES paplašināšanās stratēģijas stūrakmens ir saziņa. Sabiedrība ir labāk jāinformē par paplašināšanās priekšrocībām un uzdevumiem. ES sabiedrisko domu par turpmāku paplašināšanos ietekmē iepriekšējo paplašināšanos uztvere. Ir svarīgi uzklaut pilsoņus, kliegt viņu bažas un sniegt vairāk informācijas. Turpmāka fakto informācija par paplašināšanos ES jāsniedz tā, lai sabiedrība varētu skaidri saskatīt gan paplašināšanās priekšrocības, gan problēmas.

ES uzdevums ir sniegt informāciju par paplašināšanos gan dalībvalstīs, gan kandidātvalstīs un potenciālajās kandidātvalstīs.

Dalībvalstīs galvenais uzdevums ir iepazīstināt ar faktiem par piekto paplašināšanos, īpaši par tās ietekmi uz ekonomiskajiem panākumiem un ES pasaules mēroga lomas nostiprināšanu, un uzsvērt pašreizējā paplašināšanās procesa priekšrocības un problēmas. ES iestādēm un dalībvalstīm ir jāsniedz ES sabiedrībai informācija par kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm un jāizskaidro, kā darbojas paplašināšanās kā pakāpenisks un rūpīgi vadīts process. Mums visos sabiedrības līmeņos ir jāveicina diskusija par jautājumiem, kas saistīti ar paplašināšanos.

Kandidātvalstīs un potenciālajās kandidātvalstīs galvenais uzdevums ir uzsvērt Eiropas Savienības apņēmību īstenot to Eiropas perspektīvu un izskaidrot nosacījumus katras valsts virzībai uz ES, jo par katru valsti spriež, ņemot vērā tās panākumus. Cilvēkiem ir jāsaprot, ka virzība uz ES ir atkarīga no reformu gaitas katrā valstī. Jo straujāks un efektīvāks būs reformu process valstīs, jo straujāk tās virzīsies uz dalību ES un visām tās priekšrocībām. ES ir jāatbalsta šo valstu valdības to centienos izskaidrot ES būtību un parādīt, kā to pilsoņi gūst labumu no tuvākām attiecībām ar ES, gatavojoties dalībai. Iedzīvotājiem ir vairāk jāzina par tādām priekšrocībām kā pirmspievienošānās finansiālā palīdzība un tehniskās konsultācijas, vīzu režīma atvieglojumi un stipendijas.

Lai palīdzētu efektīvāk informēt par paplašināšanos, Komisija aicina dalībvalstu un kandidātvalstu un potenciālo kandidātvalstu valdības izstrādāt komunikācijas plānus. Šiem plāniem ir jābūt orientētiem uz viedokļu veidotājiem politikā, plašsaziņas līdzekļos, akadēmiskajās aprindās, uzņēmējdarbības aprindās, starp sociālajiem partneriem un jaunatnes vidū. Šo centienu īstenošanā dos ieguldījumu arī Komisijas jaunais mehānisms pilsoniskas sabiedrības attīstības un dialoga veicināšanai.

Dalībvalstīm ir jāuzņemas vadība to politikas virzienu skaidrošanā un aizstāvēšanā, par kuriem tās ir vienojušās, dialoga veicināšanā un paplašināšanās priekšrocību skaidrošanā. Būtiska loma ir arī Eiropas Parlamenta un valstu parlamentu locekļiem, kā arī reģionālām un vietējām pašvaldībām un pilsoniskai sabiedrībai. Šiem dalībniekiem, kas ir vistuvākie sabiedrībai, ir galvenā loma informētu diskusiju veidošanā par paplašināšanos.

Komisija papildinās šos centienus, informējot par ES paplašināšanās politiku, tostarp pirmspievienošānās atbalstu. Tā sagraus mītus, sniedzot faktus. Tā pilnībā izmantos savas pārstāvniecības dalībvalstīs un delegācijas paplašināšanās valstīs. Komisija centīsies iesaistīties dialogā par paplašināšanos ar galvenajiem sabiedriskās domas veidotājiem un balstīsies uz pieredzi, kas 2007. gadā gūta vairākos sekmīgos komunikācijas projektos, īpaši ar komercpalātām un studentu organizācijām.

4. SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

Pamatojoties uz iepriekš sniegto analīzi, Komisija izvirza šādus secinājumus.

- 1) Paplašināšanās ir veicinājusi mieru, demokrātiju un stabilitāti visā kontinentā un sniegusi konkrētas priekšrocības saistībā ar tirdzniecības, ieguldījumu un ekonomiskās izaugsmes palielināšanos. Eiropas Savienība tagad ir konkurētspējīgāka un var labāk reaģēt uz globalizācijas problēmām. Paplašināšanās ir palielinājusi ES nozīmi pasaulē.
- 2) ES paplašināšanās procesu rūpīgi pārvalda saskaņā ar atjaunoto vienprātību, ko definēja Eiropadomes 2006. gada decembra sanāsmē. Šī vienprātība ir balstīta uz saistību saskaņošanas principiem, taisnīgiem un stingriem nosacījumiem un labāku saziņu ar sabiedrību apvienojumā ar ES spēju integrēt jaunas dalībvalstis. Pašreizējā paplašināšanās darba kārtība attiecas uz Rietumbalkāniem un Turciju, kam tika dota iespēja kļūt par ES dalībniecēm pēc tam, kad tās būs izpildījušas nosacījumus.

- 3) Komisija ir veikusi pasākumus, lai uzlabotu paplašināšanās procesa kvalitāti. Sarežģītu reformu jautājumus tagad risina agrīnā posmā. Tiek nodrošināta atgriezeniskā saite starp politisko un ekonomisko dialogu un paplašināšanās procesu. Sadaļu atvēršanai un slēgšanai pievienošanās sarunās tagad pilnībā izmanto kritērijus. Komisija atbalsta lielāku pārredzamību, piemēram, padarot publiski pieejamus izskatīšanas ziņojumus un gatavojot pirmos ietekmes pētījumus. Katra valsts ceļā uz ES virzās no viena posma uz nākamo, kad tā ir izpildījusi vajadzīgos noteikumus saskaņā ar 2005. gada plānu Rietumbalkāniem.
- 4) Paplašināšanās valstīm joprojām ir lielas problēmas. Ir būtiski saglabāt to pievienošanās programmu pamanāmību un uzticamību. Par katru valsti spriedīs pēc tās sasniegtā. Ir daudz darāmā, lai atrisinātu tādus pamatjautājumus kā valsts veidošana, tiesiskums, samierināšana, administratīvā un tiesu sistēmas reforma un lai cīnītos pret korupciju un organizēto noziedzību. Joprojām svarīgs jautājums ir labas kaimiņattiecības.
- 5) Pievienošanās sarunas ar Horvātiju norit sekmīgi, un ir sācies to noslēguma posms. Tas visam reģionam apliecina, ka ES perspektīva ir realitāte. Horvātijai vēl ir jāgūst turpmāki panākumi, īpaši tiesu sistēmas un administratīvo reformu, mazākumtautību tiesību un bēgļu atgriešanās, kā arī tērauda rūpniecības un kuģubūves pārstrukturēšanas jomā.
- 6) Kopš kandidātvalsts statusa iegūšanas 1999. gadā Turcija ir ieviesusi lielas reformas. Pagājušajā gadā Turcijā bija konstitucionāla krīze, kā rezultātā notika priekšlaicīgas parlamenta vēlēšanas. Tās bija brīvas un godīgas, un jaunais parlaments pārstāv valsts politisko dažādību. Republikas prezidents tika ievēlēts saskaņā ar konstitucionāliem noteikumiem, un attiecībās starp civilajām un militārajām aprindām valdīja demokrātija. Tagad Turcijai ir jāatjauno politisko reformu stimuls. Nekavējoties ir vajadzīgi ievērojami turpmāki centieni, īpaši vārda brīvības jomā (Kriminālprocesa kodeksa 301. pants un citi saistīti tiesību akti) un saistībā ar tādu reliģisku kopienu tiesībām, kas nav musulmaņi. Ir vajadzīgi arī turpmāki uzlabojumi, īpaši saistībā ar tiesu sistēmas reformu, cīņu pret korupciju, sievietes, bērnu un arodbiedrību tiesību nostiprināšanu, kultūras tiesībām, kā arī ar pilsonisko pārraudzību pār drošības spēkiem.

Turcija nav izpildījusi savas saistības pilnībā un bez diskriminācijas īstenot Asociācijas nolīguma papildprotokolu, kā arī nav guvusi panākumus divpusējo attiecību normalizēšanā ar Kipras Republiku. Komisija savos turpmākajos gada pārskatos turpinās ziņot saskaņā ar Padomes 2006. gada 11. decembra secinājumiem, kurus atbalstīja Eiropadome.
- 7) Pēc iespējas ātrāk ir jāpanāk skaidrība par Kosovas statusu. Šajā sakarā ir būtiska ES vienotība. Komisija pilnībā atbalsta trijotnes darbu. Ir vajadzīgs ilgtspējīgs risinājums, kas nodrošinātu demokrātiskas un etniski daudzveidīgas Kosovas izveidošanu un veicinātu reģiona stabilitāti.

- 8) Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika ir guvusi panākumus, bet tai tomēr ir jāpaātrina reformu gaita galvenajās jomās. Albānija un Melnkalne ir guvušas panākumus vairākās jomās, bet vēl saskaras ar lielām problēmām. Bosnijai un Hercegovinai vēl ir jāuzņemas pilna atbildība par savu pārvaldību un jāturpina reformas, īpaši policijas reforma. Serbija ir pierādījusi, ka tai ir administratīvie resursi, lai gūtu ievērojamus panākumus Eiropas perspektīvas īstenošanā. To pierādīja tās efektīvā Stabilizācijas un asociācijas nolīguma tehnisko sarunu vadība. Tomēr, lai parakstītu SAN, Serbijai ir pilnībā jāsadarbojas ar *ICTY*. Reģionam kopumā ir jāvirzās uz priekšu modernu demokrātiju veidošanā un dialoga un iecietības politiskās kultūras attīstībā.

Tādējādi:

- (a) Komisija nākamajā gadā sagaida būtiskus panākumus pievienošanās sarunās ar Horvātiju, kā rezultātā varētu atvērt ievērojamu skaitu sadaļu un vairākas sadaļas varētu provizoriski slēgt ar nosacījumu, ka valsts saglabā vajadzīgo reformu impulsu un izpilda kritērijus.
- (b) Komisija turpmākā gada gaitā sagaida panākumus pievienošanās sarunās ar Turciju. Sadaļas, attiecībā uz kurām ir pabeigti tehniskie sagatavošanas darbi, ir jāatver saskaņā ar noteiktajām procedūrām.

Sarunu gaita ir atkarīga no reformu rezultātiem Turcijā. Turcijas virzības gaita varētu paātrināties, ja tā sekmīgi izpildīs kritēriju atvēršanu.

Komisija ierosināja Padomei, ka vārda brīvības noteikumu pārskatīšanai Turcijas Kriminālprocesa kodeksā (301. pants un citi attiecīgie panti) ir jākalpo par kritēriju, lai atvērtu galveno sarunu sadaļu par tiesu sistēmu un pamattiesībām.

Turcijai ir jāizpilda saistības attiecībā uz Asociācijas nolīguma papildprotokola pilnīgu un nediskriminējošu īstenošanu atbilstoši Padomes 2006. gada 11. decembra secinājumiem, un kamēr Turcija to nebūs izdarījusi, astoņas sadaļas netiks atvērtas.

- (c) ES ir gatava sniegt turpmāku atbalstu stabilitātes radīšanai Kosovā un reģionā un reaģēt uz aktualitātēm, pilnībā izmantojot savus politikas instrumentus.
- (d) Ja tiks izpildīti nosacījumi, Stabilizācijas un asociācijas nolīgumus ar visām Rietumbalkānu valstīm varēs noslēgt 2008. gadā, kad nolīgumi tiks parakstīti vai arī jau būs spēkā.
- (e) Dienvidaustrumeiropas sadarbības procesa ietvaros pārejot no Stabilitātes pakta uz jauno Reģionālās sadarbības padomi, Rietumbalkānu valstis pārņems atbildību par reģionālo sadarbību. ES turpinās atbalstīt vietējo atbildību par reģionālās sadarbības iniciatīvām.
- (f) Prioritāra uzmanība tiks pievērsta cilvēku savstarpējo kontaktu veicināšanai starp Rietumbalkāniem un ES. Kā nākamo soli pēc vīzu režīma atvieglošanas un atpakaļuzņemšanas nolīgumu noslēgšanas Komisija ierosinās dialogu par vīzu režīma liberalizāciju Rietumbalkānu valstu pilsoņiem.

- (g) Komisija 2008. gada sākumā pieņems paziņojumu, kurā sniegs pārskatu par sasniegto un norādīs turpmāko virzību, ievērojot Saloniku darba kārtību un Zalcburgas paziņojumu par atbalstu Rietumbalkānu virzībai uz ES.
- (h) Komisija ierosina pārskatītas pievienošanās partnerības un Eiropas partnerības, kas atspoguļo atjauninātas reformu prioritātes. Pamatjautājumi, kas saistīti ar valsts veidošanu, pārvaldību un administratīvo un tiesu sistēmas reformu, ir jārisina agrīnā posmā.
- (i) Šīs prioritātes tiks atspoguļotas finansiālās palīdzības programmu veidošanā saskaņā ar jauno pirmspievienošanās atbalsta instrumentu (*IPA*). Saskaņā ar *IPA* Komisija arī izveidos finansēšanas mehānismu, lai veicinātu dialogu un pilsoniskas sabiedrības attīstību, īpaši izmantojot resursu veidošanu un apmaiņas projektus. Tā nodrošinās ciešāku koordināciju ar citiem līdzekļu devējiem un pastiprinās sadarbību ar EIB, kā arī ar ERAB un citām starptautiskām finanšu institūcijām.
- (j) Joprojām ir svarīgi nodrošināt sabiedrības atbalstu paplašināšanās procesam. Ir svarīgi ieklausīties pilsoņos un reaģēt uz viņu bažām, sniedzot skaidru informāciju un faktu materiālu. Informēšana par paplašināšanos ir kopīgs pienākums. Tas prasa dalībvalstu aktīvu līdzdalību. Komisija turpinās pildīt savus pienākumus kopā ar Eiropas Parlamentu, valstu, reģionālajām un vietējām iestādēm un pilsonisko sabiedrību.

PIELIKUMS

Secinājumi par Albāniju, Bosniju un Hercegovinu, Bijušo Dienvidslāvijas Maķedonijas Republiku, Melnkalni, Serbiju, Kosovu⁸ un Turciju

Albānija

Attiecībā uz **politiskajiem kritērijiem** Albānija ir guvusi nelielus panākumus demokrātijas un tiesiskuma jomā. Albānija saglabāja pozitīvu lomu reģionālās stabilitātes uzturēšanā. Tomēr ir jāveido demokrātiska kultūra un jo īpaši konstruktīvs dialogs starp partijām, lai politiskā sistēma varētu darboties efektīvi un pārredzami. Parlamentam ir jāgūst ievērojami turpmāki panākumi reformas virzībā. Viens no grūtākajiem uzdevumiem ir korupcijas un organizētās noziedzības apkarošana.

Nelieli panākumi ir gūti **demokrātijas un tiesiskuma** jomā. Albānijas parlaments izpildīja savu konstitucionālo uzdevumu, ievēlot jaunu prezidentu. Tomēr politisko partiju gribas trūkums sadarboties joprojām kavēja reformas, īpaši vēlēšanu un tiesu sistēmas jomā. Albānija ir guvusi dažus panākumus **valdības** struktūru nostiprināšanā, lai izpildītu savas ES saistības un risinātu jautājumus, kas saistīti ar attīstības vajadzībām. Joprojām vāja ir koordinācija un resursi, un ir vajadzīgi uzlabojumi stratēģiskajā plānošanā. Mazāks pavērsiens notika Albānijas **valsts pārvaldē**. Tomēr ir jāpieliek lielākas pūles, lai nodrošinātu efektivitāti un objektivitāti, tostarp pilnībā ieviešot valsts civildienesta noteikumus. Ir jānostiprina Valsts pārvaldes departamenta autoritāte. Valsts pārvaldē joprojām pastāv plaši izplatīti trūkumi cilvēkresursu vadībā.

Nelieli panākumi ir gūti **tiesu sistēmas** reformas jomā. Ir pilnveidotas tiesnešu vērtēšanas procedūras, racionalizēta tiesu sistēma un nedaudz paātrināta nolēmumu izpilde. Tomēr tiesu sistēma joprojām darbojās vāji korupcijas un nepietiekamas neatkarības, pārredzamības un efektivitātes dēļ. Kavējas to tiesību aktu pieņemšana, kas paredzēti šo jautājumu risināšanai.

Valdība īsteno stratēģiskāku nostāju **korupcijas apkarošanā**, kas ir viena no svarīgākajām Eiropas partnerības prioritātēm. Ir pilnveidoti tiesību akti publiskā iepirkuma jomā. Pateicoties izmeklēšanām korupcijas apkarošanas lietās, ir arestēti vairāki augsta līmeņa ierēdņi. Tomēr korupcija ir plaši izplatīta, un tā ir ļoti nopietna problēma. Joprojām ir jāveic liels darbs visos šā jautājuma aspektos, ieskaitot tiesisko atbildību un politisko partiju finansējuma pārredzamību.

Nelieli panākumi ir gūti saistībā ar **cilvēktiesībām un mazākumtautību aizsardzību**. Albānija tagad ir atcēlusis nāvessodu jebkuros apstākļos. Jauns likums ir vērsts pret kūdīšanu uz asinsatriebību. Formālos norādījumos prokuroriem un tiesu iestādēm ir uzsvērta vajadzība ievērot cilvēktiesības kriminālprocesos. Apcietinājuma vietu standarti vēl arvien ir zemi. Nedaudz uzlabojušies apstākļi ieslodzījuma vietās, un lielākā daļa iepriekšējā apcietinājumā esošu personu ir pārvestas uz jaunām, tam īpaši paredzētām nodaļām cietumos. Tomēr cietumi joprojām ir jāpildīti. Ir būtiski jāuzlabo cilvēktiesību noteikumu īstenošana un sistemātiski jāsauc pie atbildības pārkāpēji. Tiesību akti par bezmaksas juridiskās palīdzības sniegšanu joprojām ir neatbilstoši.

⁸ Saskaņā ar ANO Drošības padomes Rezolūciju 1244.

Albānija ir guvusi nelielus panākumus *vārda brīvības* jomā, kas ir viena no galvenajām Eiropas partnerības prioritātēm. Tika saskaņots rīcības plāns jaunu tiesību aktu izstrādei apraides jomā. Valsts radio un televīzijas vadības komitejā tagad ir iekļauti pilsoniskās sabiedrības pārstāvji. Nostiprinājās regulējums konkurencei šajā nozarē. Tomēr valdības lēmumi par plašsaziņas līdzekļu licencēšanu un aplikšanu ar nodokļiem izraisīja apsūdzības neobjektivitātē. Ir vajadzīga vienprātīgāka un saskaņotāka reforma, īpaši saistībā ar apraidi un plašsaziņas līdzekļu īpašumtiesību pārredzamību. Ir labāk jāīsteno spēkā esošie tiesību akti.

Tiesiskais regulējums ir labvēlīgs pilsoniskas sabiedrības organizācijām. Tomēr pilsoniskās sabiedrības grupas vēl arvien ir vājas. Tās nepietiekami iesaistās politikas veidošanā, un tām trūkst resursu, organizatorisko spēju, aizstāvēšanas iemaņu un reģionālo saikņu.

Ir gūti nelieli panākumi *sieviešu tiesību* nostiprināšanā. Jauni tiesību akti pievērsās vardarbībai ģimenē un ļāva izveidot īpašu nodaļu ministrijā dzimumu līdztiesības jautājumu risināšanai. Tomēr sieviešu aizsardzība pret visām vardarbības formām joprojām ir nepietiekama. Ir jānostiprina un pilnībā jāievieš tiesību akti. Ir gūti nelieli panākumi *bērnu tiesību* jomā. Ir nostiprināts nepilngadīgo tiesiskums, bērnu tiesību uzraudzība un pamatizglītība. Gūt turpmākus panākumus kavē galveno tiesību aktu novēlota pieņemšana, īpaši par jaundzimušo reģistrēšanu, un līdzekļu trūkums. Nedaudz ir uzlabojušies sociālie pakalpojumi, palielinot cilvēkiem atvēlētos līdzekļus. Tomēr pasākumi *sociāli neaizsargāto iedzīvotāju un invalīdu* atbalstam joprojām ir ierobežoti. Rezultātus varētu uzlabot, labāk koordinējot valdības aģentūru darbu.

Ir gūti panākumi *īpašuma tiesību* nostiprināšanā, kas ir viena no svarīgākajām Eiropas partnerības prioritātēm. Valdība ir pieņēmusi stratēģiju, kas sasaista nekustamā īpašuma sākotnējo reģistrāciju, atgūšanu, kompensāciju un neoficiāli uzbūvētu ēku legalizāciju. Atgūšanas un kompensāciju uzlabota pārvaldība ir nedaudz paātrinājusi prasību apstrādi, bet tā joprojām notiek lēni. Ir vajadzīga reģistrācijas, atgūšanas, kompensācijas un legalizācijas pareiza koordinēšana un ar to saistītu prasību apstrādes turpmāka paātrināšana.

Albānija veica dažus pasākumus, lai izpildītu *mazākumtautību* aizsardzības saistības, īpaši lai atbalstītu mazākumtautību valodu un tradicionālu vietvārdu izmantošanu. Veikt turpmākus uzlabojumus traucē uzticamu datu trūkums par mazākumtautību daudzumu un stāvokli. Ir veikti daži pasākumi, lai uzlabotu *čigānu* tautas stāvokli, bet šo pasākumu ietekme ir neliela. Čigānu mazākumtautībai joprojām ir ļoti grūti dzīves apstākļi, un tā tiek diskriminēta, īpaši izglītības, sociālās aizsardzības, veselības aprūpes, mājokļu un nodarbinātības jomā.

Saistībā ar reģionāliem *jautājumiem un starptautiskām saistībām* Albānija turpināja veidot labas attiecības ar citām Rietumbalkānu valstīm un ES kaimiņvalstīm – gan daudzpusējas, gan divpusējas. Valsts turpina aktīvi piedalīties reģionālā sadarbībā, tostarp Dienvidaustrumeiropas sadarbības procesā (*SEEC*) un Reģionālās sadarbības padomē (*RSP*), kā arī grozītajā Centrāleiropas Brīvās tirdzniecības nolīgumā (*CBTN*). Albānija saglabāja savu konstruktīvo nostāju attiecībā uz Kosovas statusa procesu. Tas veicināja stabilitāti reģionā. Saistībā ar Starptautisko krimināltiesu divpusējais imunitātes nolīgums ar Amerikas Savienotajām Valstīm neatbilst attiecīgajai ES kopējai nostājai un pamatprincipiem.

Albānijas **ekonomika** turpināja būtiski paplašināties. Vispārējā makroekonomiskā stabilitāte tika saglabāta, bet ārējais deficīts vēl vairāk paplašinājās – galvenokārt sakarā ar enerģētikas nozares krīzi. Tiesiskuma neatbilstoša īstenošana joprojām traucē tirgus ekonomikas nevainojamu darbību un ietekmē uzņēmējdarbības vidi. Ekonomisko attīstību turpināja traucēt vāja infrastruktūra un neuzticama energoapgāde.

Saistībā ar **ekonomiskiem kritērijiem** Albānija guva panākumus ceļā uz funkcionējošu tirgus ekonomiku. Joprojām ir vajadzīgas lielas reformas, lai tā varētu ilgtermiņā izturēt konkurences spiedienu un tirgus spēku iedarbību Eiropas Savienībā.

Kopumā saglabājās politiska vienprātība par ekonomiskās politikas pamatprincipiem. Makroekonomiskā stabilitāte kopumā tika saglabāta. Neraugoties uz enerģijas trūkumu, ekonomiskā izaugsme joprojām bija spēcīga. Saglabājās uzticama monetāra politika, kas nodrošināja ļoti zemu inflāciju. Lai gan reģistrēto bezdarbnieku skaits joprojām bija liels, tas turpināja samazināties. Fiskālo ieņēmumu rādītāji kopumā atbilda mērķiem, un budžeta izpilde uzlabojās. Pavirzījās uz priekšu valsts finanšu reformas, bet fiskālais risks saglabājās. Kopumā makroekonomiskās politikas spektrs bija lielā mēra atbilstošs. Pēc ievērojamas kavēšanās, kas bija vērojama 2006. gadā, 2007. gadā privatizācija uzņēma jaunu tempu. Privātais banku sektors pieaug un kopumā ir stabils. Saglabājās liels kredītu pieaugums. Banku nozares reglamentējošie noteikumi ir labi izstrādāti. Saglabājās diezgan augsta tirdzniecības integrācija ar ES.

Tomēr pieauga ārējais deficīts, ko galvenokārt izraisīja grūtības enerģētikas nozarē. Nelieli panākumi tika gūti saistībā ar tiesas nolēmumu izpildi un īpašuma tiesību noteikšanu, bet uzņēmējdarbības vidi ietekmē trūkumi tiesu sistēmā un tiesību aktu īstenošana. Lai gan uzņēmumu reģistrācijas procedūras ir sākušas uzlaboties, administratīvās efektivitātes trūkums kavē ienākšanu tirgū un iziešanu no tā. Nelieli panākumi tika gūti to finanšu dalībnieku uzraudzības jomā, kuri nav bankas, bet tā vēl ir jāpastiprina, īpaši saistībā ar pensiju nozari. Saglabājas strukturālais bezdarbs. Kvalificētu darbinieku trūkums un vāja infrastruktūra kavē privātā sektora attīstību, kas var dot būtisku ieguldījumu valsts attīstībā. Lielā ēnu ekonomikas daļa, kas izveidojusies sakarā ar trūkumiem tiesībsardzībā un tiesiskajā regulējumā, samazina nodokļu bāzi, kavē valdības spēju īstenot ekonomisko politiku un negatīvi ietekmē uzņēmējdarbības vidi.

Albānija ir guvusi panākumus tiesību aktu, politikas virzienu un spēju saskaņošanā ar **Eiropas standartiem** un pilda savas Pagaidu nolīguma tirdzniecības saistības. Dažās jomās, kā muiža, konkurence un organizētās noziedzības apkarošana, iepriekšējos gados panāktais progress ir saglabājies. Citās jomās, kā enerģētika, transports un intelektuālā īpašuma tiesības, panākumi joprojām ir nelieli. Reformu virzība tādas jomās kā veterinārā un fītosanitārā kontrole ir būtiska, lai pilnībā izmantotu Stabilizācijas un asociācijas nolīguma (SAN) iespējas. Administratīvie resursi saistībā ar SAN noteikumiem, kas nav saistīti ar tirdzniecību, un tiesību aktu efektīva īstenošana ir nopietns uzdevums, lai gūtu stabilus panākumus SAN īstenošanā.

Ir gūti panākumi dažās **iekšējā tirgus** jomās, bet ir vajadzīgi turpmāki centieni, lai izpildītu Albānijas SAN saistības. Ir gūti labi panākumi standartu pieņemšanā un akreditācijā. Tiek nostiprināti metroloģijas un tirgus uzraudzības resursi, bet ir vajadzīgi uzlabojumi likumdošanā. *Patērētāju aizsardzības* jomā uzlabojumi ir vajadzīgi pretenziju izskatīšanā un strīdu izšķiršanā. Neskaidrības saistībā ar īpašuma tiesībām traucē *veikt uzņēmējdarbību*. Saglabājas daži ierobežojumi attiecībā uz *kapitāla apriti*.

Panākumi tika gūti *multas* datorizācijā. Tas palīdzēja Albānijai efektīvāk izpildīt SAN noteikumus, kas saistīti ar tirdzniecību. Multas ieņēmumi turpināja pieaugt. Albānija ieviesa Pagaidu nolīgumā paredzētos tarifa samazinājumus. Tomēr ir vajadzīgi uzlabojumi infrastruktūrā un saskaņošana ar ES praksi. Ir racionalizēta *nodokļu* pārvaldība un gūti panākumi nodokļu maksātāju apelācijas sūdzību datorizācijā un apstrādē. Tomēr nodokļu iekasēšana joprojām norit lēni. Ir vajadzīga visaptveroša nodokļu iekasēšanas un kontroles stratēģija un turpmāka saskaņošana ar ES tiesību aktiem un praksi.

Ir gūti panākumi *konkurences* jomā. Tika nostiprināta Konkurences iestāde (*ACA*). Tā novērtēja vairākus paziņojumus par apvienošanu un uzlika sodnaudas par konkurences noteikumu pārkāpumiem. Tomēr ir vajadzīgi turpmāki centieni, lai nodrošinātu *ACA* darbinieku apmācību. Albānija ir guvusi panākumus ceļā uz SAN saistību izpildi valsts atbalsta jomā. Valsts atbalsta departamentam ir nodrošināta neatkarība no Ekonomikas ministrijas saistībā ar ziņojumu sniegšanu. Valsts atbalsta departaments turpināja vērtēt un atjaunināt valsts atbalsta shēmu sarakstu.

Ir apstiprināti jauni tiesību akti par *publisko iepirkumu*, kuri labāk atbilst ES standartiem. Tiek nostiprināta Publiskā iepirkuma aģentūra, bet ir jāmodernizē tās administratīvie resursi, lai nodrošinātu, ka tā var pareizi īstenot jaunus tiesību aktus. Ir jāgarantē pārskata procedūru objektivitāte. Saistībā ar *intelektuālā īpašuma tiesībām* ir sācis darboties autortiesību birojs, un Albānija ratificēja starptautiskus instrumentus par rūpniecisko dizainparaugu reģistrāciju. Tomēr intelektuālā īpašuma tiesību īstenošana joprojām ir vāja. Gan Patentu un preču zīmju ģenerāldirektorātam, gan autortiesību birojam trūkst atbilstošu līdzekļu un speciālo zināšanu. Ir vajadzīgi jauni tiesību akti par rūpnieciskā īpašuma tiesībām, kuri atbilstu Eiropas standartiem. Ir vajadzīgi būtiski turpmāki centieni, lai izpildītu Pagaidu nolīguma saistības par intelektuālā īpašuma tiesībām.

Ir gūti nelieli panākumi saistībā ar *nodarbinātības un sociālās politikas* Eiropas standartiem. Ir izveidotas programmas, lai sekmētu mazāk aizsargāto grupu nodarbinātību, un, pieņemot noteikumus par darba inspekciju, ir pilnveidota institucionālā un reglamentējošā struktūra. Tomēr darba inspekcijas resursi ir ierobežoti, un arodveselība un darba drošība joprojām ir zemā līmenī. Nepietiekama informācija un pārvaldes sistēmu trūkumi kavē sociālās atbilstības un nodarbinātības diagnozes veikšanu un atbilstošu nodarbinātības un sociālās integrācijas stratēģiju izstrādi. Nelieli panākumi ir gūti saistībā ar Eiropas standartiem *izglītības* jomā. Ievērojami palielinājušies budžeta līdzekļi izglītībai. Ir sāta valsts stratēģiju īstenošana vidējās izglītības un arodizglītības jomā, un ir apstiprināts jauns likums par augstāko izglītību.

Var ziņot par panākumiem dažās *sektorpolitikas* jomās. Attiecībā uz *rūpniecību un MVU* nolūkā atvieglot uzņēmējdarbības reģistrāciju ir izveidots Valsts reģistrācijas centrs. Ir apstiprināta stratēģija MVU konkurētspējas veicināšanai. Ir izveidots atjaunināts rīcības plāns ar ēnu ekonomiku saistīto jautājumu risināšanai un administratīvo šķēršļu novēršanai ieguldījumiem. Ir izveidoti eksporta garantiju fondi. Ir izveidots atjaunināts rīcības plāns administratīvo šķēršļu novēršanai ieguldījumiem. Tomēr ir vajadzīgi turpmāki panākumi ēnu ekonomikas apkarošanā un uzņēmējdarbības vides uzlabošanā. Panākumi *lauksaimniecībā* ir nelieli. Ir ieviesti daži stimuli ražošanas apjoma paaugstināšanai, bet lauksaimniecības nozares konkurētspēja joprojām ir zema. Atbilstība ES *veterinārijas un fitosanitārijas* standartiem, kas ir vajadzīga, lai gūtu priekšrocības no SAN un Pagaidu nolīguma, joprojām ir zema. Ir gūti nelieli panākumi *zivsaimniecības* kontroles un inspekcijas jomā, tomēr turpinās pārmērīga nozveja un nelikumīga zvejniecība.

Attiecībā uz *vidi* nelieli panākumi ir gūti horizontālu tiesību aktu jomā, bet īstenošana joprojām ir vāja. Ir vajadzīgi turpmāki centieni atkritumu apsaimniekošanas un ūdens kvalitātes jomā. Ir jānostiprina administratīvie resursi, lai īstenotu jau transponētos tiesību aktus. Ir gūti nelieli panākumi *transporta* jomā. Albānija ratificēja nolīgumu par Eiropas Kopējo gaisa telpu un strādā pie tā, lai īstenotu tā pirmo parejas posmu. Albānija aktīvi piedalās galvenā reģionālā transporta tīkla un Dienvidaustrumeiropas Transporta novērošanas centra attīstībā, īpaši apstiprinot otro pakāpenisko daudzgadu plānu pieciem gadiem – laikposmam no 2007. līdz 2011. gadam. Ir vajadzīgi būtiski uzlabojumi attiecībā uz jūras transporta drošību.

Enerģētikas nozarē Albānija nav spējusi nodrošināt elektroapgādes drošību. Ir vajadzīgi ievērojami centieni, lai izpildītu Enerģētikas kopienas līguma (EKL) prasības. Kā EKL līgumslēdzējai pusei Albānijai no 2007. gada jūlija ir jāīsteno attiecīgie ES tiesību akti, īpaši par enerģētiku. Neraugoties uz nelieliem panākumiem, tostarp jauniem tiesību aktiem par hidroelektroenerģijas ieguves koncesijām un rēķinu apmaksas iekasēšanas nelielu pieaugumu, enerģētikas nozare joprojām ir kritiskā stāvoklī. Tas kavē valsts sociālo un ekonomisko attīstību.

Atpaliek darbs pie tā, lai izpildītu Albānijas SAN saistības par *informācijas sabiedrību un plašsaziņas līdzekļiem*. Tirgus liberalizācija elektronisko sakaru un informācijas tehnoloģijas jomā joprojām ir sākotnējā posmā. Tiesiskais regulējums vēl neatbilst *acquis*, un telekomunikāciju regulatoram jāattīsta savas spējas. Saistībā ar *finansu kontroli* ir pieņemts jauns tiesību akts par iekšējo revīziju. Vēl ir jāizveido atbilstošs pārbaudes dienests. Ir gūti mēreni panākumi *statistikas* jomā. Ir izveidota lielākā daļa svarīgākās statistikas, un tā atbilst ES standartiem.

Tiesiskuma, brīvības un drošības jomā panākumi ir gūti dažos aspektos. Ir vajadzīgi turpmāki vispārīgi uzlabojumi. Ir uzlabota *vīzu* izsniegšanas un diplomātisko un dienesta pasu tehnoloģija. Starp ES un Albāniju tika parakstīts nolīgums par vīzu režīma atvieglošanu. Atbilstoši ES standartiem ir jāizdod biometriskās pases. Ir vajadzīgi turpmāki grozījumi Likumā par ārvalstniekiem, lai tas sasniegtu ES standartu līmeni.

Pateicoties jaunai infrastruktūrai, IT savienojumu paplašināšanai un labākai sadarbībai aģentūru starpā un policijas pārrobežu sadarbībai, ir uzlabojusies *robežkontrole*. Valdība ir pieņēmusi integrētu robežpārvaldības stratēģiju. Tomēr robežšķērsošanas punktu infrastruktūra joprojām ir zem ES standartiem. Tiesību akti par *patvērumu* atbilst starptautiskiem standartiem, bet pagaidām vēl nav izstrādāta saskaņota patvēruma stratēģija, un īstenošana norit vāji. Tika izveidota vienība valsts *migrācijas* stratēģijas īstenošanas pārraudzībai. Tagad migrācijas pārbaudes uz robežām ir nedaudz efektīvākas, tomēr vēl ir vajadzīgi ievērojami uzlabojumi. Albānija ir parakstījusi atpakaļuzņemšanas protokolu ar Austriju saskaņā ar 2006. gada ES un Albānijas atpakaļuzņemšanas nolīgumu. Tomēr ir vajadzīga efektīvāka datu pārvalde un labāka sadarbība ar kaimiņvalstīm. Robežpolicijas personālam ir jābūt stabilākam, īpaši lai pareizi īstenotu EK un Albānijas atpakaļuzņemšanas nolīgumu.

Tiek labāk izmantota banku sistēma *nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas* apkarošanai; lielāko daļu valsts pārvaldes darbinieku algu tagad izmaksā caur bankām. Darbības ar zagtām precēm tagad ir kriminālpārkāpums. Kopīga izmeklēšanas vienība saista Iekšlietu ministriju un Finanšu ministriju, Ģenerālprokuratūru un Valsts izlūkdienu. Tomēr konkrēti rezultāti cīņā pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju joprojām ir vāji. Ir jāuzlabo likumdošana, izmeklēšanas resursi un zināšanas, tehnoloģiskais atbalsts un starpiestāžu sadarbība.

Tiek vairāk izmantotas *narkotiku* apkarošanas starpdienestu operatīvās grupas. Uzlabojas sadarbība ar ārvalstu partneriem. Tiek būvēta atbilstoša pārtverto narkotiku uzglabāšanas infrastruktūra. Tomēr narkotiku tirdzniecība joprojām izraisa nopietnas bažas. Ir pārtverti ievērojami daudzumi *narkotiku*, bet tie vēl arvien ir nelieli, salīdzinot ar apjomiem, ko saskaņā ar aplēsēm nelegāli izved caur Albāniju. Ir vajadzīga lielāka apņēmība un uzlabota sadarbība starp policiju un tiesu iestādēm, lai, pamatojoties uz atbilstošām apsūdzībām, sauktu pie atbildības aizdomās turētos par narkotiku tirdzniecību un korumpētos ierēdņus. Ir jāuzlabo atklāšanas pasākumi un aprīkojums uz robežām.

Ir pieņemts jauns tiesību akts par valsts *policiju*, kam vajadzētu sekmēt policijas depolitizāciju. Dienvidaustrumeiropas Policijas sadarbības konvencija, kas tagad ir ratificēta, un stratēģiska vienošanās ar Eiropu paredz intensīvāku starptautisko sadarbību. Tomēr policijas darbinieku skaits ir samazināts, nepievēršot vajadzīgo uzmanību jaudu un galveno vienību darbības nepārtrauktības saglabāšanai. Gūt panākumus izmeklēšanā un saukšanā pie atbildības joprojām traucē vājā saziņa starp policiju un prokuroriem. Ir jānostiprina policijas vadības un iekšējās kontroles struktūras.

Joprojām nopietna problēma ir *organizētā noziedzība*. Ir veikti organizētās noziedzības augsta līmeņa amatpersonu aresti. Ir uzlabojusies policijas reaģēšana uz smagiem noziegumiem. Ir ieviests jauns taktiskais un izmeklēšanas aprīkojums. Ir uzlabojusies sadarbība ar Interpolu, ļaujot izsniegt vairākus starptautiskus apcietināšanas orderus. Tomēr attiecībā uz daudziem starptautiskiem arestu pieprasījumiem atbilstoša rīcība vēl nav īstenota. Organizētās noziedzības apkarošanas centienus joprojām kavē korupcija un vāja liecinieku aizsardzība. IT problēmas traucē kriminālpolicijas informācijas izmantošanu. Lai gan ir uzlabojusies sadarbība ar kaimiņvalstīm automašīnu zādzību jomā, vietējā starpaģentūru sadarbība ir vāja, un tas mazina efektivitāti.

Albānija turpināja aktīvi izmeklēt un saukt pie atbildības par *cilvēku tirdzniecību*. Robežkontrole ir kļuvusi nedaudz efektīvāka, un ir uzlabojusies starptautiskā sadarbība. Tomēr Albānija joprojām ir nozīmīga tranzīta valsts, un valstī ir pieaugusi cilvēku tirdzniecība seksuālai izmantošanai. Maz ir to cietušo, kuri vēlas liecināt pret cilvēku tirgotājiem, jo liecinieku aizsardzība ir vāja. Vāja koordinācija kavē cilvēku tirdzniecības apkarošanas valsts stratēģijas īstenošanu.

Tagad labāk sadarbojas policijas un izlūk dienesta *terorisma* apkarošanas struktūras. Ir bijusi laba sadarbība ar starptautiskiem dalībniekiem. Albānija pieņēma tiesību aktu par militārā aprīkojuma eksporta kontroli, un tas atbilst *acquis*. Tomēr terorisma apkarošanas analītiķu un izmeklētāju aprīkojums un apmācība vēl ir nepietiekama.

Tiek pārskatīts likums par *personas datu aizsardzību*, lai nodrošinātu tā atbilstību ES standartiem. Tomēr vēl nav izveidota neatkarīga datu aizsardzības uzraudzības iestāde ar pietiekamām pilnvarām un resursiem.

Bosnija un Hercegovina

Saistībā ar **politiskajiem kritērijiem** Bosnijas un Hercegovinas progress ir palēninājies. Valsts reformu darba kārtību apdraud komplicēta institucionālā iekārta, Deitonu/Parīzes Miera līguma neievērošana un nacionālistiska retorika. Joprojām ir jāpievēršas svarīgām Eiropas partnerības prioritātēm. Bosnijas un Hercegovinas politiskajiem līderiem neizdevās īstenot policijas reformu. Panākumu trūkums šajā un citos svarīgos jautājumos kavē Stabilizācijas un asociācijas nolīguma (SAN) noslēgšanu.

Nelieli panākumi ir gūti **demokrātijas un tiesiskuma** jomā. Bosnijas un Hercegovinas pārvaldes sistēma joprojām ir saistīta ar ievērojamu starptautisku klātbūtni. Augstā pārstāvja birojs/ES Īpašā pārstāvja birojs (*OHR*) cieši sadarbojās ar Eiropas Komisiju, lai tuvinātu Bosniju un Hercegovinu ES. Tomēr Bosnijas un Hercegovinas iestādes nav apliecinājušas spēju virzīt tālāk politisko līdzdalību un atbildību. Ir vajadzīgi steidzami pasākumi, lai nodrošinātu valsts mēroga iestāžu efektīvu darbību. Miera īstenošanas padome nolēma atlikt *OHR* slēgšanu līdz 2008. gada 30. jūnijam un 2008. gada februārī pārskatīt situāciju.

Vēlēšanas 2006. gada oktobrī kopumā atbilda starptautiskajiem standartiem. Srpskas Republikas valdību izveidoja novembrī, bet valsts līmeņa *valdības* un Bosnijas un Hercegovinas Federācijas valdības izveidošanai bija vajadzīgi vairāk nekā četri mēneši. Nelieli panākumi tika gūti valsts līmeņa *parlamentārās* asamblejas tehnisko un cilvēkresursu pilnveidošanā, bet ir jānostiprina tādas svarīgas komitejas kā Eiropas Integrācijas komiteja. Nav gūti panākumi valsts iestāžu koordinācijas uzlabošanā. Izpildinstitūciju un likumdevēju iestāžu vispārējā darbība joprojām bija neapmierinoša. Diskusijas par *konstitucionālo* reformu ir apstājušās.

Ir gūti nelieli panākumi *valsts pārvaldes* jomā, bet ir vajadzīgi ievērojami turpmāki centieni. Ir nostiprināts valsts pārvaldes reformas koordinators birojs un veikti sākotnēji pasākumi, lai īstenotu valsts pārvaldes reformas stratēģiju, kas ir viena no svarīgākajām Eiropas partnerības prioritātēm. Ir izveidots valsts pārvaldes reformas fonds, ko atbalsta ES. Valsts civildienesta aģentūras ir paaugstinājušas darba efektivitāti, un ir veikti turpmāki pasākumi, lai nodrošinātu valsts līmeņa ministrijas un iestādes, īpaši ar personālu un biroju telpām. Ir vajadzīgi pastāvīgi centieni, lai nodrošinātu valsts pārvaldes valsts stratēģijas pareizu īstenošanu un virzītos uz efektīvu, profesionālu, stabilu, pārredzamu un atbildīgu valsts civildienestu.

Saistībā ar *tiesu sistēmu*, aizstājot tiesnešus un prokurorus ar vietējiem tiesnešiem un prokuroriem, Bosnija un Hercegovina ir guvusi panākumus atkarības samazināšanā no starptautiskās sabiedrības. Tomēr tiesu sistēmas sadrumstalotība un atšķirības tiesiskajā regulējumā joprojām traucē tiesu iestāžu darbību. Ir jāpalielina tiesu sistēmas neatkarība un efektivitāte. Valsts mērogā efektīvi turpināja strādāt kara noziegumu izmeklēšanas kamera. Tomēr noziedznieki ir enerģiskāk jāsauc pie atbildības administratīvo vienību līmenī.

Bosnija un Hercegovina ir guvusi nelielus panākumus *cīņā pret korupciju*, kas joprojām ir plaši izplatīta un rada nopietnas problēmas. Valsts korupcijas apkarošanas stratēģija vēl nav pienācīgi ieviesta. Ir vajadzīga apņēmīgāka rīcība cīņā pret korupciju.

Nelieli panākumi ir gūti saistībā ar **cilvēktiesībām un mazākumtautību aizsardzību**. Ir jāuzlabo starptautisko *cilvēktiesību konvenciju* vispārējā īstenošana. Vēl ir jāpanāk Bosnijas un Hercegovinas tiesību aktu pilnīga atbilstība Eiropas Cilvēktiesību konvencijai. Ir vajadzīgi uzlabojumi arī saistībā ar tiesībaizsardzības iestāžu *ļauņprātīgas izturēšanās* novēršanu un cīņu pret nesodāmību, kā arī ar tiesiskuma un vienlīdzības nodrošināšanu likuma priekšā. Ir vajadzīgi turpmāki centieni, lai risinātu jautājumus, kas saistīti ar *cietumu sistēmas* darbību kopumā, ieskaitot ieslodzīto sliktos dzīves apstākļus. Neatrisināts jautājums joprojām ir *relīģiskā* neiecietība. *Vārda brīvības* un plašsaziņas līdzekļu jomā nav pieņemts Federācijas sabiedriskās apraides likums; tas ir vajadzīgs, lai izpildītu svarīgu Eiropas partnerības prioritāti. Bosnija un Hercegovina ir guvusi panākumus nepabeigto lietu izskatīšanā, kas saistītas ar cilvēktiesībām, bet tiesas nolēmumi ne vienmēr ir pareizi izpildīti.

Bosnijas un Hercegovinas tiesību aktos ir paredzēta *sieviešu, bērnu un sociāli neaizsargāto iedzīvotāju* tiesību aizsardzība, bet īstenošana kopumā ir neapmierinoša. Vēl nav izstrādāti visaptveroši tiesību akti *diskriminācijas apkarošanai*. Nav gūti panākumi *arodbiedrību* konfederācijas reģistrācijas jomā. Sociālo dialogu joprojām traucē komplicētā pārvaldes sistēma un tiesību aktu sadrumstalotība visā valstī. Nelieli panākumi ir gūti saistībā ar atbalstu, ko iestādes sniedz *pilsoniskas sabiedrības* veidošanai, lai gan kopumā šī nozare joprojām ir vāja.

Mazākumtautību aizsardzības jomā ir vajadzīgi turpmāki centieni, lai apkarotu neiecietību un etnisku diskrimināciju, kā arī lai uzlabotu to tiesību aktu īstenošanu, kuri attiecas uz mazākumtautībām. Nedarbojas valsts līmeņa Mazākumtautību padome un atbilstīgas struktūras administratīvo vienību līmenī. Daudzi bēgļi un iekšienē pārvietotas personas nesaņem pamatpensiju un veselības aprūpi. Joprojām problemātiska ir repatriantu sociālekonomiskā integrācija. *Čigānu mazākumtautībai* joprojām ir ļoti grūti dzīves apstākļi, un tā tiek diskriminēta, īpaši izglītības, sociālās aizsardzības, veselības aprūpes, mājokļu un nodarbinātības jomā. Ir vajadzīga konkrēta rīcība, lai īstenotu valsts stratēģiju čigānu tautības aizsardzībai.

Nelieli panākumi ir *reģionālo jautājumu un starptautisko saistību* jomā. Bosnija un Hercegovina aktīvi piedalās reģionālajā sadarbībā un ir sniegusi atbalstu Dienvidaustrumeiropas sadarbības procesam (*SEEC*) un Reģionālās sadarbības padomei (RSP). Tā ir noslēgusi vairākus reģionālus nolīgumus, tostarp grozīto Centrāleiropas Brīvās tirdzniecības nolīgumu (CBTN), kas tagad ir pareizi jāīsteno. Ir uzlabojusies Bosnijas un Hercegovinas sadarbība ar Starptautisko kara noziegumu tribunālu bijušajai Dienvidslāvijai (*ICTY*), un tagad tā ir apmierinoša. Tomēr ir vajadzīga pilnīga sadarbība ar *ICTY*, lai parakstītu SAN un izpildītu svarīgu Eiropas partnerības prioritāti. Lai gan Bosnija un Hercegovina ir izpildījusi lielāko daļu Eiropas Padomes pēcpievienošanās prasību, to īstenošana kavējas. Saistībā ar Starptautisko krimināltiesu divpusējais imunitātes nolīgums ar Amerikas Savienotajām Valstīm neatbilst attiecīgajai ES kopējai nostājai un pamatprincipiem.

Kopumā Bosnijas un Hercegovinas attiecības ar kaimiņvalstīm ir labas, tomēr ir radusies zināma spriedze, īpaši saistībā ar Starptautiskās Tiesas nolēmumu Bosnijas un Hercegovinas tiesas prāvā pret Serbiju un Melnkalni par genocīdu. Nelieli panākumi ir gūti nenokārtoto jautājumu risināšanā, kas saistīti ar tirdzniecību un robežām.

Bosnijas un Hercegovinas **ekonomika** turpināja būtiski paplašināties. Saglabājās vispārējā makroekonomiskā stabilitāte, bet pastāv draudi fiskālajai stabilitātei. Viens no galvenajiem iemesliem, kas izraisa bažas, ir ļoti augsta bezdarba līmeņa saglabāšanās. Vispārējā politiskā klimata pasliktināšanās valstī izpaudās kā strukturālās reformas palēnināšanās un atspoguļojās uzņēmējdarbības vidē. Vēl arvien nav pilnībā panākta struktūru integrācija visas valsts mērogā.

Saistībā ar **ekonomiskiem kritērijiem** Bosnija un Hercegovina guva nelielus panākumus ceļā uz funkcionējošas tirgus ekonomikas izveidošanu. Ir vajadzīgas lielas reformas, lai tā varētu ilgtermiņā izturēt konkurences spiedienu un tirgus spēku iedarbību Eiropas Savienībā.

Ekonomiskā izaugsme bija augsta un paātrinājās, bet ārējā bilance 2006. gadā ievērojami uzlabojās. Valūtas nodrošinājuma sistēmas joprojām uzturēja makroekonomisko stabilitāti, un inflācija saruka līdz zemajam līmenim, kas tika fiksēts, pirms 2006. gada janvārī ieviesa PVN. PVN ieviešanas rezultātā 2006. gadā palielinājās fiskālie ieņēmumi. Federācija veica pasākumus, lai Srpskas Republikā reproducētu 2007. gada janvāra reformu tiešās nodokļu

aplikšanas jomā, kas vienkāršoja nodokļu sistēmu un samazināja fiskālo slogu. Srpskas Republikā pavirzījās uz priekšu privatizācijas process, kura priekšgalā bija lieli pārdošanas darījumi telekomunikāciju un naftas nozarē. Tiešie ārvalstu ieguldījumi (TĀI) 2007. gadā būtiski pieauga un palīdzēja finansēt ārējo deficītu. Strauji attīstījās finanšu nozare, vienlaikus lielā mērā saglabājot cenu konkurētspēju.

Tomēr vispārējais politiskais klimats un vāja vietējā vienprātība par ekonomiskās politikas pamatprincipiem noveda pie reformu palēnināšanās gan administratīvo vienību, gan citos valsts līmeņos. Saskaņotības un vienprātības trūkums reformu īstenošanā Federācijā bija īpaši izteikts tur, kur palēninājās valsts uzņēmumu privatizācija un pārstrukturēšana. Neraugoties uz spēcīgu ekonomisku izaugsmi, bezdarba līmenis joprojām ir ļoti augsts. Ievērojami pieauga valsts izdevumi, īpaši sociālie izdevumi, pavājinot fiskālo korekciju kvalitāti un palielinot fiskālo risku. Darba tirgus darbību kavē vairākas strukturālas nepilnības. Valsts uzņēmumu pārstrukturēšana noritēja ļoti lēni, un panākumi tīkla nozaru liberalizācijā bija nelieli. Uzņēmējdarbības vidi joprojām ietekmē būtiski administratīvi trūkumi, vāja kreditoru tiesību un īpašuma tiesību īstenošana un ievērojama valsts intervence ražošanas nozarē. Lielā ēnu ekonomikas daļa, kas izveidojusies sakarā ar trūkumiem tiesībsardzībā un tiesiskajā regulējumā, samazina nodokļu bāzi, kavē valdības spēju īstenot ekonomisko politiku un negatīvi ietekmē uzņēmējdarbības vidi.

Kopumā Bosnija un Hercegovina ir guvusi nelielus panākumus savu tiesību aktu un politikas virzienu saskaņošanā ar **Eiropas standartiem**. Nelieli panākumi tika gūti tādās jomās kā konkurence, transports, enerģētika, vīzu pārvaldība un patvērums. Citās jomās, tādās kā sociālās politikas virzieni un nodarbinātība, nav gūti lieli panākumi. Bosnijas un Hercegovinas pārvalde vadīja SAN sarunas profesionāli un efektīvi; tomēr ir jānostiprina valsts kopējie administratīvie resursi.

Saistībā ar **iekšējo tirgu** neliela attīstība ir notikusi *preču brīvas aprites* jomā. Lai gan lēni, tomēr ir pavirzījušies uz priekšu sagatavošanas darbi standartizācijas, sertifikācijas un tirgus uzraudzības jomā. Saskaņotības novērtēšanas struktūru un procedūru trūkums joprojām kavē eksporta jaudu attīstību. Nav izveidota tirgus uzraudzības struktūra, kas balstīta uz atbilstošiem tiesību aktiem par ražojumiem, un nav atcelta pirmspārdošanas kontrole.

Nelieli panākumi tika gūti saistībā ar *pakalpojumiem, tiesībām veikt uzņēmējdarbību un uzņēmējdarbības tiesībām*. Joprojām apgrūtināša ir uzņēmumu reģistrācija un licenču iegūšana. Banku uzraudzība vēl nenotiek valsts līmenī, un par to joprojām ir atbildīgas administratīvās vienības.

Nav gūti būtiski turpmāki panākumi *kapitāla brīvas aprites* jomā, bet Bosnijas un Hercegovinas sagatavošanas darbi šajā jomā jau ir uzsākti. Nelieli papildu panākumi tika gūti saistībā ar *muitas noteikumiem*. Jautājumi, kuriem jāvelta īpaša uzmanība, ir izcelsmes noteikumi, vērtēšana un brīvzonas. Saistībā ar *nodokļiem* tika iekasētas lielākas PVN summas, nekā paredzēts, bet nav saskaņota sistēma iekasēto ieņēmumu pārdalei administratīvajām vienībām un Brčko rajonam. Ir veikti daži pasākumi saistībā ar nodokļu tiešo aplikšanu.

Attiecībā uz *konkurenci* Bosnija un Hercegovina stabili virzās uz priekšu antimonopola kontroles jomā. Izveidojot provizorisku valsts atbalsta sarakstu, nelieli panākumi tika gūti arī attiecībā uz valsts atbalstu. Tomēr joprojām nav atbilstoša tiesiskā regulējuma valsts atbalstam. Dažas izmaiņas ir notikušas *publiskā iepirkuma* jomā, īpaši saistībā ar Publiskā iepirkuma aģentūras un Iepirkuma pārbaudes iestādes darbības uzlabošanu. Nelieli panākumi tika gūti saistībā ar *intelektuālā īpašuma tiesību* īstenošanu.

Nav gūti panākumi saistībā ar Eiropas standartiem *sociālās politikas* jomā, un tikai neliela virzība ir notikusi Eiropas standartu izpildē nodarbinātības politikas jomā. Tiesību akti un politikas virzieni sociālajā un nodarbinātības jomā joprojām ir ļoti sadrumstaloti. Valsts institucionālā struktūra joprojām nopietni kavē vajadzīgo saskaņoto pieeju izstrādi. Nelieli panākumi tika gūti Eiropas standartu ieviešanā *izglītības* jomā, īpaši pieņemot likumu par augstāko izglītību, kas atbalsta dalību Boloņas procesā. Ir vajadzīgi centieni palielināt koordināciju starp iestādēm, kuras iesaistītas izglītībā visos valdības līmeņos. Joprojām problēma ir bērnu sadalījums skolā pēc tautības.

Nelieli papildu panākumi tika gūti ceļā uz reāla iekšējā tirgus izveidošanu Bosnijā un Hercegovinā, kas ir svarīga Eiropas partnerības prioritāte. Šajā sakarā nav pieņemti valsts noteikumi par saistībām, līzingu un farmaceitiskiem produktiem.

Attiecībā uz **sektorpolitikas virzieniem** nav vērojams būtisks progress *rūpniecības un mazo un vidējo uzņēmumu (MVU)* jomā. Nav pieņemta rūpniecības politikas stratēģija un MVU attīstības stratēģija.

Nelieli panākumi ir gūti *lauksaimniecības* jomā. Politiku joprojām izstrādā administratīvo vienību līmenī, un koordinācija ir nepietiekama. Visaptverošas lauksaimniecības stratēģijas izstrāde kavējas, lai gan ir veikti daži pasākumi, lai izveidotu vajadzīgo valsts līmeņa tiesisko regulējumu. Tiesību aktu īstenošana pārtikas nekaitīguma veterinārijas un fitosanitārijas jomā ir neapmierinoša, un tas galvenokārt ir saistīts ar neatbilstošiem cilvēku un finansiālajiem resursiem un vāju koordināciju starp valsts un administratīvo vienību dienestiem. Bosnijas un Hercegovinas sagatavošanas darbs *vides* jomā joprojām ir sākotnējā posmā. Nav pieņemti valsts līmeņa tiesību akti, lai izveidotu valsts mēroga tiesisko regulējumu par saskaņotu vides aizsardzību, un nav izveidota vides valsts aģentūra.

Turpinās stabila, bet lēna virzība saistībā ar Bosnijas un Hercegovinas iesaistīšanos Eiropas *transporta* tīkla veidošanā, jo tā aktīvi piedalās reģionālā transporta galvenā tīkla un Dienvidaustrumeiropas Transporta novērošanas centra (*SEETO*) veidošanā. Bosnija un Hercegovina strādā pie tā, lai īstenotu nolīguma par Eiropas Kopējo gaisa telpu (*ECAA*) pirmo pārejas posmu.

Nelieli papildu panākumi ir gūti *enerģētikas* jomā. Kā Enerģētikas kopienas līguma pusei Bosnijai un Hercegovinai ir jāievieš attiecīgie ES tiesību akti enerģētikas jomā, īpaši tie tiesību akti, kas saistīti ar gāzes nozari. Elektrības nozarē ir iesaistīta pārvade un izveidots neatkarīgs sistēmas operators un pārvades uzņēmums (*Transco*). Pastāv dažas problēmas ar saistību nodošanu starp *ISO* un *Transco*, kuras negatīvi ietekmē sistēmas uzturēšanu. Īpaši novēlotas ir reformas gāzes nozarē. Vēl nav izstrādāta valsts mēroga enerģētikas stratēģija.

Informācijas sabiedrības un plašsaziņas līdzekļu jomā nelieli panākumi ir gūti saistībā ar telekomunikāciju nozares liberalizāciju un tiesību aktu audiovizuālajā jomā tuvināšanu *acquis*, ko veica Sakaru regulēšanas aģentūra. Nav gūti panākumi sabiedriskās apraides jomā un valsts līmeņa informācijas aģentūras izveidošanā. Pavisam nelieli panākumi ir gūti *finanšu kontroles* jomā.

Statistikas jomā pagaidām nav pareizi īstenots sadarbības nolīgums starp valsts statistikas iestādēm valsts administratīvo vienību līmenī. Ir vajadzīgi ievērojami centieni, lai Bosnijā un Hercegovinā izveidotu efektīvu statistikas sistēmu, kas atbilst ES prasībām.

Tiesiskuma, brīvības un drošības jomā nelieli panākumi ir gūti vīzu pārvaldē, robežu pārvaldībā, patvēruma un migrācijas jomā. Ir apstiprināta vīzu režīma atcelšana visiem ES pilsoņiem. ES līmenī ir parakstīti nolīgumi par atpakaļuzņemšanu un vīzu režīma atvieglošanu. Turpmāki panākumi ir gūti funkcionējošas patvēruma sistēmas izveidē. Labāki rezultāti bija nelegālās migrācijas novēršanā, lai gan vēl arvien ir vajadzīgi uzlabojumi saistībā ar robežu vispārējo pārvaldību. Atbilstoši ES standartiem ir jāizdod biometriskās pases.

Nelieli panākumi ir gūti cīņā pret *nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju*. Finanšu ziņu vākšanas vienība ir labāk nokomplektēta, un ir uzlabojusies izpilde. Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācija joprojām ir nopietna problēma, kas prasa ilgstošus centienus. Izveidojot biroju narkotiku atkarības novēršanai, ir veikti daži pasākumi *narkotiku* apkarošanā. Atbilstoši ES standartiem ir jāizstrādā valsts mēroga narkotiku apkarošanas politika.

Ir gūti zināmi panākumi *policijas* darbībā. Turpinājās tādu rīku ieviešana kā datorizētas izmeklēšanas, kriminālistikas analīzes un tiesu medicīnas sistēmas. Tika noslēgta stratēģiska vienošanās ar Eiropolu. Tomēr panākumu trūkums policijas reformas īstenošanā mazina izredzes izveidot vienotu un efektīvāku policiju.

Bosnija un Hercegovina ir guvusi nelielus papildu panākumus cīņā pret *organizēto noziedzību un cilvēku tirdzniecību*, un šie jautājumi joprojām izraisa bažas. Organizētās noziedzības apkarošanas stratēģija nav īstenota pietiekamā līmenī. Ir izveidots tiesiskais regulējums cīņai pret organizēto noziedzību, bet ir jāuzlabo tiesību aktu īstenošana. Valsts izmeklēšanas un aizsardzības aģentūra ir veikusi vairāk izmeklēšanu un izdarījusi vairāk arestu. Tagad tai ir jāsasniedz pilna jauda, īpaši saistībā ar darbiniekiem. Tika īstenots valsts rīcības plāns cilvēku tirdzniecības apkarošanai laikposmam no 2005. līdz 2007. gadam, bet nav sagatavota izpildes kontroles stratēģija. Nopietnu noziegumu izmeklēšanu joprojām kavē neatbilstības valsts un administratīvo vienību līmeņa tiesību aktos. Bosnija un Hercegovina turpināja *terorisma* apkarošanas centienus, bet resursi joprojām ir nepietiekami. Vēl nav izveidota *datu aizsardzības* valsts aģentūra.

Horvātija

Horvātija turpina pildīt **politiskos kritērijus**. Kopumā ir gūti panākumi, tomēr joprojām ir jāveic papildu darbs vairākās jomās, piemēram, tiesu un administratīvo reformu jomā, cīņā pret korupciju, mazākumtautību tiesību un bēgļu atgriešanās jomā. Īpaša uzmanība tiek veltīta Pievienošanās partnerības īstenošanas prioritātēm.

Ir papildus pastiprināta **demokrātija un tiesiskums**. Gan valdība, gan parlaments turpināja darboties bez būtiskiem sarežģījumiem. Tomēr joprojām nepieciešami turpmāki uzlabojumi tiesu sistēmā, valsts pārvaldes jomā un cīņā pret korupciju. Lai izveidotu stabilu pamatu *acquis* pilnīgai īstenošanai, ir būtiski nodrošināt ievērojamus uzlabojumus minētajās jomās.

Panākumi saistībā ar *valsts pārvaldes* reformu ir nelieli. Tika pieņemts politikas dokuments, kurā iztirzāti pamatprincipi jaunā Likuma par vispārējām administratīvajām procedūrām pārskatīšanai; tāpat tika pieņemti arī divi papildu īstenošanas noteikumi attiecībā uz Civildienesta likumu. Attiecībā uz civildienesta darbinieku izglītošanu un cilvēkresursu pārvaldību ir gūti zināmi uzlabojumi. Tomēr joprojām vērojama kavēšanās attiecībā uz reformas vispārējo stratēģisko pamatu un Civildienesta likuma ieviešanai nepieciešamo noteikumu pieņemšanu. Administratīvā sistēma joprojām nefunkcionē efektīvi. Trūkumi cilvēkresursu pārvaldībā aizvien ir plaši izplatīti. Arī civildienestā ir problēmas, ko rada lielā

kadru mainība un kvalificēta personāla trūkums, kā arī nevajadzīgā politiskā ietekme visos līmeņos. Jāveic turpmāks darbs.

Nelieli panākumi ir gūti, īstenojot *tiesu sistēmas* reformu. Lai uzlabotu tiesu iestāžu funkcionēšanu, ir veikti likumdošanas un organizatoriski pasākumi. Turpmāki panākumi ir gūti neiztiesāto lietu skaita samazināšanā. Tomēr šie uzlabojumi nav pietiekami. Tiesu iestāžu atbildības, objektivitātes, profesionalitātes un kompetences uzlabošanā gūtie panākumi ir nelieli. Neiztiesāto lietu skaits joprojām ir liels. Tiesu tīkla racionalizācijā gūtie panākumi ir nelieli. Lai gan līdzšinējā darbība ir bijusi sekmīga, Horvātijā ir nepieciešams papildus uzlabot procedūras saistībā ar kara noziegumiem. Ir pilnībā jāatrisina problēmas saistībā ar aizspriedumiem pret serbu tautības apsūdzētajiem, kā arī ar liecinieku aizsardzību saistītās problēmas. Reforma tiek īstenota, tomēr jāveic ievērojams darbs, lai novērstu trūkumus tiesu sistēmā.

Attiecībā uz *cīņu pret korupciju* pamazām kļūst manāmi pirmie rezultāti. Korupcijas apkarošanas programma 2006.-2008. gadam tiek īstenota. Turklāt ir papildus uzlabots tiesiskais pamats korupcijas apkarošanai. Arvien aktīvāk darbojas Korupcijas un organizētās noziedzības apkarošanas birojs (*USKOK*), un tas ir iesaistījies dažu nozīmīgu korupcijas lietu izmeklēšanā. Tomēr korupcija joprojām ir plaši izplatīta. Nepieciešams veikt vairāk pūļu tam, lai novērstu un atklātu korupciju un sauktu pie atbildības par to. Nevienā augsta līmeņa korupcijas lietā līdz šim nav izvirzīta apsūdzība vai paziņots spriedums. Izpratne par interešu konflikta jēdzienu ir nepilnīga. Korupcijas apkarošanas programmas īstenošanā nav stingras koordinācijas un efektīvas, neatkarīgas uzraudzības.

Nelieli panākumi ir gūti *cilvēktiesību un mazākumtautību aizsardzības jomā*. Juridiskie noteikumi par cilvēktiesību aizsardzību kopumā ir pienācīgi, tomēr ieviešanas ziņā vēl pastāv vairākas nozīmīgas problēmas.

Konstitucionālā likuma par mazākumtautībām (*CLNM*) īstenošanā ir gūti nelieli panākumi. Tika pieņemts plāns 2007. gadam *mazākumtautību* pārstāvju darbā pieņemšanai valsts pārvaldē, kā arī tika papildus palielināts mazākumtautībām paredzētais finansējums. Samazinājies to gadījumu skaits, kad ziņots par etniski motivētiem uzbrukumiem serbu mazākumtautības un Pareizticīgo baznīcas pārstāvjiem. Arvien lielāka uzmanība tiek veltīta čigānu mazākumtautībai.

Tomēr mazākumtautības joprojām saskaras ar nopietnām problēmām. Horvātijai ir jāveicina toleranta attieksme pret serbu mazākumtautību un jāveic atbilstīgi pasākumi, lai aizsargātu tos, kurus joprojām apdraud vai skar diskriminācija, naidīga attieksme vai vardarbība. Serbiem īpašas problēmas ir nodarbinātības jomā. Čigānu mazākumtautībai joprojām ir sarežģīti dzīves apstākļi, un tā tiek diskriminēta, īpaši izglītības, sociālās aizsardzības, veselības aprūpes, mājokļu un nodarbinātības jomā. Ar lielāku apņēmību ir jāievieš juridiskie noteikumi un programmas, jo īpaši nodarbinātības jomā. Vēl joprojām nav pieņemta visaptveroša stratēģija un rīcības plāns par visiem diskriminācijas veidiem.

Panākumi *bēgļu atgriešanās jomā* ir bijuši nelieli. Turpinās mājokļu atjaunošanas darbi. Tomēr joprojām nepieņemami zemā līmenī tiek ieviestas mājokļu programmas bijušajiem īres tiesību turētājiem. Pilsētu rajonos izpildes rādītāju izmaiņas ir nelielas; atrisināto lietu apjoms nepārsniedz 2%. Arī attiecībā uz pensijas tiesību apstiprināšanu nav gūti panākumi. Jāpātrina pasākumi, lai radītu ekonomiskos un sociālos apstākļus bēgļu atgriešanās procesa noturīgam.

Šķēršļus *tiesu pieejamībai* joprojām rada esošās juridiskās palīdzības sistēmas ierobežojumi; tos pastiprina augstās juristu pakalpojumu izmaksas un nepilnības tiesu sistēmā. Joprojām ir jāveic uzlabojumi attiecībā uz *stāvokli cietumos*. Cietumos trūkst darbinieku un resursu. Joprojām vērojama pārslodze.

Horvātijā joprojām tiek nodrošināta *vārda brīvība*, tostarp plašsaziņas līdzekļu brīvība un plurālisms. Tomēr reizēm plašsaziņas līdzekļi vēl saskaras ar politisko spiedienu.

Plāni, kuru mērķis ir uzlabot *sieviešu un bērnu tiesības*, ir veicinājuši informētību. Tomēr ir jāveic papildu uzlabojumi to īstenošanā. Sieviešu aizsardzību pret visa veida vardarbību ir jāturpina uzlabot. Turklāt ir jāpaātrina īstenošanas pasākumi saistībā ar bērnu tiesību aizsardzību.

Attiecībā uz *reģionālajiem jautājumiem un starptautiskajām saistībām* maksimāla sadarbība ar Starptautisko kara noziegumu tribunālu bijušajai Dienvidslāvijai (*ICTY*) ir turpināta, un kopumā tiek nodrošināta atbilstība Deitonas/Parīzes un Erdutas nolīgumiem. Ir jānodrošina objektīva kriminālvajāšana lietās, ko *ICTY* nodod Horvātijas jurisdikcijā, kā arī valstī iekšēji ierosinātajās lietās.

Reģionālās sadarbības jomā līdzšinējā darbība kopumā ir bijusi sekmīga. Horvātija sekmīgi īstenoja Dienvidaustrumeiropas sadarbības procesa (*SEEC*) vadību, tās laikā tika gūti ievērojami panākumi pārejā no Stabilitātes pakta uz tādu satvaru, kas ir vairāk reģionāli orientēts un kurā paredzēts pastiprināt *SEEC* un jauno Reģionālās sadarbības padomi. Horvātija ratificēja jauno Centrāleiropas Brīvās tirdzniecības nolīgumu (*CBTN*).

Pavisam nelieli panākumi gūti vispārīgāk – attiecībā uz galīgo risinājumu dažādiem neatrisinātajiem divpusējiem jautājumiem starp Horvātiju un tās kaimiņvalstīm, jo īpaši par robežām. Horvātijas un Slovēnijas ministru prezidentu neoficiālā vienošanās par to, ka, lai risinātu aktuālos jautājumus par robežām, ir jāpieprasa trešās personas iesaistīšanās, šajā jomā liecina par panākumiem, kas ir jāturpina. Horvātijas Parlaments 2006. gada decembrī nolēma, ka Horvātijas ekoloģiskā un zvejniecības aizsardzības zona attieksies uz ES dalībvalstīm no 2008. gada 1. janvāra. Minētais lēmums neatbilst politiskās vienošanās saturam, kas tika panākta starp attiecīgajām valstīm 2004. gada jūnijā, kā minēts Eiropadomes 2004. gada 16. un 17. jūnija secinājumos; šis jautājums ir jāatrisina. Joprojām ir jāstrādā, lai pilnveidotu sadarbību un labas kaimiņattiecības.

Horvātijas **ekonomika** piedzīvoja spēcīgu un strauju izaugsmi. Saglabājās makroekonomikas stabilitāte, tostarp zemais inflācijas līmenis. Tomēr ārējā nelīdzsvarotība var ietekmēt makroekonomikas stabilitāti. Fiskālā konsolidācija turpinājās, un tā ir jāīsteno arī turpmāk. Strukturālo reformu un privatizācijas gaita bija gausa. Kopumā uzņēmējdarbības vide uzlabojās, bet trūkumi valsts pārvaldē un tiesu sistēmā turpināja apgrūtināt privātā sektora attīstību.

Saistībā ar **ekonomiskiem kritērijiem** Horvātijā ir funkcionējoša tirgus ekonomika. Ja Horvātija apņēmiņi īsteno savs visaptverošo reformu programmu strukturālo trūkumu novēršanai, paredzams, ka tā izturēs konkurences spiedienu un tirgus spēkus Eiropas Savienībā vidējā termiņā.

Vispārējā politiskā vienprātība par tirgus ekonomikas pamatprincipiem ir saglabājusies. Uz stabilitāti orientētā makroekonomikas politika ir veicinājusi zemu inflācijas līmeni, valūtas maiņas kursa stabilitāti un ievērojamu valdības budžeta deficīta samazinājumu. Saimnieciskās darbības attīstība saglabājās stabila, un straujāk pieauga privāto ieguldījumu apjoms. Pieauga nodarbinātības līmenis, savukārt bezdarba līmenis, lai arī joprojām augsts, samazinājās. Uzlabojās uzņēmējdarbības vide, turklāt tika sagatavoti vai pabeigti daži nozīmīgi privatizācijas darījumi. Tika papildus pastiprināta valdības spēja izstrādāt vidēja termiņa ekonomikas politikas satvarus. Jaunās piesardzīgas uzraudzības normas nodrošināja banku stiprāku rekapitalizāciju, kas veicina finanšu sektora stabilitāti. Papildu panākumi tika gūti konkurences veicināšanā telekomunikāciju nozarē. Tika turpinātas reformas dzelzceļa sistēmā, kas darbojas ar zaudējumiem. Horvātijas ekonomika ir labi integrēta ES.

Tomēr ekonomikas politikas koordinācija joprojām ir vāja. Pieaugošā ārējā nelīdzsvarotība var radīt riskus makroekonomikas stabilitātei un stingrākas fiskālās konsolidācijas nepieciešamību. Labvēlīgā ekonomikas vide un stabilie ieņēmumi netika pilnībā izmantoti, lai samazinātu budžeta deficītu; gluži pretēji – tie radīja izdevumu palielināšanos. Subsīdijas uzņēmumiem, kuri darbojas ar zaudējumiem, un pašreizējo izdevumu lielais apjoms turpināja kavēt strukturālo izmaiņu gaitu un pārslogot valsts finanses. Panākumi uzņēmumu nozares pārstrukturēšanā bija nevienmērīgi, un joprojām bija vērojama nozīmīga valsts iejaukšanās. Privātā sektora iniciatīvai šķēršļus radīja trūkumi valsts pārvaldē un tiesu sistēmā, daļēji apdraudot procedūras ienākšanai tirgū un iziešanai no tā un īpašumtiesību un kreditoru tiesību īstenošanu. Darba spēka mobilitāte joprojām bija neliela. Lai uzlabotu ilgtspējīgas izaugsmes un faktiskas konverģences perspektīvas, Horvātijai ir jāpastiprina un jāpadziļina strukturālās reformas.

Horvātija ir uzlabojusi savu **spēju uzņemties dalības saistības**. Sagatavošanās darbi ES prasību izpildei tiek veikti vienmērīgā tempā, un dažās nozarēs saskaņošana ar ES noteikumiem tiek īstenota labā līmenī. Tomēr vēl būs jāveic ievērojams darbs, lai saskaņošanu īstenotu pilnībā. Vairumā jomu ir gūti zināmi panākumi, galvenokārt saistībā ar tiesību aktu saskaņošanu, kā arī attiecībā uz administratīvo resursu palielināšanu. Attiecībā uz dažām sadaļām, piemēram, transportu un vidi, ir saglabāta iepriekšējos gados gūto panākumu gaita. Attiecībā uz citām sadaļām, piemēram, publisko iepirkumu un nodokļiem, panākumi joprojām ir nelieli. Vēl joprojām ir daudz nepaveiktā attiecībā uz kopējo saskaņošanas līmeni un administratīvajiem resursiem.

Preču brīvas aprites jomā bija vērojami nelieli panākumi attiecībā uz tiesību aktu saskaņošanu. Tomēr daudzi *acquis* elementi joprojām nav ieviesti. Lai pielāgotu tiesību aktus un tos efektīvi ieviestu un piemērotu, joprojām ir jāiegulda ievērojams darbs.

Attiecībā uz ES noteikumiem par *darbaspēka brīvu pārvietošanos* ir gūti nelieli panākumi, tomēr būs nepieciešams ieguldīt vairāk darba, lai saskaņotu tiesību aktus un tos efektīvi ieviestu un piemērotu.

Attiecībā uz *tiesībām veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvību* ir vērojami nelieli panākumi. Kopumā saskaņošanas līmenis ir pieņemams, lai gan dažās jomās nepieciešams veikt lielākas pūles.

Horvātija ir guvusi nelielus panākumus *kapitāla brīvas aprites* jomā. Kopumā saskaņošanas līmenis ir pieņemams. Tomēr nepieciešams veikt lielākas pūles, jo īpaši attiecībā uz nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanu un procedūrām, kas attiecas uz ES valstspiederīgajiem, kuri iegādājas nekustamo īpašumu.

Publiskā iepirkuma jomā Horvātijā ir gūti nelieli panākumi. Tomēr administratīvie resursi visos iepirkuma sistēmas līmeņos joprojām ir nepietiekami. Ir jāvelta ļoti lielas pūles, lai izstrādātu vispārējo stratēģiju institucionālās struktūras saskaņošanai un stiprināšanai.

Uzņēmējdarbības tiesību jomā vērojami nelieli panākumi. Notiek tiesību aktu saskaņošana ar *acquis*, turklāt ir izveidots atbilstošs grafiks un sīki izstrādāts plāns turpmākajam darbam.

Ievērojami panākumi ir gūti *intelektuālā īpašuma tiesību* jomā – gan attiecībā uz tiesību aktu transponēšanu, gan piemērošanu. Saskaņošana ar *acquis* jau notiek, tomēr nepieciešams arī turpmāks darbs, jo īpaši attiecībā uz piemērošanu.

Konkurences politikas jomā Horvātija joprojām darbojas produktīvi. Tomēr ir nepieciešams papildus saskaņot tiesību aktus un stiprināt administratīvos resursus, jo īpaši Konkurences aģentūrā. Attiecībā uz šo sadaļu drīz sāksies saskaņošana ar *acquis*, tomēr ir jāveic ievērojams papildu darbs, jo īpaši saistībā ar tērauda rūpniecības nozares un grūtībās nonākušu kuģu būvētavu pārstrukturēšanu.

Horvātija ir guvusi zināmus panākumus attiecībā uz *finanšu pakalpojumiem*; turklāt jau ir sāka tiesību aktu saskaņošana ar *acquis*. Tomēr ir nepieciešams veikt lielākas pūles, jo īpaši tam, lai stiprinātu banku uzraudzību un finanšu sektora uzraudzības iestādi ar banku nesaistītajā nozarē.

Informācijas sabiedrības un plašsaziņas līdzekļu jomā vērojami zināmi sasniegumi. Tomēr, lai nodrošinātu efektīvu telekomunikāciju tirgus liberalizāciju, tostarp jaunu primāro tiesību aktu ieviešanu un Aģentūras turpmāku stiprināšanu, ir nepieciešams papildu darbs. Kopumā attiecībā uz šo sadaļu Horvātija ir sasniegusi augstu līmeni saskaņošanā ar *acquis*.

Horvātija turpina sekmīgu darbību *lauksaimniecības un lauku attīstības* jomā. Sagatavošanas darbi attiecībā uz kvalitātes politiku un bioloģisko lauksaimniecību tiek veikti labā līmenī. Ir gūti ievērojami panākumi attiecībā uz lauku attīstību, lai gan sagatavošanās darbi ir jāpastiprina, izmantojot *IPARD*. Ir jāvelta ievērojamas pūles, lai izveidotu administratīvās struktūras, kas nodrošinātu kopējās lauksaimniecības politikas pareizu īstenošanu.

Zivsaimniecības nozarē Horvātijas gūtie panākumi ir nelieli. Joprojām ir jārisina nepilnības flotes pārvaldības, inspekcijas un kontroles, strukturālu darbību un valsts atbalsta jomā.

Darbība pārtikas nekaitīguma, veterinārās un fitosanitārās politikas jomā ir bijusi sekmīga, jo īpaši pēc tam, kad tika pieņemti primārie un sekundārie tiesību akti. Tomēr ir vajadzīgi ievērojami turpmāki centieni, tostarp administratīvo resursu stiprināšana un pārtikas nekaitīguma stratēģijas īstenošana.

Attiecībā uz *transportu* Horvātija turpināja gūt panākumus saskaņošanā, jo īpaši dzelzceļa un jūras transporta jomā. Tā veic pasākumus, lai īstenotu Eiropas Kopējās gaisa telpas pirmo pārejas posmu. Valsts aktīvi piedalās galvenā reģionālā transporta tīkla izveidē un Dienvidaustrumeiropas Transporta novērošanas centrā (*SEETO*). Tomēr ir nepieciešami ievērojami papildu centieni, lai cita starpā nodrošinātu pienācīgus administratīvos resursus vairumā transporta nozaru.

Enerģētikas jomā gūtas labas sekmes. Tomēr jāturpina darbs saistībā ar saskaņošanu ar *acquis*, jo īpaši energoefektivitātes un piemērošanas spēju palielināšanas jomā. Tā kā Horvātija ir Enerģētikas kopienas līguma puse, tai no 2007. gada jūlija ir jāievieš attiecīgie ES enerģētikas tiesību akti.

Nodokļu jomā gūtie panākumi ir ļoti nelieli. Lai pabeigtu nodokļu tiesību aktu saskaņošanu, vēl ir ļoti daudz jāstrādā, un ir jārisina problēma saistībā ar *de facto* diskrimināciju attiecībā uz akcīzes nodokli cigaretēm. Lai stiprinātu administratīvos resursus, ir nepieciešamas ievērojamas pūles, jo īpaši attiecībā uz IT savienojamību.

Ekonomikas un monetārās politikas jomā vērojami ievērojami sasniegumi. Sekmīgi tiek īstenota kopējā saskaņošana ar *acquis*. Tomēr ir nepieciešams turpmāks darbs, jo īpaši nolūkā nodrošināt centrālās bankas pilnīgu neatkarību.

Labas sekmes ir gūtas *statistikas* jomā, un tiesiskais pamatregulējums ir lielā mērā saskaņots. Tomēr ir nepieciešams papildu darbs, jo īpaši saistībā ar administratīvo resursu stiprināšanu.

Nelieli panākumi ir gūti attiecībā uz *acquis sociālās politikas un nodarbinātības* jomā. Lai pabeigtu tiesību aktu saskaņošanu un jo īpaši stiprinātu administratīvo un piemērošanas spēju, ir jāpieliek lielākas pūles.

Uzņēmējdarbības un rūpniecības politikas jomā Horvātijas gūtie panākumi ir labi, bet nevienmērīgi. Ir sasniegts pienācīgs saskaņošanas līmenis. Tomēr tādās jomās kā kuģu būve gūtie panākumi bija nelieli.

Eiropas komunikāciju tīklu jomā ir vērojami labi sasniegumi attiecībā uz saskaņošanu ar *acquis*.

Arī *reģionālajā politikā un strukturālo instrumentu koordinācijā* ir gūti zināmi panākumi. Tomēr ir jāveic papildu darbs, lai izveidotu administratīvās struktūras, kas vajadzīgas ES finansējuma pārvaldīšanai.

Attiecībā uz *tiesu sistēmu un pamattiesībām* ir gūti nelieli panākumi. Notiek tiesu sistēmas reforma, tomēr joprojām jārisina būtiski uzdevumi, jo īpaši, lai uzlabotu tiesu sistēmas efektivitāti. Cīņā pret korupciju ir gūti nelieli panākumi; ir papildus pastiprināti tiesību akti un vērojami pirmie rezultāti dažās nozīmīgās lietās, kuras izskata *USKOK*. Tomēr korupcija joprojām ir plaši izplatīta, un darbs būs jāpastiprina un jāturpina. Kopumā pasākumi pamattiesību garantēšanai tiek īstenoti. Tomēr ir jāveic papildu darbs, jo īpaši attiecībā uz mazākumtautību tiesību īstenošanu, tostarp bēgļu atgriešanos.

Tiesiskuma, brīvības un drošības jomā Horvātija ir guvusi panākumus, jo īpaši robežu pārvaldības, migrācijas un patvēruma jomā. Tomēr vēl ir jāievieš integrētais robežu pārvaldības rīcības plāns un jāmodernizē aprīkojums. Nepieciešami ievērojami centieni, lai nodrošinātu administratīvo un izpildes spēju, jo īpaši attiecībā uz aģentūru sadarbību, kā arī korupcijas novēršanai un cīņai pret organizēto noziedzību.

Attiecībā uz *zinātnes un pētniecības*, kā arī *izglītības un kultūras* sadaļu ir gūti labi panākumi. Abās minētajās jomās kopumā ir panākts labs saskaņošanas līmenis.

Attiecībā uz *vidi* ir gūti labi panākumi, jo īpaši horizontālo tiesību aktu, gaisa kvalitātes, atkritumu apsaimniekošanas un ķīmisko vielu jomā. Administratīvie resursi ir ievērojami jāpastiprina, jo īpaši vietējā līmenī. Šajā sakarā ir jāizstrādā visaptverošs plāns, kā arī jānodrošina finanšu resursi, lai ieviestu un piemērotu *acquis*.

Patērētāju un veselības aizsardzības jomā darbība ir bijusi sekmīga. Jau tagad tiesību aktu saskaņošana notiek augstā līmenī. Tomēr ir jāturpina darbs, lai vairākās jomās saskaņotu tiesību aktus un efektīvi ieviestu un piemērotu tos.

Horvātija ir guvusi papildu panākumus *Muitas savienības* jomā, un tās tiesību aktu un *acquis* saskaņošanas līmenis ir labs. Tomēr sagatavošanās darbi, lai uzlabotu administratīvos resursus un pilnveidotu IT sistēmas, vēl ir sākuma posmā, jo īpaši attiecībā uz IT savienojamību.

Ārējo attiecību jomā darbība joprojām ir sekmīga.

Panākumi tiek gūti arī attiecībā uz *ārpolitiku, drošības un aizsardzības politiku*, turklāt jau tagad tiesību aktu saskaņošana ir labā līmenī. Ieroču kontroles ieviešana un īstenošana tomēr vēl ir jāpastiprina.

Zināmi panākumi ir gūti *finanšu kontroles* jomā, jo īpaši attiecībā uz valsts iekšējo finanšu kontroli. Tomēr nepieciešams arī turpmāks darbs. Lai aizsargātu ES finanšu intereses, krāpšanas apkarošanas koordinēšanas dienestam ir jābūt pilnībā funkcionējošam.

Attiecībā uz *finanšu un budžeta noteikumiem* ir gūti zināmi panākumi.

Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika

Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika ir guvusi panākumus **politisko kritēriju** izpildē. Tomēr bieži saspīlējumi un problēmas konstruktīva dialoga veidošanā starp nozīmīgākajām politiskajām personām apdraudēja politisko iestāžu efektīvu funkcionēšanu un kavēja reformas. Eiropas partnerības īstermiņa prioritātes ir daļēji īstenotas.

Ohridas pamatnolīguma ieviešana turpina sekmēt **demokrātijas un tiesiskuma** konsolidāciju. Tomēr ir jāveic papildu darbs, lai pilnībā ieviestu nolīgumu un nostiprinātu uzticēšanos starp politiskajām partijām, kas pārstāv dažādas etniskās kopienas. Ir nepieciešama saskaņota pieeja un gatavība panākt kompromisu, turklāt nolīguma būtība ir efektīvāk jāīsteno. Parlamenta boikotēšana, ko īstenoja viena no lielākajām opozīcijas partijām, kā arī vājā sadarbība starp prezidentu un ministru prezidentu kavēja politisko iestāžu efektīvu funkcionēšanu. Parlamentā nesen notikusī sadursme un uzbrukums žurnālistiem rada nopietnu pamatu bažām, un šie gadījumi ir rūpīgi jāizmeklē.

Attiecībā uz *valsts pārvaldes reformu* likums par civildienesta ierēdņiem tiek pakāpeniski ieviests. Stabili tiek īstenoja decentralizācija, un ir sākusies otrā fāze, kas attiecas uz fiskālo decentralizāciju. Valsts struktūru sadarbība ar ombudu tiek labāk īstenoja. Notiek sagatavošanās darbi policijas likuma īstenošanai. Tomēr policijas reformas (kas ir Eiropas partnerības nozīmīga prioritāte) pilnīga un efektīva īstenošana joprojām rada nopietnus sarežģījumus. Valsts pārvalde joprojām ir vāja un neefektīva, un civildienesta tiesību akti netiek pietiekami izmantoti. Patvaļīgā ierēdņu atļaišana visos līmeņos notika bez pārraudzības, un tā pārtrauca pārvaldes funkcionēšanu. Lai izveidotu stabilu un profesionālu civildienestu, ir nepieciešams ievērojams turpmākais darbs.

Nelieli panākumi ir gūti, īstenojot *tiesu sistēmas* reformas stratēģiju, kas ir nozīmīga Eiropas partnerības prioritāte. Viena no piecām jaunizveidotajām specializētajām tiesu nodaļām organizētās noziedzības apkarošanai pilnībā funkcionē. Tiesnešu un prokuroru mācību akadēmija ir sākusi darbību, un tiek ieviestas jaunas IT sistēmas. Turklāt, ieviešot tiesvedības procesa un izpildes tiesību aktus, sāka palielināties tiesu sistēmas efektivitāte. Tomēr reformu kopējā ietekme līdz šim ir bijusi neliela. Politiskais strupceļš saistībā ar kandidātu iecelšanu Tiesas padomes atlikušajās amata vietās ir vājinājis minētās padomes spēju stiprināt tiesu sistēmas neatkarību un objektivitāti. Tas arī kavēja reformas galveno aspektu īstenošanu, piemēram, administratīvās tiesas izveidi. Joprojām ir jāpieņem tiesību akti par valsts

prokuratūru, un tiesu budžetos nav pietiekamu līdzekļu. Nepieciešamas papildu pūles, lai nodrošinātu tiesu sistēmas pilnīgu neatkarību, efektivitāti un atbildību. Ir jāapkopo jaunāko reformu īstenošanas rezultāti.

Jaunā tiesiskā regulējuma un iestāžu sistēmas ieviešana attiecībā uz *cīņu pret korupciju* ir sniegusi konkrētus rezultātus. Ir bijušas vairākas apsūdzības un notiesājoši spriedumi augsta līmeņa korupcijas lietās. Tiek uzlabota tiesībsardzības iestāžu sadarbība. Tomēr korupcija ir plaši izplatīta, un tā ir ļoti nopietna problēma. Nepieciešama visaptveroša pieeja visās nozarēs un korupcijas apkarošanas tiesību aktu pilnīga ieviešana.

Kopumā ir vērojami uzlabojumi attiecībā uz *cilvēktiesībām un mazākumtautību aizsardzību*, tostarp starpetniskajām attiecībām. Ohridas pamatnolīguma ieviešanā ir veikti papildu pasākumi, piemēram, tika pieņemta stratēģija par etnisko kopienu vienlīdzīgu pārstāvību pārvaldē. Tomēr ir papildus jāveicina etnisko kopienu uzticēšanās, jo īpaši risinot sociālekonomiskās problēmas, ar kurām saskaras visas mazākumtautības. Attiecībā uz *čigānu* mazākumtautības stāvokli gūtie panākumi ir nelieli; tai joprojām ir ļoti smagi dzīves apstākļi, un tā tiek diskriminēta, īpaši izglītības, sociālās aizsardzības, veselības aprūpes, mājokļu un nodarbinātības jomā.

Lai cīnītos pret *ļauņprātīgu izturēšanos* pret aizturētajiem, ir veikti pasākumi, jo īpaši sadarbībā ar ombudu un Iekšlietu ministriju. Komunikāciju pārtveršanu tagad regulē tiesiskais pamats. *Reliģiskās pārliecības brīvības* jomā ir pieņemts jauns likums, kas ļauj reģistrēt reliģiskas iestādes. *Sieviešu tiesību* jomā ir veikti papildu pasākumi vienlīdzīgu iespēju nodrošināšanā. Tomēr sieviešu aizsardzība pret visu veidu vardarbību ir jāpastiprina. Bērnu tiesību aizsardzības pasākumu īstenošana ir jāpaātrina. Nepieciešama visaptveroša sociālā dialoga izveide.

Attiecībā uz *reģionālajiem jautājumiem un starptautiskajām saistībām* Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika joprojām aktīvi piedalās reģionālajā sadarbībā un ir atbalstījusi Dienvidaustrumeiropas sadarbības procesu (*SEEC*), Reģionālās sadarbības padomi un grozīto Centrāleiropas Brīvās tirdzniecības nolīgumu (CBTN). Valsts joprojām pilnībā sadarbojas ar Starptautisko kara noziegumu tribunālu bijušajai Dienvidslāvijai (*ICTY*). Likums par sadarbību ar *ICTY* ir izsludināts. Joprojām nozīmīgi ir nodrošināt tiesu iestāžu labāku funkcionēšanu, lai sagatavotos to lietu izskatīšanai, ko *ICTY* nodod atpakaļ valsts jurisdikcijai. Visā procesa gaitā par Kosovos statusu valsts saglabāja konstruktīvu nostāju. Attiecībā uz Starptautisko krimināltiesu divpusējais imunitātes nolīgums ar Amerikas Savienotajām Valstīm neatbilst attiecīgajai ES kopējai nostājai un pamatprincipiem.

Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika ir veicinājusi labas attiecības ar Rietumbalkānu valstīm. Ir nepieciešami jauni pūliņi un konstruktīvāka pieeja, lai ar Grieķiju ANO aizgādībā, saistībā ar ANO Drošības padomes Rezolūciju 817/93 un 845/93 rastu saskaņotu un abpusēji pieņemamu risinājumu nosaukuma jautājumam, tādējādi veicinot reģionālu sadarbību un labas kaimiņattiecības. Ir jāvairās veikt tādas darbības, kas var negatīvi ietekmēt labas kaimiņattiecības.

Bijusās Dienvidslāvijas Maķedonijas Republikas **ekonomikā** bija vērojama ievērojami paātrināta izaugsme. Makroekonomika joprojām ir stabila, un ir gūti papildu panākumi attiecībā uz strukturālajām reformām, bet ārkārtīgi augstais bezdarba līmenis joprojām ir galvenais iemesls bažām. Iestāžu nepilnības un trūkumi tiesiskumā joprojām kavē tirgus ekonomikas netraucētu funkcionēšanu un ietekmē uzņēmējdarbības vidi.

Nelieli panākumi ir gūti *publiskā iepirkuma* jomā, kur notiek tiesību aktu saskaņošana ar *acquis*. Tomēr administratīvie resursi līgumslēdzēju iestāžu līmenī joprojām nav pietiekami. Ievērojami panākumi ir gūti *uzņēmējdarbības tiesību* jomā, kur saskaņošanas līmenis pašlaik ir diezgan augsts. Attiecībā uz *intelektuālā īpašuma tiesībām* ir gūti nelieli panākumi, jo īpaši attiecībā uz tiesību aktu saskaņošanu *rūpnieciskā īpašuma tiesību* jomā un attiecībā uz viltotu preču aizturēšanu uz robežas. Tomēr administratīvie resursi joprojām nav pietiekami, lai sasniegtu pienācīgu īstenošanas līmeni, un ir vajadzīga stingra politiskā griba, lai vērstos pret pirātismu.

Konkurences jomā, tostarp valsts atbalsta politikā, var novērtēt gūtos panākumus. Tiesību akti pašlaik lielākoties atbilst *acquis*, turklāt ir pastiprināta konkurences iestādes jauda un neatkarība. Lai palielinātu sabiedrības informētību par konkurences politikas sniegtajām priekšrocībām un uzlabotu valsts atbalsta sniedzēju izpratni par valsts atbalsta kontroles sistēmu, ir jāveic papildu darbs. Likumā par rūpniecības tehnoloģiskās attīstības zonām ir vajadzīgi grozījumi, lai panāktu tā atbilstību *acquis*.

Nelieli panākumi ir gūti *finanšu pakalpojumu* jomā. Tomēr ir papildus jāuzlabo likumdošana, jo īpaši attiecībā uz apdrošināšanas un vērtspapīru nozari. Arī turpmāk ir jāpievērš uzmanība neapdrošināto transportlīdzekļu problēmai. Administratīvie resursi un ar finanšu nozari nesaistīto uzraudzītāju funkcionālās neatkarības garantijas nav pietiekami.

Panākumi ir gūti attiecībā uz tiesību aktu saskaņošanu ar *acquis* un konkurences stiprināšanu *informācijas sabiedrības un plašsaziņas līdzekļu* jomā. Tomēr elektronisko sakaru jomā valsts joprojām nepilda savus pienākumus, kas paredzēti Stabilizācijas un asociācijas nolīgumā. Tiesību aktu ieviešanas un īstenošanas līmenis joprojām ir zems visās nozarēs, turklāt nav pietiekami nodrošināta regulatoru neatkarība.

Lauksaimniecības un lauku attīstības jomā ir gūti zināmi panākumi attiecībā uz politikas izstrādi, tomēr saskaņošana joprojām ir tikai sākotnējā stadijā. Visai nelieli ir arī panākumi *pārtikas nekaitīguma, veterinārās un fitosanitārās politikas* jomā. Administratīvie resursi gan attiecībā uz darbinieku skaitu, gan viņu kompetenci nav pietiekami, lai nodrošinātu *acquis* pienācīgu ieviešanu.

Ir gūti panākumi attiecībā uz saskaņošanu *transporta politikā*. Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika ir ratificējusi nolīgumu par Eiropas Kopējo gaisa telpu. Valsts aktīvi piedalās galvenā reģionālā transporta tīkla izveidē un Dienvidaustrumeiropas Transporta novērošanas centrā (*SEETO*). Tomēr administratīvie resursi visās jomās joprojām ir vāji. Ir gūti nelieli panākumi iekšējā enerģijas tirgus un atjaunojamās enerģijas tiesību aktu saskaņošanā. Tā kā valsts ir Enerģētikas kopienas līguma dalībniece, tai ir jāievieš attiecīgie ES enerģētikas tiesību akti. Nav pietiekamu administratīvo resursu, lai ieviestu noteikumus par energoefektivitāti un aizsardzību pret radiāciju. Enerģētikas regulatora neatkarība ir jāstiprina.

Nodokļu jomā tiesību akti par netiešajiem nodokļiem ir labi saskaņoti, tomēr pastāv būtiskas neatbilstības attiecībā uz tiešajiem nodokļiem. Administratīvo resursu stiprināšanā ir gūti panākumi. Tomēr ir nepieciešams papildu darbs, lai nodrošinātu tiesību aktu efektīvu ieviešanu un piemērošanu.

Ekonomikas un monetārās politikas jomā panākumi attiecībā uz saskaņošanu ir bijuši nelieli. Tomēr notiek sagatavošanās šajā jomā. *Statistikas* jomā prioritārajās jomās ir veikti būtiski pasākumi. Tomēr nepieciešams veltīt vairāk pūļu tam, lai stiprinātu administratīvos resursus.

Attiecībā uz *sociālās politikas un nodarbinātības acquis* ir gūti nelieli panākumi saistībā ar stratēģiju izstrādi. Tomēr, tā kā politiskā apņemšanās un administratīvie resursi nav pietiekami, faktiskie panākumi šo politikas virzienu ieviešanā joprojām ir nelieli. Dažās *uzņēmējdarbības un rūpniecības politikas* jomās darbība ir bijusi rezultatīva, jo īpaši attiecībā uz atbalstu mazajiem uzņēmumiem. Attiecībā uz Eiropas komunikāciju tīkliem valsts piedalās reģionālajās iniciatīvās, un saskaņošanā ir sasniegts labs līmenis. Infrastruktūras uzlabošana joprojām ir sarežģīts uzdevums. *Reģionālās politikas un strukturālo instrumentu koordinācijas* jomā ir vērojami panākumi. Tomēr joprojām jāveic ievērojams darbs, lai nodrošinātu vajadzīgos institucionālos un administratīvos resursus centrālā un vietējā līmenī.

Tiesu sistēmas un pamattiesību jomā ir vērojami zināmi sasniegumi. Iestādes ir veikušas papildu darbu cīņā pret korupciju, un šādas rīcības rezultāti kļūst manāmi. Tomēr tiesu iestāžu neatkarības un efektivitātes nodrošināšana joprojām ir saistīta ar būtiskām problēmām. Vēl joprojām nav izstrādāta visaptveroša pieeja korupcijas apkarošanai. Šajā jomā tiesību aktu pieņemšanas līmenis ir apmierinošs, tomēr ir jāturpina tiesību aktu ieviešana, turklāt nepieciešams īpaši piešķirt līdzekļus, un, lai to īstenotu, būs nepieciešama neatlaidīga politiskā griba.

Tiesiskuma, brīvības un drošības jomā galvenie tiesību akti ir spēkā, un ir pieņemta lielākā daļa ieviešanas tiesību aktu. Lai nodrošinātu efektīvu atgriešanās politiku un panāktu patvēruma procedūru atbilstību Eiropas standartiem, ir jāveic papildu darbs. Policijas sadarbības un organizētās noziedzības apkarošanas jomā panākumi tika gūti nevienmērīgi; un tas joprojām rada nopietnas bažas. Tika izņemts liels narkotiku daudzums. Cilvēku tirdzniecības apkarošanas jomā gūtie panākumi nav bijuši pietiekami. Vēl nav ieviesta integrēta izlūkošanas sistēma, ko iestādes varētu savstarpēji izmantot organizētās noziedzības apkarošanā. Aģentūru sadarbība ir jāstiprina, arī attiecībā uz cīņu pret terorismu.

Vairākās jomās iestādes pastiprināja savu darbības spēju, lai gan tikai centrālā līmenī. Vietējā līmenī administratīvā spēja kopumā joprojām bija vāja. Robežu pārvaldības un Šengenas jomā ir vajadzīgi komunikāciju tīkli, tehniskais aprīkojums un mācības. Biometrisku pasu ieviešanas jomā ir gūti labi panākumi. Kopumā darbības rezultāti ieviešanas un piemērošanas jomā vēl ir jāapkopo, jo īpaši attiecībā uz cīņu pret organizēto noziedzību un korupciju, kas joprojām rada nopietnas bažas. Bijusī Dienvidslāvijas Maķedonijas Republika vēl nav pietiekami gatava ieviest *acquis* tiesiskuma, brīvības un drošības jomā.

Zinātnes un pētniecības jomā ir maz panākumu attiecībā uz saskaņošanu, un zinātnisko iestāžu spēja joprojām ir vāja. Valsts pieņēma politiskus pasākumus, kas veicināja saskaņošanu *izglītības un kultūras* jomā. Tomēr līdzekļi politikas reformu ieviešanai nav pietiekami. Valstij ir jāturpina gatavoties dalībai Kopienas programmās „Jaunatne rīcībā” un „Mūzizglītība”. Attiecībā uz likumīgā pamata izstrādi *vides* jomā ir gūti panākumi, bet tiesību aktu ieviešana joprojām ir sākuma stadijā, jo īpaši jomās, kur nepieciešami lieli ieguldījumi. Administratīvie resursi un finanšu līdzekļi joprojām nav pietiekami. Attiecībā uz *patērētāju un veselības aizsardzību* ir gūti nelieli panākumi gan saistībā ar tiesību aktu saskaņošanu, gan iestāžu darbības līmeņa uzlabošanu patērētāju aizsardzības un veselības aprūpes jomā. Lai varētu pilnībā ieviest tiesību aktus, stratēģijas un rīcības plānus, ir nepieciešami lielāki cilvēkresursi un finanšu līdzekļi.

Muitas savienības jomā vērojami ievērojami sasniegumi. Attiecībā uz administratīvajiem resursiem ir gūti ievērojami panākumi cīņā pret nelegālo tirdzniecību un korupciju, kā arī ieņēmumu iekasēšanā. Kopumā muitas pārvaldei ir jāturpina tās veiktais modernizācijas darbs.

Ārējo attiecību un ārpolitikas, drošības un aizsardzības politikas jomā ir gūti nelieli panākumi. Tomēr iestāžu darbības un administratīvo resursu līmenis joprojām nav pietiekams, lai valsts varētu pilnībā piedalīties ES politikas virzienos šajās jomās.

Finanšu kontroles jomā panākumi ir gūti tikai attiecībā uz valsts iekšējo finanšu kontroli. Atbildīgo iestāžu administratīvie resursi joprojām nav pietiekami, lai īstenotu *acquis* paredzētos pienākumus. Īpaši panākumi *finanšu un budžeta noteikumu* jomā nav bijuši vērojami. Savlaicīgi būs jāievieš pienācīgas koordinācijas struktūras, ieviešanas noteikumi un jāpastiprina administratīvie resursi.

Melnkalne

Attiecībā uz **politiskajiem kritērijiem** Melnkalne ir guvusi nelielus panākumus. Tā ir risinājusi jautājumus saistībā ar Eiropas partnerības turpmākajām galvenajām prioritātēm, tomēr nozīmīgi rezultāti joprojām nav sasniegti, jo īpaši attiecībā uz administratīvajiem resursiem un korupcijas apkarošanu. Melnkalne pēc neatkarības iegūšanas ir guvusi labus panākumus vajadzīgā tiesiskā regulējuma un iestāžu izveidē. Parlaments 2007. gada oktobrī pieņēma konstitūciju, kas kopumā atbilst Eiropas standartiem. Ir jāturpina darbs, lai veidotu plašāku vienprātību par valsts izveides pamatjautājumiem.

Zināmi panākumi vērojami **demokrātijas un tiesiskuma** jomā. Melnkalne ir turpinājusi sekmīgi īstenot administratīvo un tiesisko reformu. Melnkalne ir guvusi nelielus panākumus tādu jautājumu risināšanā, kas skar Eiropas partnerības galvenās prioritātes, un tās administratīvo resursu stiprināšanā. Tomēr līdzšinējie rezultāti ir visai nelieli, jo Melnkalne joprojām nav guvusi stabilus panākumus reformu ieviešanā. Tiesu reformas īstenošana tikai sākas.

Parlaments un valdība veica pielāgošanu neatkarības prasībām. Tie turpināja uzlabot savu efektivitāti. Parlaments ir sācis ieviest 2006. gadā pieņemto reglamentu, racionalizēt savu darbu un stiprināt administratīvos resursus. Parlamenta kontroles funkcijas ir uzlabojušās. Eiropas Integrācijas parlamentārā komiteja ir nedaudz pastiprināta, tomēr tās darbība joprojām nav pietiekami efektīva un mērķtiecīga. Parlamenta vispārējā spēja vēl ir jāuzlabo. Valdība tika reorganizēta, un turpinājās jauno iestāžu stiprināšana, koncentrējoties uz aizsardzības reformu, ārlietu, kā arī tieslietu un iekšlietu jautājumiem. Tomēr nepieciešams papildus sekmēt valdības efektivitāti, jo īpaši attiecībā uz tiesību aktu ieviešanu.

Turpinājās *valsts pārvaldes* reforma, bet valsts pārvalde joprojām ir vāja un neefektīva. Lai nodrošinātu valsts pārvaldes neatkarību un stiprinātu tās spēju, būs jāveic turpmāks darbs. Koordinācija saistībā ar Eiropas jautājumiem ir uzlabojusies. Turpinājās sagatavošanās Stabilizācijas un asociācijas nolīguma ieviešanai. Lai ne tikai risinātu koordinācijas uzdevumus, bet arī īstenotu visas Eiropas partnerības prioritātes un Stabilizācijas un asociācijas nolīguma saistības, personālam, tostarp jaunajiem darbiniekiem, valdības galvenajās struktūrās un citās aģentūrās ir jābūt labi apmācītiem.

Nelieli panākumi ir gūti *tiesu sistēmas* reformā. Konstitūcija palielina tiesu iestāžu neatkarību, izveidojot jaunu iestādi – Tiesu padomi, kas ir atbildīga par tiesnešu iecelšanu amatā un atbrīvošanu no tā. Valdība pieņēma tiesu iestāžu reformas stratēģiju 2007.-2012. gadam. Tiesnešu un prokuroru izglītošana ir pastiprināta. Tomēr tagad ir jāpieņem tiesību akti, lai nodrošinātu tiesnešu un prokuroru neatkarību un atbildību. Parlamentam joprojām ir nepamatoti liela ietekme uz prokuroru iecelšanu amatā. Joprojām notiek pirmstiesas procedūra attiecībā uz vairāk nekā 80 Bosnijas civiliedzīvotāju deportāciju un pazušanu

1992. gadā; tas rada bažas par lietas ilgumu. Tiesu iestāžu efektivitāte nav apmierinoša, un ievērojamais neiztiesāto civillietu un krimināllietu skaits tikai nedaudz samazinājās.

Korupcija ir plaši izplatīta, un tā ir ļoti nopietna problēma. Atzinīgi jānovērtē korupcijas apkarošanai izveidotās Valsts komisijas pirmā ziņojuma pieņemšana, tomēr piemērošana joprojām ir saistīta ar problēmām. Politisko partiju un vēlēšanu kampaņu finansēšanā trūkst pārredzamības. Tiesību aktos par valsts amatpersonu interešu konfliktu joprojām ir trūkumi. Būvniecības un zemes izmantošanas plānošanas, privatizācijas, koncesiju un publiskā iepirkuma jomā pastāv ievērojams korupcijas risks. Lai gūtu rezultātus cīņā pret korupciju, jo īpaši attiecībā uz augsta līmeņa korupciju, šādos apstākļos ir jārikojas nekavējoties. Ir jāpastiprina starptautiskās sadarbības spējas tiesu un policijas sadarbības jomā.

Attiecībā uz *cilvēktiesībām un mazākumtautību aizsardzību* ir gūti panākumi vajadzīgās sistēmas izveidošanā pēc neatkarības iegūšanas. Melnkalne 2007. gada maijā tika uzņemta Eiropas Padomē. Konstitūcijā tā atzīst starptautisko cilvēktiesību normu pārākumu. Pastāv pienākums ar atpakaļejošu spēku piemērot tiesību aktus cilvēktiesību jomā, bet to precīzs juridiskais statuss vēl ir jānoskaidro. Tiesību akti un prakse sociālo tiesību jomā lielākoties atbilst pārskatītās Eiropas Sociālās hartas noteikumiem. Nelieli uzlabojumi ir veikti attiecībā uz sieviešu un bērnu tiesībām. Tomēr sieviešu aizsardzība pret visu veidu vardarbību ir jāpastiprina. Turpinās nacionalizētā īpašuma atgūšana, tomēr joprojām ir vairākas sūdzības par to, kā šo procesu īsteno. Ombuda darbs, aizstāvot cilvēktiesības un īstenojot uzrauga funkcijas attiecībā uz valsts pārvaldi, ir jāpastiprina.

Melnkalne 2007. gada maijā pievienojās Vispārējai konvencijai par nacionālo minoritāšu aizsardzību, kā arī Eiropas Reģionālo un mazākumtautību valodu hartai. Sarežģītais jautājums par mazākumtautību definīciju un mazākumtautību aizsardzību ir tikai daļēji iztirzāts 2006. gada Likumā par mazākumtautību tiesībām. Konstitūcija nodrošina stabilu juridisko pamatu mazākumtautību tiesību aizsardzībai. Bēgļu un pārvietoto personu, tostarp čigānu, stāvoklis rada pamatu nopietnām bažām. Čigānu mazākumtautībai joprojām ir ļoti grūti dzīves apstākļi, un tā tiek diskriminēta, īpaši izglītības, sociālās aizsardzības, veselības aprūpes, mājokļu un nodarbinātības jomā.

Pilsoniskā sabiedrība joprojām ir vāji attīstīta, un turpinās saspīlējums starp pārvaldes iestādēm un nevalstiskajām organizācijām.

Attiecībā uz *reģionālajiem jautājumiem un starptautiskajām saistībām* valsts joprojām aktīvi piedalās reģionālajā sadarbībā. Sadarbība ar *ICTY* joprojām ir apmierinoša. Pēc neatkarības iegūšanas Melnkalne turpina uzņemties starptautiskās saistības. Melnkalne 2007. gada janvārī kļuva par galveno starptautisko finanšu iestāžu dalībnieci. Sarunas par pievienošanos Pasaules tirdzniecības organizācijai notiek bez sarežģījumiem. Melnkalne ir apņēmusies īstenot reģionālo sadarbību Dienvidaustrumeiropā, un 2007. gada maijā tā kļuva par Dienvidaustrumeiropas sadarbības procesa (*SEECP*) dalībnieci un piedalās Reģionālās sadarbības padomē (RSP). Melnkalne ir ratificējusi grozīto Centrāleiropas Brīvās tirdzniecības nolīgumu (CBTN), un tai ir labas attiecības ar tās kaimiņvalstīm. Lielāka daļa ar Serbiju saistīto jautājumu pēc neatkarības iegūšanas tika atrisināti.

Melnkalne 2006. gada oktobrī paziņoja par Starptautiskās krimināltiesas Romas statūtu ratifikāciju. Tomēr aprīlī parakstītais divpusējais imunitātes nolīgums ar Amerikas Savienotajām Valstīm neatbilst attiecīgajai ES kopējai nostājai un pamatprincipiem.

Melnkalnes **ekonomikā** joprojām vērojama strauja izaugsme, un ir uzlabojusies makroekonomikas stabilitāte, lai gan riski joprojām pastāv, jo īpaši saistībā ar lielo norēķinu konta deficītu, ko pašlaik lielā mērā kompensē ievērojami ārvalstu tiešie ieguldījumi. Lai gan tika īstenotas strukturālās reformas, vājās institucionālās spējas un nepilnības attiecībā uz tiesiskumu kavēja tirgus ekonomikas netraucētu funkcionēšanu.

Saistībā ar **ekonomiskiem kritērijiem** Melnkalne guva panākumus ceļā uz funkcionējošas tirgus ekonomikas izveidi, lai gan panākumu gaita bija lēna. Ir nepieciešamas ievērojamas reformas, lai tā varētu ilgtermiņā izturēt konkurences spiedienu un tirgus spēku iedarbību Eiropas Savienībā.

Makroekonomikas stabilitāte kopumā uzlabojās. Straujā ekonomikas izaugsme palīdzēja radīt darbavietas, saglabājot zemu inflācijas līmeni. Lielās ārvalstu ieguldījumu plūsmas veicināja saimniecisko darbību. Tika īstenota piesardzīga fiskālās konsolidācijas politikas nostāja, kas ilgstoši nodrošināja budžeta pārpalikumu. Turpinājās pensiju sistēmas reforma. Strauji pieauga finanšu starpnieku darbību apjoms. Lai palielinātu privatizācijas procesa pārredzamību, ir ieviesti jauni mehānismi. Jauni tiesību akti par uzņēmumu maksātnespēju atviegloja iziešanu no tirgus. Subsīdijas joprojām attiecas tikai uz dažiem pēcprivatizācijas pasākumiem. Turpinājās sabiedrisko pakalpojumu reforma. Atklātība tirdzniecībā un saskaņošana ar PTO noteikumiem veicināja turpmāku ekonomisko integrāciju ES.

Tomēr makroekonomiku apdraud daži riski, jo īpaši saistībā ar lielo ārējo deficītu. Enerģijas cenas pieaugums bija pamats debatēm valstī, tostarp valdībā, par Melnkalnes enerģētikas politiku un paredzēto enerģijas piegādātāju privatizāciju. Rūpnieciskās ražošanas izaugsme ir bijusi neliela. Uzņēmējdarbības atļauju iegūšana un līgumu stāšanās spēkā joprojām ir dārga un laikietilpīga. Vairāk jāstrādā, lai uzlabotu finanšu pakalpojumu nozari, tostarp ir jāpārskata un jāievieš banku likums, jāizveido apdrošināšanas uzraudzības aģentūra un jāuzrauga izpirkumnomas uzņēmumu darbība. Turklāt ārkārtīgi augstais patēriņu kredītu un aktīvu cenu pieaugums liecināja par makroekonomiskās un finansiālās nelīdzsvarotības paplašināšanos. Lai gan bezdarba līmenis pazeminājās, tas joprojām bija augsts. Vienlaicīgi darbaspēka izmaksas joprojām negatīvi ietekmēja konkurenci valstī. Lielā ēnu ekonomikas daļa, ko veicināja pastāvīgās nepilnības tiesību aizsardzībā un tiesiskajā regulējumā, samazina nodokļa bāzi, apgrūtina valdības spēju īstenot ekonomikas politiku un negatīvi ietekmē uzņēmējdarbības vidi.

Valsts ir guvusi nelielus panākumus saskaņošanā ar **Eiropas standartiem** un savu administratīvo resursu stiprināšanā, kas ļāva parakstīt Stabilizācijas un asociācijas nolīgumu ar ES. Ievērojami panākumi ir gūti tādās jomās kā muita un nodokļi, konkurence, publiskais iepirkums, kapitāla brīva aprīte un lauksaimniecība, savukārt sociālās un nodarbinātības politikas, enerģētikas, vides, kā arī tiesiskuma, brīvības un drošības jomā gūtie panākumi bija pavisam nelieli. Ir jāpastiprina tiesību aktu tuvināšanas process un pārbaudes, kas paredzētas, lai noteiktu jauno tiesību aktu saderību ar ES tiesību aktiem. Valsts vispārējā administratīvā spēja joprojām ir vāja.

Iekšējā tirgus jomā tika uzlabots institucionālais satvars attiecībā uz *preču brīvu apriti*, tomēr tas vēl nav pabeigts. Cilvēkresursi un fiziskie resursi vēl neatbilst Eiropas standartiem, un patērētāju aizsardzības tiesību aktu saskaņošana vēl ir tikai sākuma stadijā.

Melnkalne īsteno liberālu politiku attiecībā uz *pakalpojumu sniegšanas brīvību*, tomēr ir būtiski jāpastiprina uzraudzība. Juridiskais pamats, kas reglamentē finanšu nozari, rada nepilnības uzņēmumu vadībā un riska pārvaldībā. Attiecībā uz *tiesībām veikt uzņēmējdarbību* gūtie panākumi ir nelieli; uzņēmumu izveidi joprojām apgrūtina administratīvie šķēršļi, turklāt atļauju piešķiršanas sistēma ir ierobežojoša. Notiek sagatavošanās Stabilizācijas un asociācijas nolīguma ieviešanai *kapitāla brīvas aprites* jomā.

Lielākā daļa *muitas* tiesību aktu tagad atbilst Stabilizācijas un asociācijas nolīguma saistībām. Attiecībā uz izcelsmes noteikumiem, tranzīta procedūrām, muitas vērtības noteikšanu, cīņu pret korupciju un kontrabandu ir nepieciešama papildu saskaņošana. Melnkalne ir pieņēmusi tiesību aktus, kas paredz līdz 2007. gada beigām slēgt beznodokļu veikalus uz valsts robežām. Šā pasākuma īstenošana ir rūpīgi jāuzrauga. Muitas maksājumi ir samazināti, un ir panākta to atbilstība PTO prasībām. Tiešo *nodokļu* jomā bija vērojami nelieli panākumi, tomēr vēl nav īstenoti saskaņošanas mērķi attiecībā uz uzņēmumiem un netiešajiem nodokļiem. Administratīvie resursi vēl ir būtiski jāuzlabo.

Kopumā sagatavošanās darbi *konkurences* jomā notiek sekmīgi. Melnkalnei ir papildus jāuzlabo tās tiesiskais pamats un jāizveido neatkarīgas konkurences un valsts atbalsta iestādes.

Publiskā iepirkuma sistēmā ir gūti panākumi, bet ir jāpastiprina resursi un organizācija, lai efektīvi atbalstītu un uzraudzītu šo nozari.

Kopumā *intelektuālā īpašuma tiesību* aizsardzības joma vēl ir jāpilnveido, jo īpaši, ņemot vērā vājo institucionālo darbību, zemo ieviešanas līmeni, augsto pirātisma un viltošanas līmeni, kā arī valsts iestāžu un ieinteresēto personu zemo informētības līmeni.

Attiecībā uz Eiropas standartiem *sociālās politikas* virzieniem ir nepieciešami tiesību akti un stratēģijas, lai uzlabotu neaizsargātāko grupu aizsardzību. Atbilstība *nodarbinātības politikas* jomā izstrādātajiem Eiropas standartiem ir jāuzlabo, jo īpaši attiecībā uz darba tiesību aktiem un profesionālo izglītību. Trīspusējā sociālajā dialogā Ekonomiskās un sociālās padomes ietvaros tika gūti nelieli panākumi, tomēr vēl ir jākonkretizē pilnvaras un pārstāvības noteikumi.

Izglītības jomā ir gūti panākumi, jo īpaši attiecībā uz juridisko pamatu, un ir īstenoti pirmie centieni, lai nodrošinātu pāreju izglītības sistēmā, kas ir ļoti centralizēta. Ir jāpieliek pūles, lai iesaistītu pilsonisko sabiedrību un palielinātu mācību pieejamību.

Attiecībā uz *nozaru politikas* virzieniem Melnkalne ir guvusi nelielus panākumus Eiropas partnerības prioritāšu īstenošanā *rūpniecības un MVU* jomā. Ir nepieciešams stratēģiskais novērtējums, lai noteiktu jomas, kur iespējamas konkurences priekšrocības un nepieciešama pārstrukturēšana, kā arī par nepieciešamajiem uzlabojumiem attiecībā uz darba tiesību aktiem, enerģētikas un vides politiku, pārvaldes vienkāršošanu un pārredzamību.

Lauksaimniecības un pārtikas nekaitīguma jomā, kā arī saistībā ar *veterinārajiem un fitosanitārajiem* jautājumiem veicamais darbs ir jāpaātrina. *Zivsaimniecības* jomā ir jāpastiprina inspekciju un kontroles resursi.

Attiecībā uz saskaņošanu ar ES *vides* standartiem ir gūti nelieli panākumi, un notiek papildu saskaņošana. Tomēr, lai uzlabotu ieviešanu un īstenošanu, ir jāveic papildu darbs. Īpaša uzmanība ir jāvelta administratīvo resursu stiprināšanai.

Melnkalnē ir gūti panākumi *transporta* jomā. Tā veic pasākumus, lai īstenotu Eiropas Kopējās gaisa telpas pirmo pārejas posmu. Valsts aktīvi piedalās galvenā reģionālā transporta tīkla izveidē un Dienvidaustrumeiropas Transporta novērošanas centrā (*SEETO*). Tomēr valdībai vēl ir jāpieņem transporta attīstības jaunā valsts stratēģija. Arī šajā jomā administratīvie resursi ir papildus jāpastiprina.

Enerģētikas jomā bija vērojami nelieli panākumi, tomēr tie joprojām bija nevienmērīgi. Joprojām ir vērojami nozīmīgi trūkumi enerģētikas infrastruktūrā un tiesiskajā regulējumā un iestāžu sistēmā. Elektropiegādē joprojām ir nopietnas problēmas. Lai pabeigtu un pieņemtu enerģētikas stratēģiju un pabeigtu nozares reformas, būs nepieciešams papildu darbs. Saistībā ar Enerģētikas kopienas līgumu Melnkalnei ir jāievieš attiecīgie ES tiesību akti enerģētikas jomā.

Informācijas sabiedrības un plašsaziņas līdzekļu jomā ir gūti nelieli panākumi. Lai efektīvi liberalizētu elektronisko sakaru tirgu un saskaņotu tiesību aktus ar *acquis* par informācijas sabiedrības pakalpojumiem, ir nepieciešami tiesību akti. Lai gan apraides aģentūra tagad spēj pilnībā funkcionēt un tā ir neatkarīga, tās resursi ir jāpastiprina. Melnkalne vēl nav ratificējusi *UNESCO* Konvenciju par kultūru daudzveidību, turklāt tā nav parakstījusi un ratificējusi Eiropas Konvenciju par pārrobežu televīziju. Sagatavošanās šajā jomā ir sākuma stadijā.

Finanšu kontroles jomā *PIFC* un ārējā revīzija ir attīstības sākuma stadijā, un valsts revīzijas iestādes neatkarība vēl ir jāstiprina, izmantojot atbilstošus līdzekļus.

Statistikas jomā gūtie panākumi bija nelieli. Šīs jomas spēja joprojām ir vāja, turklāt attiecībā uz statistikas infrastruktūras koordinēšanu un resursiem joprojām sastopamas būtiskas nepilnības. Ticamas oficiālas statistikas izstrādei ir jābūt prioritātei.

Tiesiskuma, brīvības un drošības jomā Melnkalne ir sākusi veidot nepieciešamo tiesisko regulējumu un iestāžu sistēmu, tomēr joprojām ir veicams ievērojams darbs. Melnkalnes un Eiropas Kopienas nolīgumi par atpakaļuzņemšanu un vīzu režīma atvieglošanu ir parakstīti. Melnkalnei pēc neatkarības iegūšanas vēl ir jāuzlabo sava īstenošanas spēja attiecībā uz savām vīzām un pakāpeniski jāievieš ES standarti. Ir jānodrošina ES standartiem atbilstošu biometrisku pasu izdošana. *Robežpolicijas, patvēruma un migrācijas* jomā gūtie panākumi ir nelieli, un ir jāveic papildu darbs.

Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana joprojām rada nopietnas bažas. Policijas spējas ir ierobežotas, turklāt ārpus banku sistēmas veikto finanšu darījumu uzraudzība netiek īstenota pienācīgā līmenī, jo īpaši attiecībā uz nekustamo īpašumu un ārvalstu ieguldījumiem. Cīņā pret *narkotiku* kontrabandu ir vērojami uzlabojumi, tomēr tā joprojām rada nopietnas bažas.

Ir gūti panākumi *policijas* reorganizācijas jomā. Tomēr ir nepieciešams papildus nostiprināt policijas profesionālos resursus, veicot specializētu apmācību, izstrādājot informācijas iegūšanas un risku analīzes rīkus. Melnkalne joprojām atpaliiek attiecībā uz cīņu pret *organizēto noziedzību*. Organizētā noziedzība joprojām ir nopietna problēma, un ir jāveic ievērojams darbs, lai to risinātu. *Cilvēku tirdzniecības apkarošanas* jomā notiek tiesību aktu reformas. Joprojām Melnkalne ir galvenokārt mērķa un tranzīta valsts.

Stāvoklis *datu aizsardzības* jomā vieš nopietnas bažas. Likums par personas datu aizsardzību vēl nav pieņemts. Pašlaik tiesību akti neatbilst attiecīgajai Eiropas partnerības prioritātei, un joprojām nav izveidota neatkarīga uzraudzības iestāde.

Serbija

Serbija ir guvusi nelielus panākumus **politisko kritēriju** ievērošanā, kā to paredz Eiropas partnerība. Parlamentārās vēlēšanas notika 2007. gada janvārī, un tās noritēja atbilstoši starptautiskajiem standartiem. Tomēr turpmākajā laikposmā kļuva manāma politisko partiju būtiskā šķelšanās. Minētais palēnināja reformu vispārējo gaitu. Kosova joprojām ir politikas darba kārtības galvenais jautājums. Nacionālistiskā retorika joprojām ir izteikta, un tā ir negatīvi ietekmējusi politisko vidi. Pēc vairākiem nestabilitātes mēnešiem 2007. gada maijā tika izveidota jauna, uz reformām orientēta valdība. Tā drīz guva pozitīvus rezultātus sadarbībā ar ICTY, kas ļāva Komisijai pabeigt sarunas par Stabilizācijas un asociācijas nolīgumu (SAN). Lai varētu parakstīt SAN, Serbijai vēl ir jāizpilda savas starptautiskās saistības, proti, pilnībā jāsadarbojas ar ICTY.

Serbijā vēl ir papildus jāpastiprina **demokrātija un tiesiskums**. Ir gūti nelieli panākumi, īstenojot jauno *konstitūciju*, kas stājās spēkā 2006. gada novembrī. Lai gan konstitucionālais likums ir pieņemts, daži noteikumi, jo īpaši par tiesu iestādēm, vēl ir jāievieš atbilstoši Eiropas standartiem.

Parlamenta darbu kavēja politiskā situācija. Parlamenta pirmā sēde pēc tā apstiprināšanas tika pārcelta gandrīz trīs mēnešus sakarā ar ilgstošajām sarunām par valdības izveidi. Kavēšanās saistībā ar valdības izveidi un asās politiskās šķelšanās negatīvi ietekmēja parlamentāro darbību.

Pēc parlamenta vēlēšanām attiecīgajos mēnešos īstentā pagaidu valdības darbība bija neliela. Jaunā *valdība* savā programmā akcentēja Eiropas integrāciju, tomēr rezultāti bija dažādi. Valdība 2007. gada augustā pieņēma rīcības plānu tiesību aktu saskaņošanai ar *acquis*, lai censtos paātrināt reformu procesu. Serbijas pārvalde profesionāli piedalījās SAN sarunās, un tas palīdzēja uzlabot dažādu ministriju un aģentūru darbības saskaņotību. Tomēr politikas koordinācijā ir jāveic papildu uzlabojumi. Attiecībā uz vietējo pārvaldību vēl ir pilnībā jāizstrādā tiesiskais regulējums.

Kopumā *valsts pārvaldes* spēja ir laba. Valstī tika iecelts ombuds, un valdībai tagad ir jāveic visi vajadzīgie pasākumi, lai nodrošinātu ombuda biroja pilnīgu funkcionēšanu. Lai nodrošinātu nepieciešamo likumisko pienākumu uzraudzību un ieviešanu, ir jāstiprina pārvaldes iestādes. Lai valsts un vietējā līmenī izveidotu objektīvu, atbildīgu un efektīvu civildienestu, kas balstīts uz profesionālās karjeras attīstības kritērijiem, ir jāturpina reformas.

Militāro spēku civilā kontrole, kas ir partnerības nozīmīga prioritāte, ir uzlabojusies, un šajā jomā ir jāakcentē parlamentārās kontroles efektivitāte un finanšu uzraudzība. Kopumā vērtējot, aizsardzības jomā joprojām nav jauna pārskatīta tiesiskā regulējuma, kā paredzēts konstitūcijā, turklāt vēl ir jāpieņem virkne tiesību aktu.

Tiesu reformā, kas arī ir viena no galvenajām partnerības prioritātēm, joprojām vērojama kavēšanās, un pagaidām nav jauna tiesiskā regulējuma. Pašlaik konstitūcija un konstitucionālie tiesību akti pieļauj politiskās ietekmes īstenošanu attiecībā uz tiesnešu iecelšanu amatā. Apelācijas un administratīvās tiesas vēl nav izveidotas, un konstitucionālā tiesa nedarbojas kopš 2006. gada oktobra. Lai nodrošinātu tiesu iestāžu neatkarību un efektivitāti, ir jāveic papildu juridiskie un pārvaldības pasākumi.

Cīņā pret korupciju veiktie pasākumi ietver rīcības plāna pieņemšanu, lai īstenotu valsts stratēģiju korupcijas apkarošanai. Tika sekmīgi īstenoti daži pasākumi kriminālvajāšanā par pārkāpumiem, kas saistīti ar korupciju. Tomēr korupcija ir plaši izplatīta, un tā ir nopietna problēma. Valstī ir jāizveido aģentūra korupcijas apkarošanai, turklāt vēl ir pilnībā jāievieš korupcijas apkarošanas plāns. Korupcijas apkarošanai ir nepieciešama sistemātiskāka pieeja, tostarp finanšu kontrole, pārredzamas publiskā iepirkuma procedūras un efektīva parlamentārā uzraudzība.

Kopumā apstākļi *cilvēktiesību ievērošanas un mazākumtautību aizsardzības jomā* ir uzlabojušies, un Serbija ir guvusi salīdzinoši labus rezultātus savu saistību izpildē. Jaunajā konstitūcijā ir ietverti daži noteikumi par cilvēktiesībām un mazākumtautību tiesībām, tomēr sasniegumi tiesībaizsardzības jomā vēl ir jāuzlabo, tostarp attiecībā uz tiesībām iesniegt apelāciju konstitucionālajā tiesā. Jaunā konstitūcija aizliedz diskrimināciju, tomēr visaptverošs likums diskriminācijas novēršanai vēl nav pieņemts. Uzlabojumi ir veikti attiecībā uz sievietes un bērnu tiesībām. Tomēr viņu aizsardzība pret visu veidu vardarbību ir jāstiprina, turklāt vēl nav pieņemti tiesību akti par dzimumu vienlīdzību. Problēmas, kas saistītas ar īpašuma atgūšanu, vēl nav pilnībā atrisinātas.

Ir vērojami uzlabojumi saistībā ar *mazākumtautību* pārstāvību valsts dienestos un mazākumtautību valodu lietošanu. Tomēr tiesību akti, kas vajadzīgi valsts padomju vēlēšanu un šo padomju pienākumu reglamentēšanai, vēl nav pieņemti. Starpetniskā situācija Vojvodinā turpināja uzlaboties. Stāvoklis Dienvidserbijā joprojām ir stabils, bet vērojama spriedze. Multietnisko policijas dienestu darbā veikti uzlabojumi. Tomēr spriedze joprojām ir jūtama etnisko albāņu kopienā un viņu attiecībās ar Serbijas iedzīvotājiem. Stāvoklis Sandžakā ir pasliktinājies, un reliģiskā šķelšanās musulmaņu kopienā ir padziļinājusies, kā arī notikuši vardarbības uzliesmojumi.

Lai stiprinātu pasākumu koordināciju ar mērķi uzlabot *čigānu* iedzīvotāju stāvokli, ir veikti pasākumi. Tomēr čigānu mazākumtautībai joprojām ir ļoti smagi dzīves apstākļi, un tā tiek diskriminēta, īpaši izglītības, sociālās aizsardzības, veselības aprūpes, mājokļu un nodarbinātības jomā. Daudzi čigāni joprojām saskaras ar sarežģījumiem personas dokumentu iegūšanā, kas savukārt kavē pamatpakalpojumu pieejamību.

Attiecībā uz *reģionālajiem jautājumiem un starptautiskajām saistībām* Serbija ir pozitīvi ietekmējusi reģionālo sadarbību, tostarp jo īpaši attiecībā uz Dienvidaustrumeiropas sadarbības procesu (*SEECP*), Reģionālās sadarbības padomi (*RSP*) un grozīto Centrāleiropas Brīvās tirdzniecības nolīgumu (*CBTN*). Tomēr Serbijai ir jāīsteno konstruktīvāka pieeja attiecībā uz Kosovas dalību atbilstīgi ANODPR 1244 reģionālajā sadarbībā un citos forumos. Kopumā divpusējās attiecības ar kaimiņvalstīm ir labas.

Jaunā valdība savā programmā skaidri puda apņemšanos īstenot savas starptautiskās saistības. Serbijas iestādes beidzot uzlaboja sadarbību ar *ICTY*, kā rezultātā divi apsūdzētie tika arestēti un nodoti Hāgai. Tika izveidota Valsts drošības padome, par kuras vadītāju iecēla republikas prezidentu, un tā ir atbildīga par militāro un civilo drošības dienestu darbības koordināciju. Tika atjaunota arī Valsts padome sadarbībai ar *ICTY*. Tomēr Serbija sadarbību ar *ICTY* vēl neīsteno pilnā apmērā, kas ļautu arestēt pārējās personas, kas izvairās no tiesas. Pilnīgas sadarbības nodrošināšana ir priekšnosacījums Stabilizācijas un asociācijas nolīguma parakstīšanai.

Starptautiskā tiesa 2007. gada februārī konstatēja, ka Srebrenicā ir veikti genocīda akti. Tiesa lietā Bosnija un Hercegovina pret Serbiju un Melnkalni nolēma, ka Serbija, neizpildot savas saistības saskaņā ar attiecīgo konvenciju, nav īstenojusi genocīdu. Tomēr tiesa uzskatīja, ka Serbija nav veikusi visus vajadzīgos pasākumus, lai novērstu Srebrenicas genocīdu un sauktu pie atbildības visus likumpārkāpējus.

Serbija piedalījās sarunās ANO ģenerālsēdētāja īpašā sūtņa Kosovā vadībā par Kosovas turpmāko statusu. Tomēr Serbija nepieņēma ieteikumus un joprojām uzskata, ka Kosovai arī turpmāk ir jābūt valsts neatņemamai sastāvdaļai, vienlaicīgi piedāvājot tai ievērojamu autonomiju. Serbijas iestādes pašlaik piedalās politiskajās sarunās par Kosovas turpmāko statusu, kuras pārrauga starptautiskā trijotne (ES, ASV un Krievija). Serbija ir likusi šķēršļus Kosovas serbu dalībai pagaidu pašpārvaldes iestādēs un vēlēšanās Kosovā. Tagad Serbija aicina Kosovas serbus nepiedalīties Kosovas pagaidu asamblejas un pašvaldību vēlēšanās.

Serbijas **ekonomikas** izaugsme turpinājās stabili, bet makroekonomikas stabilizācijas rādītāji bija atšķirīgi. Izmaiņas fiskālajā konsolidācijā veicināja fiskālos un makroekonomikas riskus. Strukturālās reformas, kas bija ļoti nepieciešamas, pamazām tika turpinātas, bet augstais bezdarba līmenis turpināja radīt nopietnus sarežģījumus.

Attiecībā uz **ekonomiskiem kritērijiem** Serbijā vērojami panākumi virzībā uz funkcionējošas tirgus ekonomikas izveidi. Ir aktīvi jāveic turpmāki ievērojami reformu centieni, lai Serbija varētu vidējā laikposmā izturēt konkurences spiedienu un tirgus spēku iedarbību Eiropas Savienībā.

Iestādes lielā mērā ir spējušas saglabāt stabilas ekonomikas politikas galvenos elementus. Ekonomikas straujā attīstība turpinājās. Ārvalstu kapitāla ieplūdums joprojām bija liels. Inflācijas līmenis samazinājās, un tas veicināja stabilu vidi tirgus dalībniekiem. Budžetā tika saglabāts pārpalikums, un ievērojami uzlabojās darbība ieguldījumu jomā.

Valsts banku privatizācija noris sekmīgi, un banku savstarpējā konkurence ir spēcīga. Jaunā valdība nav izrādījusi pietiekamu ieinteresētību valsts uzņēmumu privatizācijas procesa atjaunošanā. MVU nozare ir kļuvusi nozīmīgāka. Ārvalstu tirdzniecības un ieguldījumu apjoms turpināja pieaugt, un ir uzlabojusies ekonomiskā integrācija ar ES.

Tomēr, lai arī ekonomiskā izaugsme bija spēcīga, bezdarba līmenis joprojām ir ļoti augsts. Privatizācijā ir jāveic papildu darbs, un vēl nav pilnībā izveidots konkurētspējīgs un dinamisks privātais sektors. Fiskālajā politikā krasas izmaiņas notika 2006. gada otrajā pusgadā un 2007. gadā. Valsts sektorā tika ievērojami palielinātas algas. Tas veicināja izdevumu ievērojamu pieaugumu procentuālā izteiksmē no IKP 2007. gadā un ārējo nelīdzsvarotību un inflācijas spiedienu. Elastības trūkums darba tirgū un lielās sociālās apdrošināšanas iemaksas joprojām rada šķēršļus darba vietu radīšanai. Ieguldījumu veikšanu kavē pārmērīgās birokrātiskās prasības un sarežģītie tiesību akti. Komerctiesas joprojām saskaras ar problēmām, jo to spēju un kompetences līmenis ir zems. Lielā ēnu ekonomikas daļa, ko veicināja nepilnības tiesību aizsardzībā un tiesiskajā regulējumā, samazina nodokļa bāzi, apgrūtina valdības spēju īstenot ekonomikas politiku un negatīvi ietekmē uzņēmējdarbības vidi.

Attiecībā uz **Eiropas standartiem** SAN sarunās tika apliecināts, ka Serbijai ir administratīvie resursi, lai gūtu panākumus virzībā uz ES mērķi. Ja šos resursus pienācīgi izmantos, Serbijai būs visas iespējas īstenot turpmāko SAN.

Serbija ir guvusi nelielus panākumus saistībā ar partnerības prioritātēm *iekšējā tirgus* jomās. *Preču brīvas aprites* jomā Serbija izveidoja jaunu akreditācijas iestādi un guva panākumus valsts standartu publicēšanā, tomēr ir nepieciešams papildus attīstīt administratīvos resursus un tiesisko regulējumu. Serbija ir guvusi nozīmīgus panākumus virzībā uz dalību *PTO*, kas ir viens no tās mērķiem. *Muitas un nodokļu* jomā ir notikuši administratīvi un tiesību aktu uzlabojumi. Serbija grozīja tiesību aktus par akcīzes nodokļiem un saskaņoja savu tiesību aktu par muitas tarifiem ar ES kombinēto nomenklatūru. Tomēr piemērošanas spējas joprojām ir vājas. *Konkurences* jomā pēc konkurences aizsardzības komisijas izveides tika gūti nelieli panākumi. Komisijas neatkarība ir jānodrošina. Tomēr valsts atbalsta kontroles jomā gūtie panākumi ir nelieli, turklāt joprojām nav izveidota neatkarīga valsts atbalsta iestāde. *Publiskā iepirkuma* jomā gūtie panākumi ir nelieli, un ir jāpieliek pūles, lai grozītu tiesību aktus un stiprinātu administratīvos resursus. *Intelektuālā īpašuma tiesību* jomā ir gūti nelieli panākumi, jo īpaši, pateicoties tam, ka tika konkretizēts intelektuālā īpašuma tiesību institūta statuss, tādējādi pārtraucot gadiem ilgušo institucionālo strupceļu. *Nodarbinātības* jomā gūtie panākumi ir nelieli, savukārt *sociālās politikas* jomā turpināja darbu, izstrādājot tiesisko regulējumu par veselības aizsardzību un drošību darbā. *Izglītības* jomā gūtie panākumi ir nelieli, un ir jāpieliek pūles, lai palielinātu administratīvos resursus, koordināciju starp atbildīgajām iestādēm un saites ar darba tirgu.

Serbijā bija vērojami panākumi tiesību aktu saskaņošanā ar Eiropas standartiem par vairākiem *nozaru politikas* virzieniem. *Rūpniecības un MVU* jomā Serbija ir pilnībā apņēmusies īstenot Eiropas Mazo uzņēmumu hartas procesu. Serbija sekmīgi veic sagatavošanās darbus *lauksaimniecības* jomā. Tomēr iesāktais darbs ir jāturpina un jāveic papildus vairākās specifiskās jomās, piemēram, saistībā ar veterinārajiem un fitosanitārajiem jautājumiem un pārtikas nekaitīgumu. Darba tirgus un uzņēmējdarbību *statistikas* kvalitāte un ticamība ir uzlabota, savukārt ir nepieciešams papildu darbs, lai uzlabotu lauksaimniecības statistiku un stiprinātu administratīvos resursus.

Transporta jomā ir gūti nelieli panākumi attiecībā uz Eiropas partnerības prioritāšu īstenošanu. Serbija veic pasākumus, lai īstenotu nolīguma par Eiropas Kopējo gaisa telpu pirmo pārejas posmu. Tomēr praksē tā šo nolīgumu nepiemēro. Serbija aktīvi piedalās galvenā reģionālā transporta tīkla izveidē un Dienvidaustrumeiropas Transporta novērošanas centrā. Ir jāveic papildu darbs autotransporta un dzelzceļa jomā, un ir vajadzīga apvienota transporta un valsts stratēģija visai transporta nozarei. *Enerģētikas* nozarē ir veikti nelieli uzlabojumi, jo īpaši iekšējā enerģijas tirgus liberalizācijā. Tomēr enerģētikas politika vēl ir attīstības sākuma stadijā, un īpaša uzmanība būs jāpievērš energoefektivitātes uzlabošanai, atjaunojamiem enerģijas avotiem un aizsardzībai pret radiāciju. Tā kā Serbija ir viena no Enerģētikas kopienas līguma pusēm, tai ir jāievieš attiecīgie ES tiesību akti enerģētikas jomā.

Informācijas sabiedrības un plašsaziņas līdzekļu jomā gūtie panākumi ir nelieli. Valsts apraides aģentūrai ir jāuzlabo vispārējā pārredzamība un atbildība. Panākumi attiecībā uz tiesību aktu pieņemšanu *vides* jomā atbilstoši Eiropas partnerībai ir bijuši nelieli. Ir veikts darbs, lai izveidotu pārbaudes iestādes, bet tām nav pietiekamu resursu, lai nodrošinātu vides tiesību aktu saskanīgu piemērošanu.

Serbija vēl nav sasniegusi pietiekami augstu līmeni *finanšu kontroles* jomā, un pārskata periodā notika tikai daži uzlabojumi. Lai izveidotu visaptverošu un efektīvu valsts iekšējās finanšu kontroles sistēmu, ir jāveic vairāki pasākumi.

Tiesiskuma, brīvības un drošības jomā ir vērojami nelieli sasniegumi. Eiropas Savienība un Serbija ir noslēgušas vīzu atvieglojumu un atpakaļuzņemšanas nolīgumus, turklāt ir pieņemts likums par ceļošanas dokumentiem. Tomēr pašreizējais vīzu režīms pilnībā neatbilst Eiropas standartiem. Turklāt ir jānodrošina ES standartiem atbilstošu biometrisku pasu izdošana. Likums par ārvalstniekiem vēl nav pieņemts. **Robežkontroles** jomā ir vērojami nelieli uzlabojumi, tostarp attiecībā uz atbildības maiņu, Iekšlietu ministrijai pārņemot atbildību par valsts robežām no Serbijas militārajiem spēkiem. Papildu darbs ir nepieciešams, lai izstrādātu integrētu robežu pārvaldības sistēmu. **Nelegālās migrācijas** apkarošanas jomā rezultāti ir uzlabojušies, tomēr *patvēruma* jomā gūtie panākumi ir nelieli.

Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšana Serbijā ir nopietna problēma. Jaunā tiesiskā regulējuma ieviešanas gaita ir bijusi lēna, un vēl nav pieņemti tiesību akti un stratēģija par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanu. Joprojām nav izstrādāti efektīvi pasākumi īpašuma deklarēšanas īstenošanai un pārbaudei. Attiecīgo valsts iestāžu sadarbība vēl ir jāuzlabo.

Tiesību akti **narkotiku** apkarošanas jomā lielākoties atbilst starptautiskajām konvencijām, un Serbijas izpildiestādes, izmantojot savus ierobežotos resursus, ir guvušas nelielus panākumus narkotiku kontrabandas apkarošanā. Tā kā Serbija ģeogrāfiski atrodas Balkānu tranzīta maršrutā, tā ir tranzīta punkts dažādiem narkotiku veidiem. Valstī gūtie panākumi saistībā ar narkomānijas problēmas risināšanu un valsts stratēģijas pieņemšanu ir bijuši nelieli.

Policijas likums tiek ieviests, un ir pieņemta lielākā daļa noteikumu. Arī turpmāk ir jāiegulda centieni, lai stiprinātu policijas spēku vispārējo administratīvo un profesionālo spēju un palielinātu pārredzamību.

Organizētās noziedzības apkarošanā ir gūti nelieli panākumi; ir pabeigtas nozīmīgas lietas, tostarp tika notiesātas un sodītas personas, kas atzītas par vainīgām bijušā ministru prezidenta *Dindjić* slepkavībā. Tomēr organizētā noziedzība Serbijā joprojām ir nopietna problēma, un ir nepieciešams saskaņotāks darbs. Joprojām nav pieņemts rīcības plāns, lai ieviestu valsts stratēģiju organizētās noziedzības apkarošanai, un specializētajiem policijas dienestiem nav nepieciešamo resursu, lai pilnībā veiktu savus pienākumus. Noteikumi par noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju vēl netiek pienācīgi ieviesti, un ir nepieciešami papildu tiesību akti par īpašuma arestu.

Cilvēku tirdzniecības apkarošanā ir gūti panākumi, pateicoties uzlabotai reģionālajai sadarbībai un valsts stratēģijas pieņemšanai. Serbija ir atzīta par izcelsmes, tranzīta un galamērķa valsti. Serbijā visaptverošas pieejas izstrāde terorisma apkarošanai vēl ir sākuma stadijā. Kriminālpolicijas dienestos ir izveidota īpaša nodaļa. Joprojām nav ratificētas vairākas starptautiskās konvencijas. **Personas datu aizsardzības** jomā gūtie panākumi ir bijuši nelieli, un pašreizējie tiesību akti neatbilst Eiropas standartiem.

Kosova atbilstīgi ANODPR 1244

Attiecībā uz **politiskajiem kritērijiem** Kosova ir guvusi panākumus dažu partnerības galveno prioritāšu īstenošanā. Pagaidu pašpārvaldes iestādes (*PISG*) ir izpildījušas savus galvenos pienākumus savā attiecīgajā kompetences jomā. Tomēr Apvienoto Nāciju Organizācijas pagaidu administrācijas misijai Kosovā (*UNMIK*) joprojām ir augstākā likumdošanas vara un izpildvara. Kosovos albāņu un Kosovos serbu attiecības joprojām ir saspringtas. Kosovā sarežģītākie politiskie uzdevumi ir tiesiskuma, konkurences apkarošanas politikas, organizētās noziedzības apkarošanas stiprināšana un kopienu dialogu veicināšana.

Demokrātijas un tiesiskuma jomā tiek saglabāta vispārējā stabilitāte, lai gan vērojama kavēšanās statusa risinājuma procesā un ir notikuši vairāki incidenti. Sekmīgi tika īstenots turpmākais darbs saistībā ar pienākumu nodošanu *PISG* kompetencē. Tomēr visnozīmīgākais jautājums Kosovos politikā joprojām attiecas uz tās statusu. Kosovos politiskie līderi piedalījās Kosovos statusa noteikšanas procesā un sadarbojās ar starptautisko kopienu un ES plānošanas vienībām, lai sagatavotos statusa ieviešanai atbilstoši ANO ģenerāļsekretāra īpašā sūtņa plānam⁹. Pašlaik tie piedalās politiskajās sarunās par Kosovos turpmāko statusu, kuras pārrauga starptautiskā trijotne (ES, ASV un Krievija). Kopumā Kosovos serbi nepiedalās *PISG*. Iestāžu īstenotā kontrole konkrētās jomās, kurās turpina darboties paralēlas iestādes, tostarp paralēlas tiesas, kas piemēro Serbijas tiesību aktus, nav liela. Minētais jo īpaši attiecas uz pašvaldībām valsts ziemeļos. Ir jāstiprina visi Kosovos iestāžu līmeņi.

Asambleja aktīvāk piedalījās likumdošanas procesā, izmantojot uzlabotu administratīvo un likumdošanas spēju. Pirmo reizi asamblejas darbs bija balstīts uz gada darba programmu. Tomēr asamblejas likumdošanas un administratīvās spējas ir papildus jāstiprina.

Koalīcijas *valdība* saglabāja savu stabilitāti. Ministru prezidenta biroja centrālās koordinācijas spēja ir uzlabojusies. Eiropas integrācijas jautājumus valdība ir noteikusi par īpaši prioritāriem. Tā aktīvi piedalījās sanāksmēs saistībā ar Stabilizācijas un asociācijas procesa uzraudzības mehānismu (*STM*). Valdība uzlaboja savus informēšanas pasākumus attiecībā uz mazākumtautībām, jo īpaši Kosovos serbiem. Tika iecelts viens Kosovos serbu ministrs. Pašvaldības rūpīgāk ievēroja budžeta ierobežojumus. Tomēr valdības struktūrvienību sadarbība un centrālo un pašvaldības iestāžu sadarbība joprojām bija sarežģīta. Joprojām nav sasniegts valdības mērķis attiecībā uz mazākumtautību pārstāvību pārvaldē.

Valsts pārvaldes efektivitāte ir uzlabojusies. Valdība ir apstiprinājusi valsts pārvaldes reformas rīcības plānu. Tagad darbojas neatkarīga pārraudzības padome, lai nodrošinātu profesionālu, objektīvu un atbildīgu civildienestu. Tomēr centrālā pārvalde un pašpārvalde Kosovā joprojām ir vāja un neefektīva. Civildienesta ierēdņi joprojām ir neaizsargāti pret politisko ietekmi. Reforma ir jāsteno praksē.

Tiesu sistēma joprojām ir vāja un nestabila, bet ir pieņemti pirmie tiesību akti nepieciešamo struktūru izveidei, un tagad tie ir jāievieš. Tieslietu ministrija un Kosovos Tiesas padome palielina resursus, lai īstenotu *UNMIK* tām piešķirtās pilnvaras. Abas ir pieņēmušas reformu stratēģijas. Ministrija pieņēma rīcības plānu 2007. gadam. Īpašais prokurora birojs sāka savu darbību. Tomēr tiesu sistēma joprojām ir vāja un neaizsargāta; tā darbojas sarežģītā juridiskajā vidē, kurā pastāv ievērojama nestabilitāte. Ievērojami daudz ir neizskatīto lietu, tostarp lietas, kas attiecas uz 2004. gada marta masu nekārtībām.

Korupcijas apkarošanas aģentūra sāka darbu 2007. gada februārī. Politikā un vecākie civildienesta ierēdņi saskaņā ar Korupcijas apkarošanas likumu un rīcības plānu deklarēja savus īpašumus. Tomēr korupcija ir plaši izplatīta, un tā ir ļoti nopietna problēma.

⁹ S/2007/168/Add.1.

Cilvēktiesību un mazākumtautību aizsardzības jomā gūtie panākumi bija nelieli. Lai gan institucionālais pamats un tiesiskais regulējums vārda brīvības aizsardzībai uzlabojās, uz plašsaziņas līdzekļiem joprojām tiek izdarīts nepieļaujams spiediens, kas būtiski ierobežo atklātas publiskās debates. Mazākumtautības un citas neaizsargātās grupas, īstenojot savas tiesības uz pulcēšanos un biedrošanos, saskaras ar ierobežojumiem. Reliģiskās pārliecības brīvība netiek pilnībā ievērota; ir notikuši atkārtoti uzbrukumi reliģiskas nozīmes objektiem, bet izmeklēšana ne vienmēr ir rezultatīva. Juridiskās palīdzības sistēma vēl nav pilnībā funkcionējoša. Soda sistēmas uzlabošanā ir gūti nelieli panākumi, bet ir papildus jāuzlabo infrastruktūras un drošības standarti.

Informētības līmenis par *sieviešu tiesībām* joprojām ir zems. Tiesību aktu par dzimumu līdztiesību izstrāde ir jāturpina, kā arī jāpaātrina to ieviešana. Sieviešu aizsardzība pret visu veidu vardarbību ir jāturpina. *Bērnu tiesības* netiek pilnībā ievērotas, un aizsardzības mehānismi nav atbilstoši. Zīdaiņu mirstības līmenis Kosovā joprojām ir augsts. Netiek pilnībā garantēta *sociāli neaizsargāto grupu* integrācija un aizsardzība. Tiesību akti pret diskrimināciju ir izstrādāti atbilstoši ES standartiem, tomēr to ieviešanā gūtie panākumi ir nelieli. Ne vienmēr tiek nodrošinātas *īpašumtiesības*, un tās ietekmē neskaidrības un tiesiskā nedrošība. Lēmumu un spriedumu izpildes līmenis ir vājš.

Attiecībā uz *personām, kas atgriežas, bēgļiem un valsts iekšienē pārvietotajām personām* gūtie panākumi ir ļoti nelieli. Netiek pilnībā garantēta aizsardzība personām, kas atgriežas, un valsts iekšienē pārvietotajām personām.

Kosovā likums garantē *mazākumtautību tiesības*, bet praksē tās tiek ierobežotas drošības apsvērumu dēļ. Valdības vadītāji ir centušies uzlabot saziņu ar mazākumtautību kopienām, tomēr šie centieni ir jāpastiprina, un ir jāveic konkrēti pasākumi. Mazākumtautību pārstāvji pauž arvien lielāku uzticēšanos ombuda iestādei. Tomēr mazākumtautību tiesību īstenošanu ierobežo vispārējais stāvoklis. Čigānu, *ashkali* un ēģiptiešu kopienām joprojām ir ļoti smagi dzīves apstākļi, un tās tiek diskriminētas, īpaši izglītības, sociālās aizsardzības, veselības aprūpes, mājokļu un nodarbinātības jomā. Joprojām nav visaptverošas stratēģijas čigānu, *ashkali* un ēģiptiešu kopienu integrācijai.

Attiecībā uz **reģionālajiem jautājumiem un starptautiskajām saistībām** Kosova, tiktāl, ciktāl ļauj tās pašreizējais statuss, aktīvi un konstruktīvi piedalās reģionālās sadarbības iniciatīvās. Centrāleiropas Brīvās tirdzniecības nolīgums (CBTN) tika parakstīts. Kosova piedalās Dienvidaustrumeiropas Transporta novērošanas centrā (*SEETO*). Kosova joprojām turpina īstenot noteikumus, kas izriet no Enerģētikas kopienas līguma un Nolīguma par Eiropas Kopējās gaisa telpas izveidi.

Attiecībā uz sadarbību ar Starptautisko Kara noziegumu tribunālu bijušajai Dienvidslāvijai (*ICTY*) ir gūti nelieli panākumi, tomēr liecinieku iebiedēšana joprojām rada problēmas.

Kosovas **ekonomikas attīstībā** sarežģījumus joprojām rada politiskā nenoteiktība, nepietiekamais tiesiskuma līmenis, ierobežotā ražošanas jauda un vājā infrastruktūra. Ļoti augstais bezdarba līmenis joprojām ir galvenais pamats bažām. Ekonomikas politikas virzieni kopumā saglabājās stabili, un tika īstenotas dažas reformas, tomēr ekonomiskā izaugsme nebija būtiska, un saglabājās nestabilitāte attiecībā uz ārējām bilancēm.

Saistībā ar **ekonomiskiem kritērijiem** Kosova guva nelielus panākumus ceļā uz funkcionējošas tirgus ekonomikas izveidi. Ir aktīvi jāveic turpmāki ievērojami reformu centieni, lai tā varētu ilgtermiņā izturēt konkurences spiedienu un tirgus spēku iedarbību Eiropas Savienībā.

Kopumā ekonomikas politikas virzieni joprojām bija stabili un orientēti uz tirgu. Inflācijas līmenis bija zems, un vietējo preču un pakalpojumu cenu līmenis pazeminājās. Budžeta izpildes rezultātā 2006. gadā un 2007. gada pirmajā pusgadā radās ievērojams pārpalikums. To lielā mērā izraisīja netipiskais ieņēmumu pieaugums, kas bija lielāks nekā prognozēts, kā arī tas, ka valdības ieguldījumu izdevumi nerasniedza budžetā paredzētās summas. Kosovai neradās valsts ārējais parāds. Ievērojami paātrinājās to uzņēmumu privatizācija, kas agrāk bija kolektīvie uzņēmumi, lai gan šajā jomā joprojām ir daudz jāstrādā. Valsts uzņēmumu apvienošana ir gandrīz pabeigta, savukārt pārstrukturēšana vēl ir jāturpina. Finanšu nozare tika papildus paplašināta un konsolidēta saistībā ar pieaugošajām ārvalstu kapitāla daļām.

Tomēr pieaugums bija visai neliels, bet bezdarba līmenis – ļoti augsts. Tiesiskuma nepienācīga īstenošana, neskaidrības saistībā ar statusu un fiskālie riski turpināja ietekmēt tirgus mehānismu funkcionēšanu un uzņēmējdarbības vidi. Ekonomikas politikas koordinācija joprojām bija vāja, tādēļ bija sarežģīti nodrošināt politisko vienprātību un ievērot politiskās saistības. Nestabilitāte joprojām bija vērojama attiecībā uz ārējiem kontiem, jo tirdzniecības deficīts turpināja pieaugt. Kosovai joprojām nav pietiekamas eksporta jaudas un konkurētspējas. Dzīvotspējīga privātā sektora attīstību kavēja finansējuma ierobežotā pieejamība, tiesiskā nedrošība, nepietiekamās prasmes un mācību trūkums, nepietiekamais tehnoloģiskais pamats un transporta, enerģētikas un sakaru infrastruktūras vājais stāvoklis. Finanšu starpniecību joprojām apgrūtināja augstās procentu likmes. Lielā ēnu ekonomikas daļa, ko veicināja pastāvīgās nepilnības tiesību aizsardzībā un tiesiskajā regulējumā, samazina nodokļa bāzi, apgrūtina valdības spēju īstenot ekonomikas politiku un negatīvi ietekmē uzņēmējdarbības vidi.

Kosova ir guvusi panākumus tiesību aktu un politikas tuvināšanā **Eiropas standartiem**. Dažās jomās, piemēram, muitas un preču brīvas aprites jomā, iepriekšējos gados gūtie panākumi joprojām ir jūtami. Taču pavisam nelieli panākumi ir gūti pieņemto tiesību aktu ieviešanā un piemērošanā. Būs jāpieliek lielākas pūles, lai izveidotu administratīvos resursus, kas nodrošinās turpmāku tiesību aktu tuvināšanu un Eiropas standartu ieviešanu, jo īpaši cīņā pret organizēto noziedzību, ārējo robežu aizsardzībā un nodokļu un enerģētikas jomā.

Nelieli panākumi tika gūti, īstenojot Eiropas partnerības prioritātes ES **iekšējā tirgus** jomā, tomēr Kosova ir tikai pašā sākuma posmā attiecībā uz tās centieniem nodrošināt atbilstību Eiropas standartiem. Attiecībā uz *preču brīvu apriti* ir gūti nelieli panākumi, jo īpaši attiecībā uz nepieciešamo tiesību aktu ieviešanu un horizontālas infrastruktūras izveidi. Horizontālo pasākumu un standartizācijas jomā gūtie panākumi bija nelieli. Tiesiskais regulējums attiecībā uz *pakalpojumu sniegšanas brīvību un tiesībām veikt uzņēmējdarbību* joprojām ir sadrumstalots. *Kapitāla brīvas aprites* jomā Serbijas dināru sūtījumiem uz teritorijām, kuras galvenokārt apdzīvo Kosovas serbi, ir jābūt pārredzamākiem.

Labi panākumi vērojami *multas* jomā. Multas dienests ir palielinājis savus resursus, un multas tiesību aktu īstenošanas vienība, izlūkošanas vienība un izmeklēšanas nozare tagad ir pastiprināta un funkcionē. *Nodokļu* jomā gūtie panākumi bija nelieli. Nodokļu administrācija nav efektīva. Pārvaldes spēja īstenot tiesību aktus nodokļu jomā joprojām ir vāja. *Konkurences* jomā var ziņot par nelieliem uzlabojumiem. *Publiskā iepirkuma* jomā tika izsludināts likums, kas groza 2004. gada likumu par publisko iepirkumu. Tomēr ir jāveic papildu darbs, lai uzlabotu Kosovas publiskā iepirkuma darbību atbilstību Eiropas standartiem. *Intelektuālā īpašuma tiesību* jomā gūtie panākumi bija nelieli. Joprojām izplatīta ir viltošana un pirātisms.

Salīdzinot ar Eiropas standartiem, būtiski panākumi *sociālās politikas* un *nodarbinātības politikas* jomā nav gūti. Visaptverošas nodarbinātības stratēģijas nav, un Darba inspekcijai joprojām nav atbilstošas spējas, lai uzraudzītu nozīmīgāko darba tiesību aktu ieviešanu. Attiecībā uz *izglītības un pētniecības* Eiropas standartiem nelieli panākumi ir gūti izglītības jomā, bet izglītības un mācību sistēmas spēja joprojām ir ļoti vāja, un ir jāiegulda darbs, lai ieviestu standartus un vienotu augstākās izglītības sistēmu.

Attiecībā uz *nozaru politiku* izstrādi jāatzīst, ka nelieli panākumi ir gūti *rūpniecības un MVU* jomā, ļaujot ātrāk un ar mazākām izmaksām uzsākt uzņēmējdarbību. Tomēr sagatavošanās darbi šajā jomā joprojām ir sākuma stadijā.

Lauksaimniecības, veterinārajā, fitosanitārajā un zivsaimniecības jomā gūtie panākumi ir nelieli.

Vides jomā tika gūti nelieli panākumi. Ir pieņemti vairāki nozīmīgi tiesību akti, un tajos ir konsolidēta un iekļauta lielākā daļa komunālo pakalpojumu ūdens apgādes un atkritumu apsaimniekošanas jomā. Tomēr komunālo pakalpojumu (ūdens, atkritumi) jomā joprojām pastāv problēmas saistībā ar ieņēmumu iekasēšanu. Lielākā daļa administratīvo struktūru joprojām ir nestabilas, un tās ir jāstiprina, lai Kosova varētu risināt savas ar vidi saistītās problēmas. Iedzīvotāju informētības līmenis par vides jautājumiem joprojām ir ļoti zems.

Transporta jomā kopumā tika gūti nelieli panākumi. *UNMIK* Kosovas vārdā parakstīja Eiropas Kopējās gaisa telpas nolīgumu. Valsts aktīvi piedalās galvenā reģionālā transporta tīkla izveidē un Dienvidaustrumeiropas Transporta novērošanas centrā (*SEETO*). Tomēr panākumi dzelzceļa nozarē līdz šim ir nelieli. Tā kā Kosova ir viena no Enerģētikas kopienas līguma pusēm, *enerģētikas* jomā tai ir jāpieņem attiecīgie ES enerģētikas jomu reglamentējošie tiesību akti. Tomēr neatrisinātās problēmas šajā nozarē ir ļoti būtiskas. Attiecīgo administratīvo struktūru institucionālās spējas un likumdevēja statuss joprojām ir vājš. Netiek nodrošināta stabila elektropiegāde. Minētā problēma jo īpaši skar lauku un attālos rajonus. Ieņēmumu iekasēšana joprojām ir sarežģīts uzdevums.

Informācijas sabiedrības un plašsaziņas līdzekļu jomā gūtie panākumi ir nelieli. Elektronisko sakaru tirgū ir jānodrošina efektīva liberalizācija un jāpastiprina konkurence. Plašsaziņas līdzekļu reformas īstenošanā tika gūti panākumi, bet joprojām jārisina jautājumi saistībā ar stabila un ilgtspējīga finansējuma nodrošināšanu sabiedriskai raidorganizācijai, neatkarīgu plašsaziņas līdzekļu komisiju un mazākumtautību plašsaziņas līdzekļu fondu.

Finanšu kontroles jomā vērojami zināmi sasniegumi. *Statistikas* jomā gūtie panākumi ir nelieli. Statistikas infrastruktūra un statistikas biroja pārvaldības spēja joprojām ir vāja.

Attiecībā uz *tiesiskumu, brīvību un drošību* nevienmērīgi panākumi tika gūti, tuvinot Kosovas tiesību aktus un praksi Eiropas standartiem. Kosovai nav *vīzu* režīma. Nepieciešams darbs saistībā ar biometrisko pasu ieviešanu atbilstoši ES standartiem. Lai gan *UNMIK* joprojām ir galvenā atbildība par *robežu pārvaldību* un *KFOR* joprojām ir atbildīga par zaļo robežu, Kosovas Policijas dienesta robežpolicija atbild par to, lai pārvaldītu personu plūsmu caur Kosovu. Robežpolicija, muitas dienests, veterinārā un pārtikas aģentūra, kā arī Kultūras, jaunatnes un sporta ministrija parakstīja nolīgumus par sadarbību un savstarpēju atbalstu. Tomēr personu pārvietošanās kontrole, tām ieceļojot Kosovā vai izceļojot no tās, ne vienmēr atbilst Eiropas standartiem.

Valstij nav likuma par *patvērumu*. Nav nodrošinātas patversmes un izmitināšanas iespējas patvēruma meklētāju uzņemšanai. Pavisam neliels ir to personu skaits, kas pieprasījušas patvērumu Kosovā. Attiecībā uz *atpakaļuzņemšanu PISG* atbilstoši Eiropas standartiem ir intensīvāk jāveic sagatavošanās arvien pieaugošajam to personu skaitam, kas atgriežas; šajā jomā vēl nav specifisku tiesību aktu, stratēģiju vai rīcības plānu, vai budžeta noteikumu.

Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanas jomā pienākumi ir tikai daļēji nodoti *PISG*. Cīņā pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju gūtie panākumi ir bijuši nevienmērīgi. Izmeklēšana vairākās lietās tika slēgta, bet tiesas spriedumi vēl nav pasludināti. To dalībnieku plašais klāsts, kas ir saistīti ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas apkarošanu, un kompetenču skaidra sadalījuma trūkums kavē izmeklēšanu un kriminālvajāšanu pārkāpumos, kas saistīti ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju. Tādu prokuroru trūkums, kuri ir specializējušies lietās, kas saistītas ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizāciju un ekonomiskajiem noziegumiem, joprojām rada nopietnas problēmas.

Kosova ir viens no galvenajiem ceļiem *narkotiku* nogādei uz Rietumeiropu. Nelieli panākumi ir gūti jaunu tiesību aktu pieņemšanā un attiecīgo administratīvo struktūru stiprināšanā. Ir pieaudzis narkotiku izņemšanas gadījumu skaits. Tomēr valstī nav stratēģijas, lai novērstu un apkarotu narkotiku nelegālu pārvadāšanu un lietošanu. Narkotiku tirdzniecība joprojām rada nopietnas bažas.

Policijas jomā ir gūti nelieli panākumi. Kopumā Kosovas Policijas dienests savus uzdevumus veic profesionāli un prasmīgi, jo īpaši attiecībā uz mazāk smagiem noziegumiem. Tomēr izmeklēšana smagu noziegumu lietās joprojām ir neefektīva. Aģentūru un starptautiskā sadarbība ne vienmēr ir apmierinoša. Valstij nav likuma par policiju. Policijas aizturēšanas telpas neatbilst starptautiskajiem standartiem. Nav vienotas procedūras un saskaņota kārtība attiecībā uz policijas īstenoto aizturēšanu. Kosovā ne centrālā, ne reģionālā līmenī nav stratēģijas noziedzības samazināšanai.

Cīņa pret *organizēto noziedzību*, tostarp cīņa pret cilvēku tirdzniecību, joprojām ir sarežģīts uzdevums. Organizētās noziedzības izmeklēto lietu skaits ievērojami pieauga 2007. gada pirmajā pusgadā. Tika pastiprinātas attiecīgās administratīvās struktūras, bet tās joprojām ir neefektīvas, jo nav prasmju un aprīkojuma. Tiesiskais regulējums organizētās noziedzības apkarošanai joprojām nav pabeigts, jo īpaši attiecībā uz liecinieku aizsardzību, slepenajiem aģentiem, īpašuma konfiskāciju, likumu cīņai pret mafiju un likumu par organizēto noziedzību. Joprojām nav izstrādāta stratēģija ieroču savākšanai. Kosova joprojām ir galamērķa valsts un tranzīta zona *cilvēku tirdzniecības* upuriem. Valstī nav īpašu tiesību aktu par cilvēku tirdzniecību.

Personas datu aizsardzības jomā nav uzlabojumu. Joprojām nav pieņemti vispārīgi tiesību akti par datu aizsardzību, un nav izveidota neatkarīga datu aizsardzības uzraudzības iestāde.

Turcija

Kopenhāģenas **politiskos kritērijus** Turcija joprojām īsteno apmierinoši. Pēc konstitucionālās krīzes pavasarī notika pirmstermiņa parlamentārās vēlēšanas, pilnībā ievērojot demokrātijas standartus un tiesiskumu. Tomēr 2007. gadā attiecībā uz politikajām reformām gūtie panākumi bija nelieli. Ir vajadzīgi ievērojami turpmāki centieni, īpaši vārda brīvības jomā, civilās kontroles jomā pār militāro jomu un saistībā ar tādu reliģisku kopienu tiesībām, kas nav musulmaņi. Turklāt ir vajadzīgi turpmāki panākumi, īpaši cīņā pret korupciju, tiesu sistēmā, arodbiedrību tiesībās un bērnu un sieviešu tiesībās.

Attiecībā uz **demokrātiju un tiesiskumu** ir jānorāda, ka parlamentārās vēlēšanas bija brīvas un taisnīgas, vēlēšanu dalība bija liela un jaunais *parlaments* tagad labāk reprezentē valsts politisko daudzveidību. Parlaments augustā saskaņā ar konstitūciju ievēlēja priekšsēdētāju. Tika izveidota jauna valdība, kas iepazīstināja ar reformu programmu, kura ir orientēta uz ES.

Valsts pārvaldes un civildienesta tiesību aktu reformas jomā ir gūti nelieli panākumi

Attiecībā uz *civilo kontroli pār drošības spēkiem* 2007. gada konstitucionālās krīzes sekas atkārtoti apstiprināja demokrātiskā procesa prioritāti. Tomēr militārie spēki ir pauduši publiskas nostājas jautājumos, kas ir ārpus to kompetences, un vēl ir jāievieš pilnīga civilā uzraudzība attiecībā uz to, kā tiek īstenota aizsardzības izdevumu militārā un parlamentāra kontrole.

Nelieli panākumi ir gūti *tiesu sistēmas* efektivitātes uzlabošanā. Tiesnešu, prokuroru un tiesas personāla mācības, kā arī modernizācijas darbi turpinājās. Neatkarība un objektivitāte tiesu sistēmā joprojām ir pamats bažām.

Korupcijas apkarošanā gūtie panākumi ir bijuši nelieli. Korupcija ir plaši izplatīta. Bažas rada tas, ka joprojām nav vispārējas stratēģijas, rīcības plāna un koordinācijas mehānisma korupcijas apkarošanai.

Attiecībā uz **cilvēktiesībām un mazākumtautību aizsardzību** Turcija ir guvusi panākumus starptautisko cilvēktiesību instrumentu ratificēšanā un Eiropas Cilvēktiesību tiesas (*ECtHR*) spriedumu izpildē. Tomēr ir nepieciešams turpmāks darbs. Institucionālā struktūra attiecībā uz cilvēktiesībām ir jāuzlabo.

Turcijas tiesiskais regulējums ietver visaptverošu kopumu, kas paredz garantijas pret *spīdzināšanu un ļaunprātīgu izturēšanos*. Saistībā ar spīdzināšanu un ļaunprātīgu izturēšanos paziņoto gadījumu skaitam joprojām bija raksturīga tendence samazināties. Tomēr šādi gadījumi vēl notiek, jo īpaši pirms aizturēšanas. Turcijai ir rūpīgāk jāizmeklē ziņojumi par to, ka drošības spēku pārstāvji pārkāpj cilvēktiesības.

Vārda brīvības jomā 2007. gadā pieauga apsūdzību skaits attiecībā uz žurnālistiem, inteliģences pārstāvjiem un cilvēktiesību aktīvistiem par viedokļu miermīlīgu izteikšanu. Minētā rezultātā bija vērojami pašcenzūras gadījumi. Turcijas Sodu kodeksa 301. pants un citi noteikumi, kas ierobežo vārda brīvību, jāaskaņo ar Eiropas Cilvēktiesību konvencijas prasībām un Eiropas Cilvēktiesību tiesas praksi.

Reliģiskās pārliecības brīvības jomā ir jāizveido tiesiskā sistēma saskaņā ar Eiropas Cilvēktiesību konvencijas prasībām, lai visas reliģiskās kopienas varētu darboties bez nepamatotiem ierobežojumiem. Saistībā ar sarežģījumiem, ar ko saskaras reliģiskās kopienas, kas nav musulmaņu reliģiskās kopienas, un *alevi* kopienas pārstāvji, panākumi netika gūti.

Iestādēm ir jāiegulda lielākas pūles, lai novērstu diskrimināciju, neiecietību un ar to saistītu vardarbību.

Sabiedrības uzmanība dzimumu jautājumiem turpināja pieaugt, un ir veikts lielāks darbs, lai uzlabotu *sieviešu tiesības*. Jo īpaši panākumi ir gūti attiecībā uz sieviešu aizsardzību pret vardarbību. Tomēr šie centieni ir papildus jāpastiprina. Tiesiskais regulējums ir izstrādāts, bet tas ir arī pilnībā jāievieš.

Attiecībā uz *bērnu tiesībām* panākumi ir vērojami vairākās jomās, tostarp attiecībā uz bērnu dzimšanas reģistrāciju un izglītību. Tomēr šajās jomās ir jāveic papildu darbs, kā arī jānovērš vardarbība pret bērniem un jāuzlabo attiecīgo tiesību aktu vispārējā ieviešana.

Attiecībā uz *arodbiedrību tiesībām* Turcija nav nodrošinājusi to, lai pilnībā tiktu ievērotas arodbiedrību tiesības atbilstoši ES standartiem un attiecīgajām Starptautiskās Darba organizācijas (ILO) konvencijām, jo īpaši attiecībā uz tiesībām apvienoties organizācijās, streikot un tiesībām slēgt koplīgumus. Lai stiprinātu arodbiedrību tiesības, ir nepieciešami jauni tiesību akti.

Mazākumtautību tiesību stāvoklis Turcijā nav mainījies. Nav gūti panākumi attiecībā uz Turcijas prakses pielāgošanu Eiropas standartiem. Joprojām pastāv ierobežojumi *kultūras tiesību* īstenošanai, jo īpaši attiecībā uz valodu, kas nav turku valoda, izmantošanu apraidē, politiskajā dzīvē un saskarsmē ar valsts dienestiem. Ne valsts, ne privātās izglītības sistēmā nav iespējams apgūt kurdu valodu. Čigāni saskaras ar diskriminējošu attieksmi attiecībā uz pienācīga mājokļa, izglītības, sociālās aizsardzības, veselības aprūpes un nodarbinātības pieejamību. Piespiedu izraidīšana joprojām ir nopietna problēma.

Lai risinātu ekonomiskos un sociālos sarežģījumus reģionā un radītu apstākļus galvenokārt kurdu tautības iedzīvotājiem pilnībā īstenot savas tiesības un brīvības, ir nepieciešama visaptveroša pieeja attiecībā uz *Austrumiem un Dienvidaustrumiem*. Turpināja izmaksāt kompensācijas *iekšēji pārvietotajām personām (IDP)*, un tika pieņemti pasākumi, lai uzlabotu attiecīgo tiesību aktu īstenošanu. Tomēr valdībai nav visaptverošas valsts stratēģijas, lai risinātu IDP jautājumu, tostarp tā atgriešanās aspektus.

Palielinājās *terora aktu* skaits, ko veica PKK, kas ir ES teroristu organizāciju sarakstā.

Attiecībā uz *reģionālajiem jautājumiem un starptautiskajām saistībām* Turcija ir atkārtoti izteikusi atbalstu ANO centieniem rast visaptverošu *Kipras problēmas* risinājumu. Tomēr nav nekādu uzlabojumu divpusējo attiecību normalizēšanā ar Kipras Republiku. Turcija nav pilnībā ieviesusi Asociācijas nolīguma papildprotokolu un nav novērsusi visus šķēršļus preču brīvai aprītei, tostarp ierobežojumus tiešajiem pārvadājumiem uz Kipru.

Attiecības ar Grieķiju ir veidojušās pozitīvi. Ir veikti uzticēšanās veidošanas papildpasākumi, bet netika panākta vienošanās robežstrīdos. Turcija saglabāja pozitīvu lomu *Rietumbalkānu* reģionā. Joprojām svarīgs jautājums ir labas kaimiņattiecības.

Turcijas **ekonomikā** joprojām bija vērojama strauja izaugsme ar lielām ārvalstu ieguldījumu plūsmām. Monetārās un fiskālās politikas spektrs kopumā bija atbilstošs. Inflācijas spiediens, pieaugoša ārējā nelīdzsvarotība un vājāka fiskālā disciplīna 2007. gadā var ietekmēt makroekonomikas stabilitāti. Strukturālās reformas palēninājās, un darba tirgus nepilnības kavē darbavietu radīšanu.

Attiecībā uz **ekonomiskiem kritērijiem** Turcija uzskatāma par funkcionējošu tirgus ekonomiku. Ja Turcija turpinās īstenot savu visaptverošo reformu programmu strukturālo trūkumu novēršanai, paredzams, ka tā spēs izturēt konkurences spiedienu un tirgus spēkus Eiropas Savienībā vidējā termiņā.

Saglabājās noturīga ekonomiskā izaugsme, galvenokārt pateicoties lielākiem eksporta apjomiem, turklāt bija vērojams augsts uzņēmēju uzticēšanās līmenis. Jaunā valdība puda stingru apņemšanos īstenot fiskālo konsolidāciju un strukturālās reformas. Liras stabilitāte un fiskālā disciplīna samazināja valsts parādu, neraugoties uz augstajām aizņēmumu izmaksām un nelielām svārstībām finanšu tirgos. Centrālā banka ir īstenojusi piesardzīgu un atbildīgu monetāro politiku. Strauji pieauga ārvalstu tiešo ieguldījumu apjoms, jo īpaši ārvalstu personām iegādājoties Turcijas uzņēmumus, un to nozīme makroekonomiskās nestabilitātes risku samazināšanā palielinājās.

Tomēr nodokļu atvieglojumi un infrastruktūras izdevumu pieaugums radīja politikas stingrības mazināšanos 2007. gadā. Lai sasniegtu budžeta mērķi 2007. gadā, ir nepieciešami koriģējoši pasākumi. Inflācijas spiediens ir palielinājies, jo īpaši sakarā ar pārtikas un pakalpojumu cenām un algām, un, ja nenotiks ievērojamas politiskās pārmaiņas, valdības un centrālās bankas noteiktais inflācijas mērķis 2007. gada beigām, iespējams, netiks sasniegts.

Norēķinu konta arvien pieaugošā deficīta ievērojamu daļu joprojām finansē, izmantojot īstermiņa kapitāla ieplūdi. Fiskālais spiediens uz nodarbinātību joprojām ir ļoti liels un pasliktina darba vietu radīšanu valsts ekonomikā. Darba tirgū darba vietu radīšanu kavē strukturālas nepilnības, turklāt tās kavē sieviešu nodarbinātības pieaugumu.

Privatizācijas gaita ir palēninājusies. Cilvēku kapitāls lielākoties joprojām nebija pienācīgi sagatavots tādas ekonomikas vajadzībām, kas strauji attīstās un pilnveidojas, jo īpaši nozarēs, kas ir orientētas uz eksportu. Reģionālās atšķirības joprojām ir lielas. Pārredzamības trūkums valsts atbalsta jomā vēl aizvien apgrūtina efektīvu ekonomikas politikas izstrādi. Paredzētās reformas sociālā nodrošinājuma sistēmā un enerģētikas nozarē ir atliktas. Lielā ēnu ekonomikas daļa, ko veicināja nepilnības tiesību aizsardzībā un tiesiskajā regulējumā, samazina nodokļa bāzi, apgrūtina valdības spēju īstenot ekonomikas politiku un negatīvi ietekmē uzņēmējdarbības vidi.

Turcija uzlaboja **spēju uzņemties dalības saistības**. Vairumā jomu veiktais darbs bija sekmīgs, jo īpaši sadaļās par preču brīvu apriti, finanšu pakalpojumiem, Eiropas komunikāciju tīkliem un zinātnei, un pētniecību. Kvalitatīvi tiek īstenota tiesību aktu saskaņošana konkrētās jomās, piemēram, tādās kā preču brīva aprite, intelektuālā īpašuma tiesības, pretmonopola politika, enerģētika, statistika, uzņēmējdarbības un rūpniecības politika, patērētāju un veselības aizsardzība, kā arī zinātne un pētniecība. Tomēr tiesību aktu saskaņošana vēl ir jāveic tādās jomās kā pakalpojumu sniegšanas brīvība, valsts atbalsts, lauksaimniecība, zivsaimniecība, pārtikas nekaitīgums, veterinārā un fitosanitārā politika, kā arī vide. Turcija joprojām nav izpildījusi vairākas saistības saskaņā ar muitas savienību ar ES. Turcijas administratīvie resursi ar *acquis* saistīto jautājumu risināšanai ir jāturpina uzlabot.

Attiecībā uz *preču brīvu apriti* tiesību aktu saskaņošanas līmenis kopumā ir augsts, izņemot paziņošanas procedūras un savstarpēju atzīšanu. Turcijas darbība ir bijusi sekmīga vairumā jomu, piemēram, akreditācijas, standartizācijas, atbilstības novērtējuma un tirgus uzraudzības jomā. Tomēr joprojām pastāv daži tehniski tirdzniecības šķēršļi. Attiecībā uz *tiesībām veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvību* gūtie panākumi bija ļoti nelieli; tiesību aktu saskaņošana joprojām tika īstenota zemā līmenī. Attiecībā uz *kapitāla brīvu apriti* Turcija guva panākumus kapitāla aprites un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā. Sekmīgi tika īstenota darbība *finansu pakalpojumu* jomā, jo īpaši banku, apdrošināšanas un fondēto pensiju jomā, kā arī nelieli panākumi tika gūti vērtspapīru tirgos un ieguldījumu pakalpojumu jomā.

Publiskā iepirkuma jomā gūtie panākumi bija nelieli. Tika uzlaboti administratīvie resursi. Tomēr atbildība par politikas izstrādi un ieviešanu joprojām bija sadrumstalota. *Uzņēmējdarbības tiesību* jomā Turcijas gūtie panākumi bija nelieli. Tirdzniecības kodeksa projekts netika pieņemts. Tiesību aktu īstenošana *intelektuālā īpašuma tiesību* jomā tiek veikta labā līmenī. Tika gūtas papildu sekmes. Tomēr tiesību aktu ieviešana un īstenošana ir būtiski jāpastiprina. Turcijas darbība *informācijas sabiedrību un plašsaziņas līdzekļu* jomā bija sekmīga. Tirgus liberalizācija elektronisko sakaru un informācijas tehnoloģiju jomā turpinājās.

Konkurences jomā panākumi tika gūti attiecībā uz pretmonopolu; tiesību aktu saskaņošanas līmenis ir labs. Tomēr nav gūti panākumi attiecībā uz valsts atbalsta tiesību aktu pieņemšanu un valsts atbalsta uzraudzības iestādes izveidi. Rūpniecības nozares pārstrukturēšanas valsts programmas pabeigšana joprojām ir viena no prioritātēm. Turcija nav paziņojusi Komisijai par valsts atbalsta shēmām.

Lauksaimniecības un lauku attīstības jomā tiesību aktu saskaņošanas līmenis joprojām bija zems. Nelieli panākumi tika gūti bioloģiskās lauksaimniecības jomā. Pirmie panākumi tika gūti lauku attīstības programmas projekta izstrādē un tiesību aktu pieņemšanā un ieviešanā attiecībā uz Kopienas finansējuma izmantošanu. Tomēr ievērojama kavēšanās vērojama attiecībā uz sagatavošanās darbiem operatīvu struktūru nodrošināšanai. Turcija nav novērsusi tehniskus šķēršļus liellopu gaļas un dzīvju liellopu tirdzniecībai. *Zivsaimniecības* jomā tika gūti panākumi saistībā ar resursu un flotes pārvaldību. Tomēr attiecībā uz tiesību aktu saskaņošanu Turcija nav guvusi panākumus. Gan lauksaimniecības, gan zivsaimniecības nozarē ieviešanas spējas joprojām ir sākuma stadijā. Attiecībā uz *pārtikas nekaitīgumu, veterināro un fitosanitāro politiku* gūtie panākumi bija nelieli. Dzīvnieku slimību, jo īpaši mutes un nagu sērgas, efektīvas kontroles trūkums joprojām rada lielākās bažas. Saskaņošana vēl ir tikai sākuma stadijā.

Zināmi panākumi gūti *transporta politikas* jomā. Turpinājās tiesību aktu saskaņošana autotransporta, gaisa un jūras transporta jomā. Tomēr dzelzceļa nozarē Turcija nav guvusi panākumus. Tā atsakās nodrošināt savu divpusējo nolīgumu ar dalībvalstīm par gaisa satiksmes pakalpojumiem atbilstību Kopienas tiesību aktiem. Saziņas trūkums starp gaisa kontroles centriem Turcijā un Kipras Republikā apdraud lidojumu drošību. *Eiropas komunikāciju tīklu* jomā tika gūti labi panākumi. Ir jāveic transporta infrastruktūras novērtējums. Infrastruktūras jomā ievērojami panākumi tika gūti attiecībā uz Turcijas un Grieķijas savienojuma gāzes vadu, kas ir gandrīz pabeigts. Turcijas dalība *Nabucco* cauruļvada nodrošināšanā arvien ir būtisks priekšnosacījums projekta sekmīgam rezultātam. *Enerģētikas* jomā ir gūti nelieli panākumi. Tika pieņemts ietvarlikums par energoefektivitāti. Tomēr Turcija nav risinājusi jautājumu saistībā ar nepieciešamību nodrošināt vērienīgus

atjaunojamo enerģijas avotu mērķus. Kopumā tiesību aktu saskaņošanas līmenis ir diezgan augsts.

Zināmi panākumi gūti *nodokļu* jomā. Tomēr Turcija nav risinājusi jautājumus saistībā ar PVN apjomu un likmēm, akcīzes nodokļu struktūru un likmēm vai tiešajiem nodokļiem. Turpinās diskriminējoša nodokļu uzlikšana alkoholam un tabakas precēm.

Statistikas jomā tika gūti panākumi, jo īpaši attiecībā uz infrastruktūru, klasifikāciju un nozaru statistiku. Kopumā tiesību aktu saskaņošana noris sekmīgi. Tomēr attiecībā uz reģistriem, lauksaimniecības statistiku un ekonomikas un monetāro statistiku tiesību aktu saskaņošanā ir nepilnības.

Ekonomikas un monetārās politikas jomā tika gūti nelieli panākumi. Šajā jomā sekmīgi tiek īstenota vispārējā saskaņošana. Tomēr ir jāpastiprina politikas izstrādes institūciju sadarbība. Attiecībā uz *acquis* par *nodarbinātību un sociālo politiku* Turcija guva nelielus panākumus tiesību aktu saskaņošanā ar *acquis*. Ir jāveicina sociālais dialogs un jākontrolē ēnu ekonomikas daļa.

Darbība uzņēmējdarbības un rūpniecības politikas jomā bija sekmīga: darbību uzsāka Ieguldījumu atbalsta un veicināšanas aģentūra, tika pieņemta tūrisma stratēģija. Kopumā Turcija ir sasniegusi augstu līmeni tiesību aktu saskaņošanā. Labi panākumi gūti saskaņošanā ar ES politikas virzieniem *zinātnes un pētniecības jomā*. Tomēr pētnieku skaits un privātā sektora līdzdalība pētniecībā joprojām ir neliela. *Izglītības un kultūras* jomā darbība ir bijusi sekmīga, jo īpaši, piedaloties Kopienas programmās. Šajā jomā Turcija ir sasniegusi labu vispārējo līmeni tiesību aktu saskaņošanā.

Reģionālās politikas un strukturālo instrumentu koordinācijas jomā darbība ir bijusi sekmīga, jo īpaši, nodrošinot īstenošanas struktūras jaunā Kopienas pirmspievienošanās palīdzības instrumenta (IPA) reģionālās attīstības komponentiem. Tomēr saskaņošanas līmenis joprojām bija zems. Darbs saistībā ar administratīvo resursu nodrošināšanu centrālajā līmenī atpaliek. Reģionālajā līmenī process attiecībā uz reģionālās politikas pasākumu ieviešanai nepieciešamo struktūru izveidi ir apstājies.

Tiesu sistēmas jomā ir vērojami nelieli panākumi, jo īpaši attiecībā uz mācībām un IT izmantošanu lietu izskatīšanā; lai nostiprinātu tiesu neatkarību, jo īpaši attiecībā uz Tiesnešu un prokuroru augstās padomes sastāvu, ir nepieciešams veikt papildu darbu. Attiecībā uz cīņu pret korupciju gūtie panākumi bija nelieli. Nav vienotas stratēģijas vai rīcības plāna.

Attiecībā uz *pamattiesībām* tiesību aktu jomā un praksē gūtie panākumi bija nelieli. Ir vajadzīgi ievērojami turpmāki centieni šajā jomā.

Turcija turpināja gūt panākumus *tiesiskuma, brīvības un drošības* jomā, jo īpaši cīņā pret organizēto noziedzību, narkotiku tirdzniecību un cilvēku tirdzniecību. Tomēr ievērojams un neatlaidīgs darbs joprojām ir jāveic tādās jomās kā policijas sadarbība, patvērums, migrācija un ārējās robežas.

Vides jomā Turcija ir guvusi ievērojamus panākumus administratīvo resursu nostiprināšanā centrālā līmenī. Tomēr horizontālo tiesību aktu, gaisa kvalitātes, ķīmisko vielu, trokšņa un atkritumu apsaimniekošanas jomā gūtie panākumi bija nelieli. Turcijas centieni rūpnieciskā piesārņojuma un riska pārvaldības jomā nav vainagojušies panākumiem. Vispārējais tiesību aktu saskaņošanas līmenis joprojām bija zems.

Attiecībā uz *patērētāju aizsardzību* tiesību aktu saskaņošana tiek īstenota labi. Tika gūti nelieli panākumi, tomēr ieviešanā joprojām vērojama kavēšanās. Patērētāju tiesību aizsardzības kustība Turcijā joprojām ir vāja. Turcija guva nelielus panākumus *veselības aizsardzības* jomā. Arī tiesību aktu saskaņošanā panāktais līmenis ir diezgan augsts. Administratīvie resursi sāka uzlaboties.

Attiecībā uz *muitas savienību* Turcija ir sasniegusi augstu līmeni tiesību aktu saskaņošanā. Tomēr saskaņošana vēl nav pabeigta attiecībā uz brīvajām tirdzniecības zonām, atbrīvojumu no muitas nodokļiem, cīņu pret viltotām precēm un pēcmuitošanu. Turcijas beznodokļu veikali ierašanās vietās neatbilst *acquis*. Turklāt Turcija ir sasniegusi augstu līmeni tiesību aktu saskaņošanā ārējo attiecību jomā, tomēr tā vēl nav pilnībā pievienojusies ES nostājām PTO un ESAO.

Turcija turpināja ciešo saskaņošanu ar ES kopējās ārpolitikas un drošības politikas jomā. Turcija turpināja darbu, lai veicinātu reģionālo stabilitāti atbilstoši ES politikas virzieniem. Atzinīgi vērtējama Turcijas apņemšanās turpināt veicināt EDAP. Tomēr Turcija iebilst pret Kipras Republikas un Maltas iekļaušanu ES un NATO sadarbībā. Turcija nepiekrīt ES nostājai par dažu piegādātāju grupu dalību. Turcija nav parakstījusi Starptautiskās krimināltiesas statūtus. Turcijas sauszemes robeža ar Armēniju joprojām ir slēgta.

Sagatavošanas darbi *finanšu kontroles* jomā noris ļoti sekmīgi. Tika izdoti daži papildu ieviešanas akti. Tomēr joprojām nav pieņemts pārskatītais Likums par Turcijas Revīzijas palātu. Turcija nav atjauninājusi valsts iekšējās finanšu kontroles politiku un tiesību aktus. Sagatavošanās darbi attiecībā uz pastāvīgu struktūru izveidi sadarbības īstenošanai ar Eiropas Krāpšanas apkarošanas biroju ir sākotnējā stadijā. Attiecībā uz *finanšu un budžeta noteikumiem* īpaši uzlabojumi nebija vērojami.